

PLANINSKI VESTNIK 10

GLASILO PLANINSKE ZVEZE SLOVENIJE

LETNIK LXXVII

1977

P L A N I N S K I V E S T N I K
GLASILO PLANINSKE ZVEZE SLOVENIJE
 IZHAJA OD LETA 1895

Marjan Oblak	Varstvo narave — naša osebna korist	601
Dr. Lev Svetek	Partizanski vzpon na Kanin	602
P. S. Rototajev	Marmornata lepota	607
P. S. Rototajev	Biser v Kavkaškem pogorju	611
Ivan Gams	Uršlja, gora mojih spoznanj	615
Janez Marinčič	V ledenem slapovju Rzenika	620
Jože Vogrin	Sonnblick, Grossglockner in Monte Cavallo	623
France Stele	Mont Blanc du Tacul — 4248 m	627
Nada Kostanjevic	Še enkrat od Mozirske do Smrekovca in Slovenj Gradca	631
Zdenka Trampuž	Tržaški nižješolci v zahodnih Julijcih	631
Lado Božič	Brez naveze	634
	Društvene novice	641
	Alpinistične novice	653
	Varstvo narave	657
	Iz planinske literature	660
	Razgled po svetu	662
	Iveri	664

Naslovna stran:

Vrsnik (na Skali)
z Bavškim Grintavcem
Foto dr. Jože Andlovic

Notranja priloga:

- 1 Motiv iz Volčjega potoka — Foto Jože Pelikan
- 2 Golte s Savinjskimi alpami — Foto Jože Pelikan
- 3 Zima na Okrešlju — Foto Jože Pelikan
- 4 Zima na Korošici — Foto Jože Pelikan
- 5 Han-Tengri s severa. Gl. članek P. S. Rototajeva str. 607! V članku so opisani vzponi, začrtani na sliki — Foto L. Ophovskij
- 6 Han-Tengri z ledenika »Zvezdočka« (Zvezdica). Gl. članek istega avtorja, str. 607 — Foto E. Kolokolnikova

Poštnina plačana v gotovini

Lastnik: Planinska zveza Slovenije, Ljubljana. — Glavni urednik: Prof. Tine Orel, naslov: 61111 Ljubljana — pošta 11, p. p. 38, odgovorni urednik: Stanko Hribar. — Uredniški odbor: Ing. Tomaž Banovec, prof. Marjan Krišelj, prof. Evgen Lovšin, dr. Miha Potočnik, Janez Pretnar, prof. Janko Ravnik, Franci Savenc, Tone Strojnik, dr. Tone Wraber, ing. Albert Sušnik, ing. Janez Bizjak — Naslov: Planinska zveza Slovenije, 61001 Ljubljana, Dvořakova 9, p. p. 214. — Tekoči račun pri SDK 50101-678-47046, telefon 312-553. — Planinski Vestnik izhaja praviloma vsak mesec. Letna naročnina 120 din, plačljivo tudi v dveh obrokih, za inozemstvo 200 din (12 US \$). Oglase vodi Rado Lavrič. — Reklamacije se upoštevajo dva meseca po izidu številke. Spremembe naslova javljajte upravi glasila, navedite vedno tudi stari naslov s tiskanimi črkami. Odpovedi med letom ne sprejemamo. Upoštevamo pismene odpovedi do 1. decembra za prihodnje leto — Rokopisov in slik ne vračamo. — Tiska in klišeje izdeluje Tiskarna »Jože Moškrič« v Ljubljani

LETO LXXVII | ŠT. 10 | LJUBLJANA | OKTOBER 1977

Glasiло
Planinske zveze Slovenije
»Planinski Vestnik«
je bilo z ukazom
predsednika republike
Josipa Broza-Tita
ob 80-letnici izhajanja
za poseben prispevek
k razvoju planinstva
v Sloveniji
odlikovano
z redom zaslug za narod
s srebrnimi žarki

tiskarna
jože moškrič
61000 ljubljana, kajuhova 55

snap
out

oddelek za sodobno pisarniško poslovanje
izdeluje kopirne obrazce SNAP-OUT,
ki zagotavljajo boljšo organizacijo
poslovanja v uradih, bankah,
zavarovalnicah, uslužnostnih
podjetjih, industriji, trgovini,
bolnišnicah, prevozništvu in drugod

tiskarna
tisk vseh vrst tiskovin, katalogov,
časopisov, revij in knjig

klišarna
izdelava vseh vrst eno- in večbarvnih
klišejev

knjigoveznica
vezava preprostih in luksuzno
opremljenih del

štampljarna
izdelava vseh vrst žigov, pečatov
in knjigoveških črk

VARSTVO NARAVE – NAŠA OSEBNA KORIST

(Ob jubileju »Arboretuma« v Volčjem potoku)

MARJAN OBLAK

Raven civilizacije, standarda in nenazadnje stehnziranega udobja izhaja tudi iz dosežene stopnje oplemenitenega dela v proizvodnji dobrin za človeka. Ali pa ta človek na vseh področjih svojih aktivnosti humano nastopa do soljudi, v odnosu do okolja, v katerem živi, proizvaja in dela, se vedri, počiva ali uživa v aktivnem počitku?

To je eno od kočljivih in perečih vprašanj današnje dobe.

Majhno oazo takega koščka sveta, kot si ga vsi želimo, nam ohranja »Arboretum« v Volčjem potoku, ki letos slavi 25-letnico svojega obstoja. Na proslavi 29. 5. letošnjega leta je v uvodni besedi direktor te institucije dejal: »Pustimo torej danes spregovoriti naša srca, prislunimo prepričljivi govornici požlahtnjene narave, priključimo si v spomin vizijo naše kulturno urejene turistične domovine, pa bomo dojeli pomen in poslanstvo sodobne arboretske ustanove. Smo zdravo srce zakajene Evrope in takšni, kljub industrijskemu razvoju, hočemo ostati!«

V teh besedah je vsebinski kodeks za vse uživalce in uporabnike prirode, ki je zlahtna takrat, kadar jo človeška roka z ljubeznijo neguje, ne pa vanjo kruto posega. Kultura okolja je ena od temeljnih vrednot za človeka humanista. Leto 1977 je leto »varstva človekovega okolja«. To leto pa naj se nikoli ne neha! Naša skupna skrb za zdravo okolje mora biti trajna. Obiskovalci in ljubitelji gorskega sveta pa si želimo še nekaj več: Da bi vsi tisti, ki se odločajo enkrat, morda tudi večkrat na leto za izlet, v naše hribe in gore, vse svoje smeti odnesli s seboj in jih v dolini, doma odložili tja, kamor sodijo. Vsega res ne smemo odlagati na vrhovih naših gora, ki so nam v ponos, Triglav pa celo narodni simbol. Ničesar ne bomo puščali na počivališčih ob stezah, ob potokih, kjer z družino in s prijatelji preživimo v naravi prijeten dan. Nikjer ne bomo nasilno posegali v naravo. Svoje stanovanjsko okolje obdajmo z živim zelenjem, z drevjem nadomestimo nepotrebne betonske zidove in asfaltno ploščke na vrtovih. V takem okolju se bodo tudi ptice naselile in oživljale naše bivališče in njegovo okolico. Ne mislimo samo na pranje pločevinastega samodrčal!

Vsak s svojim kulturnim odnosom do narave in okolja vzgaja svojo družbo, sosede, našo skupnost. Varstvo človekovega okolja je ustavna pravica in dolžnost vseh ljudi, delovnih organizacij, samoupravnih organizacij in skupnosti (čl. 104. Ustave SRS). Po ustavnih določbah so posamezna krajinska območja in naravni predmeti, rastlinski in živalski svet, območja, ki so namenjena za rekreacijo, morje in morska obala, reke, potoki, jezera in njihova obrežja, studenci, talna voda in zrak pod posebnim družbenim varstvom. Vprašajmo se: Ali smo in z nami vsi odgovorni storili vse, kar je treba za izpolnitev te ustavne določbe?

Arboretska ustanova Volčji potok in delavci te institucije si prizadevajo, da bi s samofinanciranjem dosegli svoje cilje. To je smiselno organiziran laboratorij, ki s svojimi tipalkami sega v druge dele sveta, da bi naši deželi omogočal kulturo okolja, ki je za nas vse iz dneva v dan bolj pomembna. Šolarji in druga mladina iz širše okolice je prihitela delavcem Arboretuma z delom na pomoč vselej, kadar so jo potrebovali. Naj to mladina sleherne šole posnema. Vsi pripadamo naravi, od nje živimo, zanjo moramo skrbeti. Ne dovoljujmo, da bi kdo naravo onečaščal, ji jemal njene moči, potrebne za naše zdravo življenje. Čas je, da se tega zavemo vsi!

PARTIZANSKI VZPON NA KANIN

(14. avgusta 1944)

DR. LEV SVETEK

Menda bo res tako, kakor je svojčas napisal dr. Francè Avčin v uvodu k svoji knjigi »Kjer tišina šepeta«: »Ko doseže mož 60 let starosti, napiše knjigo,« ali vsaj prične pisati svoje spomine, bi dodal jaz. Posebno, kadar so ti spomini hkrati tudi obujanje tradicij naše neponovljive narodnoosvobodilne vojne pa hkrati na doživetja v naših gorah v tistem najtežjem času, ko je šlo za obstoj malega, a hrabrega naroda.

Tako naj spominu na medvojni obisk Krnskega jezera¹ in na partizanski vzpon na Triglav² dodam danes še opis vzpona na Kanin, in sicer iz rezijanske strani, ki sva ga opravila v vojnem letu 1944 moj partizanski tovariš Leo Ponikvar in jaz kot člana tedanje propagandne skupine IX. korpusa NOV in POJ. Tudi za ta vzpon črпам podatke iz svojega po ne vem kakšnem naključju ohranjenega partizanskega dnevnika, ki mi je pri obujanju partizanskih spominov nadvse dobrodošel vodnik in zanesljiva opora.³

Kako je prišlo do tega, da sem stopil kot aktivni udeleženec NOV — slovenski partizan med narodnoosvobodilno vojno tudi na ta mogočni vrh, ki je bil tedaj še pod italijansko suverenostjo in torej nepristopen veliki večini slovenskih planincev?

Propagandna skupina IX. korpusa NOV in POJ, ki je operirala na celotnem ozemlju Slovenske Primorske z Rezijo in Beneško Slovenijo, je dobila pozno spomladi leta 1944 nalogo, da obišče skrajne zahodne pokrajine slovenske zemlje. Spričo bližajoče se vojne odločitve je bilo potrebno pripraviti tudi te kraje na osvoboditev, prebuditi — vsaj na skrajni meji slovenskega življa že delno spečo slovensko zavest, predvsem pa jih seznaniti z volitvami v narodnoosvobodilne odbore, ki naj bi bile jeseni 1944 in ki naj bi bile za te kraje hkrati nekakšen plebiscit za novo Jugoslavijo. Skupini sem se pridružil tudi jaz, ker sem moral kot instruktor sodnega odseka IX. korpusa prav tako prepotovati vso Primorsko.

Svoje popotovanje smo pričeli na Vipavskem in čez Brda prešli v Trento, kjer smo opravili že omenjeni vzpon na Triglav. Iz Trente naj bi čez Sočo prišli v Rezijo in Beneško Slovenijo, ti najbolj odmaknjeni slovenski deželici: s tem se je tudi pričel naš pohod v še neznane nam kraje onstran Soče in Nadiže, v kraljestvo Zahodnih Julijcev in enega najmogočnejših med njimi — očaka Kanina.

Bilo je v noči od 8. do 9. avgust 1944, ko je naša skupina prebredla pri vasici Žagi bistro, ledenomrzlo Sočo, in se napotila ob rečici Učejji navzgor. Skupino je vodil Danilo Turk-Joco (sedaj gledališki in filmski igravec v Trstu), sestavljali pa so jo pevski kvartet (poleg naju z Jocom še Janko Volčič in Andrej Komel, oba že umrla), potem godbeni trio (poleg Leona Ponikvarja, sedaj kitarista v slovitim Avsenikovem ansamblu, še Joško Erjavec in Dušan-Ganjo, oba umrla), zvesti kurir Jože in seveda neogibno spremstvo nekaj hrabrih primorskih fantov z zanesljivim mitraljezom »šarcem«. Meni je kot pravniku pripadla naloga, da sem na mitingih, ki smo jih prirejali, govoril o naši narodnoosvobodilni vojni, o zasedanju AVNOJ in SNOS-a, o krivični Rapalski pogodbi, ki je odtrgala te kraje od matične domovine ter o našem boju za priključitev vseh slovenskih ozemelj — tudi Primorske in Koroške — k novi Jugoslaviji. Hkrati sem vestno vodil svoj partizanski dnevnik, priložnostno pesnikoval, vsi pa smo pisali reportaže o dogodkih in doživetjih na tej dolgi poti v tedanji partizanski »Matajur«, na koncu pa jih strnili v posebno zbirko reportaž in pesmi »Po Reziji in Slovenski Benečiji«, ki je izšla še pred koncem vojne.

No, to samo mimogrede za osvetlitev te zgodbe — sedaj pa nazaj k naši poti v Rezijo in Beneško Slovenijo! Bila je svetla mesečna noč, ko smo zapuščali romantično Trento, kjer je marsikdo od nas, tedaj mladih fantov, pustil košček svojega srca. Zapuščali smo triglavsko kraljestvo in se še enkrat pomudili s toplo mislijo pri očaku Triglavu, na katerem smo stali prav pred tednom dni. Vendar — pregnali smo te lepe spomine in se osredotočili na nove kraje, ki so neznani in skoraj zlovešči v avgustovi noči ležali pred nami. Le kako nas sprejmejo njih prebivalci, že od leta 1866 odrezani od telesa slovenske matere? Kaj nas čaka v krajih, o katerih nismo do sedaj vedeli skoraj ničesar in ki jih je štel italijanski imperializem za svojo nezavzetno trdnjavo?

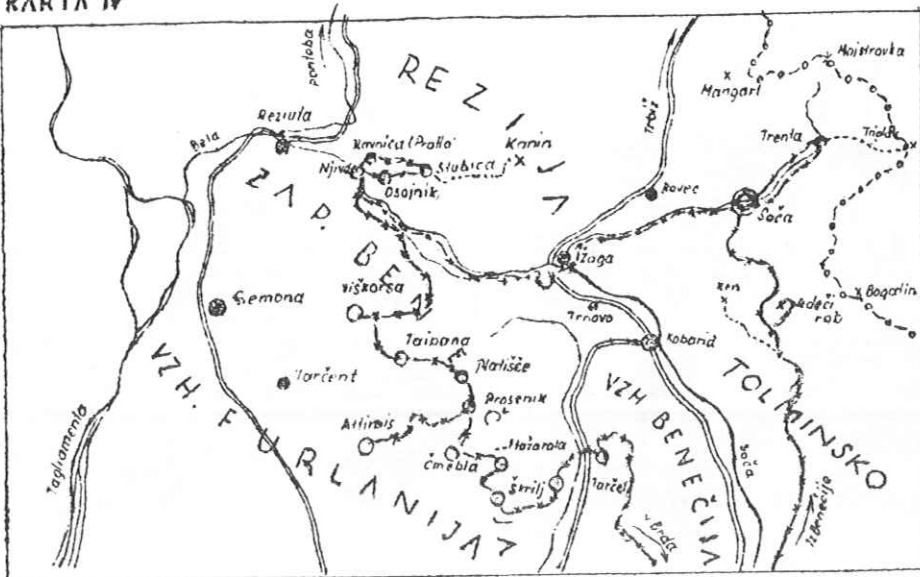
Ni moj namen v tem sestavku opisovati, kako nas je Rezija, ta slovenska Trnjulčica, sprejela z vsem svojim srcem, kako se je vedno bolj prebujala iz stoletnega sna. Prihajali smo v kraje, kamor so že pozimi 1942 prinesle plamenico upora brigade gene-

¹ Glej Planinski Vestnik, številko 11 iz leta 1976!

² Opisan v Triglavskem zborniku, izdanem ob 200-letnici prvega pristopa na Triglav (zaenkrat v ciklostilu).

³ Bežno sem omenil ta vzpon v sklopu drugih partizanskih gorskih vzponov že leta 1946 v zapisu »Iz partizanskih gorskih romanj« v 2. številki revije »Gore in ljudje«. Sedaj ga podajam samostojno, zaokroženo in bolj izčrpno.

KARTA IV

S to kartografsko skico je šla partizanska propagandna skupina v Rezijo (orig. dokument)

rala Avšiča in nedavno tega Kajtimirov bataljon, nas pa je čakala naloga, ugotoviti prebujeno slovensko zavest, seznaniti Rezijo in Rezijane z vsebino našega boja proti fašizmu, jih prepričati, da so še vedno Slovenci, da mislijo, čutijo, govorijo in in pojejo po naše, po slovensko.

Tako smo prekrizarili tudi to malo deželico podolgem in počez, v vsaki od maloštevilnih vasic in tudi v središču doline Ravnic (tedaj in žal sedaj spet Prato di Resia) smo imeli prireditve z govorom, recitacijami, pesmimi in kratkimi skeči ter na koncu z obveznim plesom, kjer je igral naš ognjeviti »Veseli trio« in kjer smo se vrteli z brhkimi mladimi Rezijankami pozno v noč. Tako smo imeli tudi v nedeljo, na dan 13. avgusta 1944, miting v odmaknjeni vasi Stolbici (Stubica, italijansko Stolovizza) tik pod mogočnim Kaninom, naslednji dan, 14. avgusta 1944, pa bi morali imeti poslovilni miting na drugem koncu Rezije, v vasi Njivi. Nato bi morali nadaljevati pot v Beneško Slovenijo s prav istimi nalogami, kakor smo jih opravljali v Reziji.

Miting v Stolbici je trajal kar pozno v noč in šele po polnoči smo se umaknili iz doline na senik visoko nad vasjo. Vso noč je lil dež na slamnatno streho senika in pel monotonno uspavanko utrujenim partizanom. Zbudili smo se bolj pozno, in glej — dež je prenehal in zasijal je krasen sončen dan, ki je vse okoli nas razkril sveže umite planine, med njimi najvišjega in najponosnejšega — očaka Kanina!

Ne vem, kaj me je takrat zbudilo nekje globoko v srcu: moram, moram stopiti tudi na ta zahodni mejnik slovenske zemlje, naj stane, kar hoče! Bil mi je nedosegljiv ideal izza mladih let, ko smo lazili po Triglavu in bližnjih vrhovih in poželjivo ogledovali takrat nam nedostopne Zahodne Julijce, Kanin, Mangart in Montaž. Sedaj imam enega od njih, mogočni Kanin, prav pred seboj: zakaj ne bi poskusil stopiti tudi na njegov vrh in dodati nedavnemu vzponu na Triglav še en partizanski planinski »skalp« — silni vršac Kanina! Kaj mi mar, da bom moral biti še ta večer na mitingu v nekaj ur hoda oddaljeni vasi Njivi: mladost ne pozna ovir in predsodkov in partizanske noge so se lahko merile z gamsovimi. Torej navzgor na ta mogočni vrh, na katerega najbrže še ni stopila partizanova noga!

Ko danes gledam nazaj v tisti čas, se mi zdi skoraj neverjetna zamisel, povzpeti se na Kanin v enem samem dopoldnevu, že popoldne sestopiti v dolino, marširati nekaj ur po ravnem do oddaljene vasi na drugem koncu doline, še isti večer nastopiti na partizanskem mitingu in še vzdržati tam pozno v noč. Vse to v zimski partizanski uniformi — saj poletnih nismo poznali — z brzostrelko na hrbtu in polnim šaržerjem okoli pasu, v težkih partizanskih škornjih, ki niti niso bili umerjeni po moji nogi, temveč uplenjeni kdove pri katerem napadu na nemško ali italijansko kolono.

No, takrat nam takšni napor niso delali preglavic, in sorazmerno zelo pozno — v preprosti stolbiški cerkvi je pravkar odbilo devet — smo se trije iz naše skupine: Joco, Levček in jaz, odpravili iz Stolbice po vijugasti, rahlo napeti poti proti zadnji

Korpusna igralska skupina — kompletna v Črničah, okt. 1944

rezijanski vasi Koritu⁴ v skrajnem vzhodnem zatrepu rezijanske doline. Srečali smo nekaj prebivalcev te samotne vasi: bili so začudeni, kam neki jo tako jadrno ubira partizanska trojka, ki so jo še včeraj zvečer občudovali na partizanskem mitingu v bližnji Stolbici. Nismo se menili za vprašujoče poglede, temveč smo jo iz vasi Korita ubrali kar naravnost navzgor po strmem pobočju Kanina.

Naša pot se je vila po nekakih kozjih stezah, ki so se križem prepletale, saj za kakšno nadelano planinsko pot niti nismo vedeli. Le precej visoko nad nami smo opazili nekakšno planšarijo in se namenili proti njej. Vse glasnejše pritrkavanje kravjih in kozjih zvoncev nam je naznanjalo, da smo na pravi poti, in kmalu smo se ustavili na planšariji približno kakih 1500 metrov visoko na pobočju Kanina. Sonce se je bilo vzdignilo že precej visoko in je žgalo kakor za stavo. Ozirali smo se naokoli, ali ne bi morda ugledali nekje na planšariji pastirja. In res — v senci za planšarsko bajto sta sedela dva stara planšarja in začudeno bolščala v nenavadne, oborožene goste. Stopili smo bliže in ugotovili, da je bil eden od njiju Furlan, drugi pa Rezijan, oba v planšarski monduri s coklami na nogah, ne dosti drugačna od naših bohinjških planšarjev. Nagovorili smo ju in se predstavili, kdo smo, odkod smo in zakaj smo prišli sem v to odmaknjeno rezijansko dolino. Rezijanu, ki je govoril malo zamolklo starinsko slovenščino, se je milo storilo, ko smo povedali, da smo prišli celo iz daljnje Ljubljane, ki jo je bil v mladih letih pod Avstrijo celo obiskal kot toliko rezijanskih krošnjarjev. Dodobra se jima je odtajal jezik, ko smo povedali, da se borimo proti fašizmu, saj sta tudi onadva že prišla navzkriž s fašistično oblastjo. Rezultat našega pogovora so bile tri velike latvice mleka, ki so nam prav prišle za našo nadaljnjo naporno pot v avgustovski vročini po strminah Kanina.

Čez kake pol ure smo krenili dalje, saj je bilo pred nami še dobrih tisoč metrov strmega vzpona, kar je po običajnih planinskih normativih pomenilo najmanj tri ure hoje navkreber. Ura se je bližala poldevu in vročina je postajala neznosna: iz skal je kar puhtelo in z nas je teklo kot za stavo, tako da so bile naše tople angleške uniforme popolnoma premočene. Naš Joco, ki ga je vedno bolj težilo njegovih dobrih 90 kilogramov, je pričel zaostajati in se je nazadnje odločil, da se vrne raje na planšarijo in naju tam počaka, ko se bova vračala s Kanina. Saj ni nujno — je besedičil — kdo pride na vrh: glavno je, da je to slovenski partizan, ki mu nobena reka ni pregloboka in nobena gora tako visoka, da je ne bi mogel premagati. Pa tudi obema pastirjema na planšariji je potrebno še politično prepričevanje, se je hudomušno nasmehnil — in že ga ni bilo več...

⁴ Slovensko ime Korito so Italijani spretno prekrstili v furlansko zveneče ime Koritis.

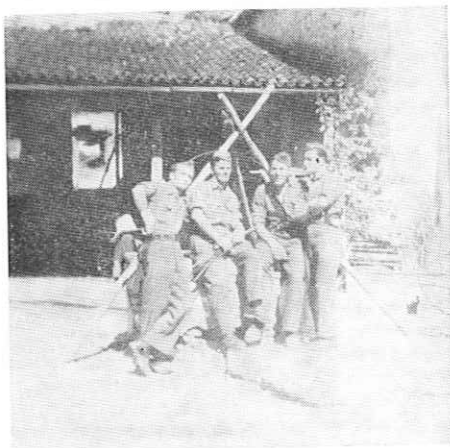
Midva pa se še bolj zaženeva kvišku in hitro napredujeva. Kmalu sva pri železnem križu v višini kakih 2000 metrov, spomin ponesrečenemu tržaškemu planincu. Za hip zastaneva in se zamisli: le kakšna usoda čaka naju, slovenska partizana? Ali bova doživela konec te svetovne morije, ali pa se bo najin grob pridružil neštetim grobovom, razsutim po pobočjih, grapah in vrhah naših planin?

Otreseva se črnih misli in se spet osredotočiva na najin današnji cilj. V glavi nama šumi, srce nama razbija kakor kladivo, a vrh Kanina se še vedno odmika kakor fata morgana. Skoraj mehanično še premikava noge — toda glej: pred nama zraste naenkrat stožec, za katerim ne vidiva več višjega vrha. Ali sva nemara res na vrhu Kanina? Toda ne: na levi strani, še precej oddaljen, strši v nebo še en stožec, nič nižji od tistega, ki je prav pred nama! Iz najine perspektive ni videti, kateri od njiju je višji, zato se domeniva, da zavzameva vsak enega od njiju: tistega pred nama naj naskoči Levček, onega na levi bom osvojil jaz. Tako se najini poti razideta: Levček se požene naravnost na vrh, ki je pred nama, jaz pa jo uberem proti drugemu vrhu na levi. Kmalu slišim, kako Levček zavriska in mi pomaha z vrha, na katerega se je bil usmeril, jaz pa z zadnjimi močmi grizem v strmino proti drugemu, bolj oddaljenemu vrhu. Le kateri od obeh vrhov bo pravi? Na enem od njiju mora biti kako znamenje, da je prav ta vrh in ne oni drugi najvišji vrh Kanina! Kdo od naju bo prvi partizanski pristopnik na ta silni mejnik slovenske zemlje?

Videti je, da je usoda bolj naklonjena meni, kajti že iz daljave naenkrat opazim na »svojem« vrhu leseno piramido — triangulacijsko znamenje za najvišji vrh neke gore, poleg nje pa še masivni kamniti steber, kar nedvomno dokazuje, da je prav ta vrh najvišji vrh Kaninskega pogorja in ne oni, na katerem zmagoslavno stoji Levček in mi še vedno maha z rokami.⁵ V meni pa se odvilja kratek, pa zato tem hujši notranji boj; ali naj res jaz sam požanjam slavo prvega partizanskega pristopnika na Kanin, ko sva se vendar oba enako potila in izčrpala skorai do zadnjih moči na tem napornem vzponu na nama dosedaj nedosegljivi vrh? Hitro se odločim: z mahanjem pokličem Levčka in ga opozorim, da stojim pod pravim, najvišjim vrhom Kanina. Res me razume in pohiti za menoj, kolikor so ga nosile utrujene noge. Kmalu se mi pridruži in skupaj stopiva — kakor devet let pozneje Hillary in Tensing na najvišjo goro sveta (si licet parva componere magnis)⁶ — na teme očaka Kanina. Zmagala je torej, kakor že velikokrat poprej in tudi pozneje, zavest partizanske privrženosti in tovarištva pa nesebičnosti — vrline naše-ga narodnoosvobodilnega gibanja!

Tu sva torej, prav na vrhu kljubovalne gore: pred nama kamnit steber, mejnik še stare italijansko-avstrijske meje izpred prve svetovne vojne, poleg njega lesena triangulacijska piramida: stopila sva torej na vrh Kanina, visok 2585 metrov. Bilo je točno ob 15.25 uri popoldne, v ponedeljek, na dan 14. avgusta 1944, in tudi tega dneva, kakor nekaj dni poprej dneva vzpona na Triglav, ne bom svoj živ dan pozabil. V trenutku naju mine omotica, spet se zaveva, da stojiva na trdnem mejniku slovenske zemlje, ki ga ne smemo nikoli več prepustiti tujcu. Prav na vrhu piramide razvijeva slovensko zastavo, ki so jo naši skupini pred tedni podarile mladinke iz Brd: viharaj, slovenska zastava, na najvišjem vrhu Kaninskega pogorja, kljubuj vsem planinskim viharjem in vsem poskusom tujcev, ki bi hoteli še enkrat zaslužniti ta prelepi košček slovenske zemlje! Ozna-

⁵ Seveda je bil to Kaninov bližnji sosed Prestreljenik, ki s svojimi 2499 metri ni mnogo nižji od Kanina.
⁶ Če lahko majhne strani primerjamo z velikimi.

List iz dnevnika, ki ga je v partizanih pisal avtor članka dr. Lev Svetek

Poudarjel, 14. avg. Tuma na Kanina! Ob
ga iz Storice v Kaninu (Kanin - 2. serij) malo
na planinarijo 1480m (Kanina) malo na
vzh. Kanina (2. serij). Ja vesna ob 15.25 kip.
Kot prvi partizan! - dozaj leha, v Kaninu
(podoba razpisavla vas) ob 6^h v Storici
ob 7^h v Storici ob 9^h - Tu in leha - razp.
Boj javno slovenski vas! 14. avg.

prebivalcev te zasanjane doline. Našim tovarišem, zaskrbljenim zaradi naše odsotnosti, se je odvalil kamen od srca. Že stojimo na improviziranem odru in v svoj govor vpletem še slovensko zastavo, ki vihra vrh Kanina, ki bo ostal tudi v bodoče zanesljiv varuh naših meja.

Danes, ko to pišem, mineva pravkar 33 let od tistega vročega avgustovskega dneva v vojnem letu 1944, ko sem stal vrh očaka Kanina. Takrat sem obljubil, da ga še obiščem, ko bo na svetu spet mir in bo zavladala svoboda. Vendar svoje obljube (še) nisem izpolnil: z rezijanske strani to žal ni več možno, ker se je tujec ponovno vgnezdil v lepi rezijanski dolini, z naše strani pa se mi zde kaninski podi vse preveč modernizirani, prepreženi z žičnicami, s sedežnicami in vlečnicami. Gotovo so tudi te s turističnega vidika potrebne, a v meni se je nekje globoko vcepil predsodek, da oča Kanin ni več tisti, kakor je bil v letu 1944, ko sem ga doživel tako intimno in hkrati tako zanosno, kakor ga zagotovo ne bom nikoli več.

MARMORNATA LEPOTICA

P. S. ROTOTAJEV,
zaslužni mojster športa ZSSR

Avtor članka o sovjetskem uspehu na Han Tengriju je simpatični sovjetski alpinist, organizator, ugledni funkcionar federacije alpinizma SSSR in pisec knjige »Ukročeni velikani« (Pokorennyje giganty), ki je bila 1975 doživela že drugo predelano in izpopolnjeno izdajo. Veliko je pomagal in prijateljsko sodeloval pri naših prvih odpravah v Kavkaz, katerega odlični poznavalec je. Planinski zvezl Slovenije in redakciji PV je letos poslal dva članka, ki ju objavljamo v oktobrski številki, v mesecu Oktobrske revolucije in ob njeni 60-letnici. Danes ves svet ve, še posebej po nedavnem obisku maršala Tita v SZ, da so temelji sodelovanja med SZ in Jugoslavijo: vzajemno dosledno spoštovanje suverenosti, neodvisnosti, enakopravnosti, nevmešavanje v notranje zadeve, vzajemno upoštevanje interesov, izkušenj in prakse obeh strani ter odgovornost delavskemu razredu svoje dežele. Med pomembne temelje sodelovanja med državama štejemo spoštovanje samostojnosti in svobodne izbire različnih poti v socialističnem razvoju, prostovoljno sodelovanje med obema državama in partijama v duhu naukov in idealov Marxa, Engelsa in Lenina. To pa so tudi temelji, v znamenju katerih je zmagala tudi Oktobrska revolucija, ki jo pri nas nadaljujemo in naprej razvijamo po poti samoupravne socialistične in demokratične družbene ureditve.

Članek objavljamo v znamenju že tradicionalnega prijateljstva in sodelovanja med sovjetskimi in slovenskimi alpinisti.

Op. ured.

V Srednjem Tien-Šanu (rus. Tjan-Šan) se od Južnega grebena cepi proti zapadu mogočni odrastek Tengri-Tan. Ta gorska grmada je videti, kakor da je zaorala v velikansko ledovje ledenika Inylček (dolga ca. 60 km), najdaljšega izmed tien-šanskih ledenikov, in ga deli na dva vzporedna ledna toka — na Severni in Južni Inylček. Kakor da bi — dobesedno —

pri tem titanskem delu obnemogel, kajti odrastek Tengri-Tag »oranja« ni prignal do konca: Pustil je nedotaknjen južni, 18 km dolgi ledenik in se vanj spušča s skalnatim rtom; ob njegovem vznožju pa se razprostira veliko ledeniško jezero, po katerem plavajo ledene gore.

Tengri Tag ožemajo ledene reke, visoko v nebo pa štrle njegovi vrhovi Šater (6640 m), Han-Tengri (6995 m), Pik Čapajeva (6370 m), Pik Gorkega (6050 m). Med vsemi temi človeka najbolj pritegne Han-Tengri, ne le zaradi svoje višine, temveč zaradi svoje podobe. Čim to goro človeško oko ugleda, ga vsega prevzame, ga porazi in ne dovoli, da bi pasel oči nad sosedami. Visoke, vitke, lepo oblikovane postave je ta gorska lepota, slepeče bela v soncu, ponosna in izzivajoča.

Geografi in alpinisti jo imenujejo Han Tengri, kar v ujugurskem (uigur) jeziku pomeni »vladar neba«, v prenesenem smislu torej donebesni ali najvišji vrh. Domačini — Kirgizi — jo od nekdaj imenujejo Kan-too, kar po naše pomeni Krvava gora. Na prvi pogled se zdi, da gre za tragično ime, vendar ne gre za nobeno tragedijo. Znano je, da domačini zelo natančno in utemeljeno poimenujejo kraje v naravi, tako da poudarijo njihovo najbolj značilno posebnost. Kan-too nam pripoveduje naslednje: V rdečkastem žaru zahajajočega sonca dobe zasnežene stene bele vršne piramide rdečkast odtenek, in če se v tem času nad gorami prelivajo megle, potem njihove sence, ki drve po gorah, tvorijo privid, kakor da bi se po strminah razlival rdeči tok. Ni dvoma, odkod ljudsko ime te gore.

Obstoji stališče, ki ga potrjujejo starodavni viri (med temi kirgiški ep »Manas«), da se ime Han Tengri nanaša na drugi, zares najvišji vrh Tjan-Šana, sedaj imenovan Pobeda (7439 m). Po napaki P. P. Semenova in G. Merzbacherja se je to ime (Han Tengri) utrdilo za Kan-too. Prepustimo to vprašanje geografom in zgodovinarjem. Mi bomo v nadaljnjem rabili ime Han-Tengri.

Prvi Evropejec, ki je zagledal ta vrh, je bil P. P. Semenov in to leta 1857, pred 120 leti. Tedaj je zapisal: »Sredi teh velikanskih gora je kipela v višave sovrstnica, ki se je odločno razlikovala od drugih po svoji višini: belosnežna ostroroba piramida, ki se nam je z višine prevala zdela dvakrat višja od vseh drugih vrhov.« Pri tem je treba pripomniti, da je Semenov ta vrh zagledal z enega od severnih prelazov, odkoder se ne vidi del gorskega hrbta Kokšaal-tau, v katerem leži Pik Pobeda. Odrastek Tengri-tag mu to onemogoča.

Poslej se je na tem področju mudilo precej geografskih, topografskih in tudi zooloških ekspedicij. Alpinisti so se vključili že leta 1900. Tedaj je stopila na pot italijanska ekspedicija, vodil jo je Cesare Borghese z izkušenim vodnikom M. Zurbriggenom. Hotela je priti na vrh, toda ni se ji posrečilo doseči podnožja Han-Tengri.

Resen namen, da bi izpolnila to nalogo, je pokazala nemška ekspedicija na čelu z izkušenim geografom in alpinistom G. Merzbacherjem. Dvakrat je obiskala Osrednji Tjan-Šan. Leta 1902 je Merzbacher poskusil prodreti v podnožje Han-Tengrija iz Bajankalske soteske. Na poti so naleteli na težko prehodne grebene, ni se jim posrečilo. Od tu (torej s severa kakor P. P. Semenov) je Merzbacher zagledal prelepi vrh s ponosno piramido, ki se je razgledovala nad vsemi tamkajšnjimi gorami. Naslednje leto so Nemci spet poskusili. Sedaj je Merzbacher izbral pot iz soteske Sarydžas. Od tu je prišel na ledenik Inylček, najprej na sotočje obeh ledenih tokov, potem še više. Prišel je kar precej visoko v podnožje gore. Videl jo je v vsej njeni veličini, lepoti in grozoti. Takoj ga je minila volja, da bi poskusil z vzponom. Prav tega trenutka se je kasneje živo spominjal in govoril: »Visoki vrhovi Tjan-Šana niso primerno mesto za zadovoljevanje alpinističnih želja.«

Prvi odločni poskus, da bi stopili na teme Han-Tengrija, pripada ukrajinskim alpinistom pod vodstvom M. T. Pogrebeckega leta 1931, pa tudi to ne takoj, temveč šele v drugem poskusu, potem ko so dve leti raziskovali to področje in večkrat poskusili priti na vrh, ki jih je tako mikal.

Velja omeniti, da udeležence ukrajinske ekspedicije ni motilo odločno svarilo G. Kostnerja, Merzbachovega spremljevalca v področje Han-Tengrija. Po sporočilu sovjetskega tiska o nameravani ekspediciji je v enem od berlinskih časopisov zapisal:

»Lahko trdim, da je dandanašnji Han Tengri nepristopen, ruska ekspedicija ne bo zmagala.«

Kdo je »navajal« take mračne misli temu »oraklu«, je težko reči. Morda hudi vtis ob pogledu na marmornato lepoto, ki se jim ni hotela vdati, še preje bi pa rekel, da predvsem to, ker ni poznal ne ruskih ljudi ne našega alpinizma. Ne glede na taka nestrpna prerokovanja sovjetska ekspedicija ni zatajila in 7. septembra je njena naskočna skupina stala na vratih odrastka Tengri-taga med vrhom Čapajeva in Han-Tengrija, pripravljena za vzpon na vrh.

V skupini je bilo komaj troje alpinistov. Vodil jih je M. T. Pogrebecki, zdravnik po poklicu, raziskovalec gora po poslanstvu. Njegove plezalske izkušnje niso bile bogate —

nekaj vzponov v Alpah (med drugim na Wetterhorn, 3708 m, in Schaarhorn 3050 m) še v mladeniških letih. Sledila so potovanja v Tjan-Šan (1916 in 1926) z nalogo, da se povzpne na vrsto grebenov in pripleza na nekoliko tamkajšnjih dostopnih vrhov.

V naskočno skupino sta prišla tudi F. Zauberer in B. Tjurin. Prvi je bil izkušen alpinist. Še nedavno poprej je bil poklicni vodnik v Alpah in je tam zbral precej dobrih vzponov. Leta 1927 je moral emigrirati v ZSSR, ker mu je bila kot članu komunistične partije policija stalno za petami. Boris Tjurin je bil izučen ključavničar, zaposlen pri lokomotivah, izredni študent, in kljub mladosti dober alpinist, ves vnet za gore, perspektiven plezalec. Izkušnje teh treh alpinistov so bile torej zelo različne, vsi trije pa so bili brez izkušenj v naskokih na visoke vrhove. Družilo jih je skupno stremljenje — vrh. Takale trojka se je torej 7. sept. 1931 zagnala v Han-Tengri z namenom, da ga osvoji.

Naslednji štiri dnevi so plezalcem pokazali, da se Vladar neba ne bo vdal brez boja. Na enem od prvih bivakov se je zaganjal vanje s huraganskimi sunki grozovit vihar, tako da niso mogli postaviti šotora. Z velikim trudom so ga pognili na mesto bivaka in oblečeni, kakor so bili, zlezli v spalne vreče in se zrinili v šotor. Vso noč niso zatisnili oči. Veter je nenehoma divjal. Šotorsko platno je tolklo po spalnih vrečah. Vihar je tulil, včasih hudobno zasikal, a obmolčal ni niti za hip, vse do opoldne naslednjega dne. Tedaj se je res začel ustavljati, nekoliko je tudi potihnil, toda še vedno je bil tako močan, da je bilo zelo težko hoditi po odprti ledeni strmini ali po srenu. Plezalcji so poskušali vetru uiti za skalni greben severozapadne strani piramide, tam pa so bile razmere še slabše. Veter se je z večjo silo zaganjal izza te strani, jih zasipal s snegom in divje rohnel čez grebenske skale. Bilo je tako bučanje, da se niso več slišali, vidljivost je padla na minimum. Pritisnil je še mraz in to tak, da je prediral do srca. Višina jih je vedno nasilneje izžemala, vsem se je povečal pulz, hitro je pritisnila utrujenost. Alpinisti so stopili na odprto strmino. Potem so se po ledenem ozebniku vzpeli precej visoko. Nov bivak. Spet se niso oddahnili. Počitek jim je pokvarila že jed, juha na špiritovem kuhalniku ni zavrela, morali so pojedsti napol mlačno.

Predzadnji dan naskoka so nastopile še večje neprijetnosti. Najprej so se v osrenjenem ozebniku dajali z manjšim plazom in posrečilo se jim je, da so se ga rešili. Ne dolgo zatem je zdrsnil Zauberer na skalah in za raztežaj vrvi padel. Pogrebecki ga je s svojim varovanjem zadržal. Ponesrečeni se je pri padcu na več krajih ranil, ko pa so mu predlagali, naj se vrne, je to odklonil.

Ves ta dan, 10. september, je potekel napeto. Vrh je bil videti blizu, odločni plezalcji so na vsak način hoteli priti nanj do noči. Toda že so jim pojemale moči. Počasji so se pomikali navzgor, nastopila je gosta nočna tema.

Zdajci je Tjurin zarjul: Vrh!

Ta krik jih je kot električni impulz dobesedno pognal, sunil naprej. Trojica je poskušala napredovati hitreje, toda moči ni bilo več. Padali so, se plazili po vseh štirih, težko so dihali, hlastali za zrakom. Zdaj je ta zdaj oni zastal in dolgo kašljal.

»Tako ne gre, tovariši,« je z gluhim glasom ustavljaj oba tovariša Pogrebecki. »Izčrpali se bomo do kraja. Kaj pa potem?«

Odločili so se, da bodo počakali jutra. Šotora niso postavili. V skalo so zabili nekaj klinov, privezali nanje spalne vreče in zlezli vanje. O jedi niso govorili, tudi spali niso, preveč jih je razburjala bližina vrha.

Jutro 11. septembra je bilo sijajno. Veter je malodane odnehal. Ob prvem svitu je bila trojica že na nogah. Pogrebecki je v svojem dnevniku o tem takole zapisal: »Veter nam je pihal v obraz. Šli smo proti njemu upognjenih glav, z rokami smo se opirali na upognjeno koleno. Bili smo na koncu svojih sil. Korak za korakom smo se bližali vrhu. Svet se je položil, kakor da se vrh od nas oddaljuje. Srce nam je tolklo kot motor. Še nekaj korakov... Nimamo več kam stopiti. To je vrh. Bili smo na najvišjem mestu Vladarja neba.«

Na vrhu se je pred njimi odstrl čudovit gorski svet. Grebeni so se razvrščali v vseh smereh: vrhovi najrazličnejših oblik in višin, ledeniki, doline, soteske, vijugasti trakovi rek, ena sama velikanska podoba narave in sil, ki jo oblikujejo.

Prvi zmagovalci Han-Tengrija se niso zmenili za mraz in vsiljive sunke vetra. Stali so na vrhu, vsrkavali in zrlji nepozabno lepoto gorske narave.

Ne smemo molčati o naslednjem vzponu na ta vrh, do katerega je prišlo po petih letih. Marsikaj je imel skupnega s prvim — isti vrh, ista smer, tudi datum je bil približno isti — konec avgusta. Tudi število udeležencev v naskoku na vrh je bilo isto. Pristopili so do gore z iste strani — leto poprej so dostop raziskovali na ogledni ekspediciji. Izredno odličen je bil sestav udeležencev in organizacija varnosti.

Ekspedicije 1936 so se lotili kazahstanski alpinisti. Čeprav so se že nekaj let bavili z alpinizmom v domačih gorah, niso imeli za seboj nobene poskusne ekspedicije niti

izkušenj v visokih vzponih. Precej drugačna je bila njihova oprema. Namesto kakovostne alpinistične opreme, kakršno so si oskrbeli Ukrajinci, so kazahstanski plezalci imeli v glavnem lastne izdelke. Namesto lahkih spalnih vreč so vzeli s seboj »kolektivni« četvorček iz ovčje kože. Bil je topel, toda težak. Šotor je bil tudi domače delo iz jadvovine in seveda tudi težak. Kline so fantje kovali v kovačnici sami in lahko si predstavljate, kakšni so bili ti klini po obliki in teži. Prav tako je bila druga oprema. Prehrano so nabavili v domačem kraju in zato tudi ta ni bila taka, kakršna bi morala biti za razmere na tako težkem vzponu. Pa ni manjkalo samo alpinističnih izkušenj, udeležencem tega naskoka so manjkale tudi življenjske izkušnje. Udeleženci Jevgenij Kolokolnikov, Ivan Tjutjunikov in Leonid Kibardin so bili še mladeniči. Njihov mladostni entuziazem pa je bil neizčrpen, sil in ognjevitosti je bilo na pretek, tako da so se jim zdele vse težave premagljive.

Teh mladeničev v njihovem stremljenju, da bi se njihov sen izpolnil, ni ustrašila ne težka pot ne pogosto slabo vreme ne iskanje poti v velikih višinah ne hudi mrazi niti ne porazi na težkih mestih vzpona. Vrnili so se vselej na zborna mesta k svoji pomožni skupini, ki jo je vodil H. Rahimov: oznojeni, zagoreli in neizmerno zdelani, vendar z radostnim bleskom v očeh, zadostnim za zmago.

Koliko močnatosti, drznosti in vztrajnosti so pri tem vzponu pokazali, ne bi z ničimer izmeril. Samo zgodovina je potrdila, da so našete lastnosti imeli v polni meri. V veliki domovinski vojni je E. Kolokolnikov prehodil pot od vodje patrola do pomočnika načelnika štaba slavne Panfilovske divizije, H. Rahimov pa je deloval v sestavi iste divizije kot obveščevalec, o čemer je pisal pisatelj A. Bek v knjigi »Volokolamska cesta«.

Upravičeno je vprašanje, ki jih je gnalo tedaj, v letu 1936? Kaj jih je vleklo na vrh?

Udeleženci tistega vzpona verjetno zaradi svoje mladosti tedaj niso govorili o tem. Živo in jasno je to razložil vodja tretje zmagovite skupine na Han Tengri — na vrhu te gore je bil le nekaj dni pozneje — E. Abalakov. Takole je zapisal v svojem dnevniku: »Naj psihologi in psihiatri utemeljujejo svoje pojmovanje dominantnih motivov v vedenju človeka v boju za vrhove kakorkoli — z osebno ali kolektivno slavo, s samopodrditvijo osebnosti ali s pokorščino vojaka, ki gre v smrt, s čustveno silovitostjo ali z odtujenostjo od sveta, z zaverovanstvom v lepote gora in s hrepenenjem po radosti ali s patološko žejo po mučeništvu! Mi pa, naša petorica, ki je šla nedavno tega na vrh po poti almaatske skupine, smo videli njihove sledi, čutili ne psihološko, marveč stvarno breme, ki so ga prtili na plečih. In ko smo to gledali, smo občutili nerazložljivo in neuničljivo silo, ki jih je gnala na vrh Han Tengrija.«

Almaatinci so stopili na vrh. Za njimi je prav tako uspela moskovska petorica, čeprav s težkimi posledicami, ki jih je povzročilo razbesnelo vreme — trije med njimi so dobili pri sestopu resne ozebljine. Eden od teh (L. Saladin) je umrl že pri transportu. Dva druga (V. Abalakov in M. Ladionov) sta se »izmazala« z resnimi amputacijami...

Tako so se zvrstili prvi uspehi na Han-Tengriju. Potem je nastopil daljši premor v napadih na »lepoto iz marmorja«. Šele po 18 letih so se razplamteli z novo silo. Vzrok za tako dolg premor je bil več kot zadosti močan. Med glavnimi je velika domovinska vojna proti fašističnim zavojevalcem in neizogibna obnova narodnega gospodarstva po tej uničevalni vojni. Napadi na tega marmornatega orjaka v Tjan-Sanu so se obnovili po že trikrat prehojeni poti z ledenika Južnega Inylčeka leta 1954.

Vedno bolj se razvijajoče športno mojstrstvo je sovjetske alpiniste gnalo naprej, na bolj težavne dostope na vrhove. V teh letih je bilo takih vzponov precej. Na vrsto je prišel tudi Han-Tengri. Zdaj ga je odkrilo moštvo alpinistov pod vodstvom S. Romanova leta 1964. Uspešno je zmagalo vso težavno novo pot na vrh po jugozahodnem, tj. marmornatem rebu. Moramo pripomniti, da je v tem »moštvu« stala tudi prva zmagovalka surovega Han-Tengrija, predstavnica lepe polovice človeštva, Lidija Romanova, prva ženska na Han-Tengriju.

Alpiniste je posebno mikala severna stran Han-Tengrija. Čez visoke prevale so sem prodirale prve ogledne skupine leta 1929, vendar niso odkrile dostopne poti na ledenik Severni Inylček. Veliko ledeniško jezero z velikimi plavajočimi ledenimi gorami na sotočju obeh rokavov ledenika Inylček je bilo nepremagljiva zapreka. Prva sta ga obhodila po strmih obrežju ekspediciji E. Tamma in K. Kuzmina leta 1964. Njun cilj je bil vzpon na Han-Tengri po severnem grebenu. Moštvo K. Kuzmina je nastopilo pot nekoliko kasneje, naletelo na nekoliko boljše snežne razmere in slavilo zmago, prvi vzpon na Han-Tengri s severa.

V naslednjih letih so bili vzponi s severa vse češči. Kmalu je bilo več smeri: po severni steni (vodja B. Studenin), po vzhodnem robu severne stene (vodja O. Hudjakov), po razu jugovzhodne stene (vodja V. Voronin).

To so bile slovite zmage, pomemben prispevek k dosežkom sovjetskih plezalcev. Problem severne stene pa je ostal. Strmo je kipela nad Severnim Inylčekom, dosegla

sem in tja navpičnost in bila zato brez snežne odeje. Razgaljene marmornate pečine in marmorizirani apnenci so bili videti nepreplezljivi, grozili so tudi s kanonado. Na vrsto je stena prišla leta 1974. Kar dve moštvi izkušenih alpinistov sta pritisnili k vstopu. Eno, sestavljeno iz Moskvičanov, je vodil E. Myslovskij. Pri plezanju je izbralo smer nekoliko bolj vzhodno od centralne osi stene. Drugo moštvo so tvorili Kazahstanci, vodil jih je B. Studenin. Zamislili so si vzpon blizu osi stene od zapadne strani. Obe smeri sta se kazali kot nadvse težki. Stena je tu krušljiva, krhka, treba je bilo paziti na rušeče se kamenje. V lévah in grapah se je nabiral požled in globoki led. Za steno je bilo treba izbirati kline in jih zabijati z zadovoljivo zanesljivostjo. Od časa do časa je motilo slabo vreme. Vzpon je oteževala nizka temperatura, tudi višina ni bila brez vpliva. Ne glede na vse to sta moštvi plezali z zaupanjem. Izstopili sta skoro istočasno, kakor da bi bili tekmovali pri doseganju višine, vendar nobeno moštvo ni prehitelo, nobeno zaostajalo. Slava o rezultatu v tej neprehodni steni se je razširila. Obe moštvi sta uspeli, na vrh sta stopili istočasno. To je bilo 1. avgusta 1974. Skoraj mesec kasneje (25. avgusta) je še eno moštvo (vodja B. Solomatov) preplezalo najzapadnejši del severne stene in izstopilo na greben Tengri-taga, odtod pa stopilo na teme Han-Tengri.

Han-Tengri so preplezali tudi v težavnih prečnicah deloma takih, kakršna je od Pika Maksima Gorkega do Han-Tengrija (vodja V. Kočetov), in prečnica Han-Tengri—Pik Marmorna stena (vodja B. Solomatov).

V vseh teh letih je stopilo na vrh Han-Tengrija nad 200 sovjetskih alpinistov. V alpinističnem šampionatu ZSSR so na Han-Tengri stopili 12-krat. Za ta vrh je bilo 31 alpinistov odlikovanih za naslovno »državni šampion« in nagrajenih z zlatimi medaljami, 36 alpinistov s srebrnimi in 14 alpinistov z bronastimi.

Vrh Han-Tengri se s svojo izrazito in vabljivo belo piramido poganja pod svetlo-sinje nebo Centralnega Tjan-Šana. Noben resnični ljubitelj gora, če ga vidi le na sliki ali v filmu, se ne more upirati želji, da bi nekoč zagotovo povasoval pri tej »marmornati lepotici«.

BISER V KAVKAŠKEM POGORJU

P. S. ROTATAJEV

Panorama, ki se odpre našim očem z vrha Elbrusa, preseneča tudi najbolj večje poznavalce gora. Kamor pogledaš: proti vzhodu, zahodu ali jugu, povsod se dvigajo vrhovi, eden lepši od drugega. Vsak ima svojo posebnost, svojo privlačnost. Med njimi najbolj pritegnejo pogled veličastni masivi Bezengijske stene, Dih-tau, Koštan-tau, Donguz-oruna in Dombaj-ulkena ter elegantni vrhovi Šhelda, Dalar in daljna Belalakaja, ki stojijo kot izrezljani sredi svojih mogočnih sosedov. Težko odvrneš pogled od te neponovljive slike.

Sredi teh stvaritev narave pa vzbuja še posebno pozornost in občudovanje dvoglavni gorski masiv, katerega vrhova kot ledena skalnata stolpa ponosno kipita proti modremu kavkaškemu nebu. Ta gora je že v davnih časih burkala ljudsko domišljijo. Predniki sedanjih gorjancev so jo občudovali in se je bali obenem. Pripisovali so ji skrivnostno moč, ki da vpliva na usodo ljudi. O njenih vrhovih so zlagali legende, opevali so jih v pesmih, dajali so jim lepa, poetična imena. Obenem pa so se bali skrivnostnih grozovitih sil, katere so jim sami pripisovali. Zato so goro imenovali tudi drugače, z mračnimi in celo grozljivimi imeni.

Ušba! To ime je danes znano vsem planincem. Dali so ga gori davni predniki današnjih Svanov. V njem so se odražale grozne, tedaj še nerazumljive sile narave.

Ušba pomeni v svanskem dialektu gruzinskega jezika goro, ki prinaša nesrečo. Izvori tega imena sploh niso izmišljeni. Ko so se nad vrhovi Ušbe začeli zbirati temni oblaki in je bila gora videti mračna in grozeča, so Svani že vedeli, da se nadnje spušča nesreča. Vedeli so, da se bo takoj za tem vzdignil vihar ali pa se bo vlila strašna ploha. Takšni elementarni pojavi so v prejšnjih časih prinašali veliko nesrečo v to majhno gruzinsko pokrajino, uničevali so že tako revno njihovo setev, grozilo je uničenje maloštevilnih čred, poginilo je veliko divjih živali.

Vedno pa Ušba ni bila grozeča. V jasnih, sončnih dneh, zlasti takrat, ko je gore pobelil novi sneg, so se vrhovi Ušbe bleščali, praznično sijali. Svani so ji v takih dnevih pravili Bezoič-mta, to je Bleščeča gora (od besede bezeko — čist, svetel, bleščec; mta — gora, vrh.)

Od leve proti desni: masiv Šhelde, Južna in Severna Ušba, Pik Ščurovskij, skrajno desno Čatyn-Tau. Posneto s severozahoda

Prekrasna granitna vrhova Ušbe štrlita iz mogočnega gorskega masiva kot stolpa trdnjave, ki čuva Svanetijo. Njena vrhova se vidita iz vsake svanetske vasi, iz slehernega kotička te razcvetajoče se gruzinske pokrajine, ki z energijo svoje glavne reke Inguri napaja veliko Ingursko hidroelektrarno in prispeva s tem znaten delež graditvi socializma. Ušbo obkrožajo ledeniki: Ušbinski (z zahoda), Čalaat (z vzhoda) in Gulj (z jugovzhoda); zato je povsod težko dostopna. Pot na vrh se vije čez strme pečine in ledene stene. Nekatere med njimi (zahodna stena južnega vrha in severna stena severnega vrha) so skoraj navpične, na posameznih odsekih pa celo prevesne. Samo v dveh smereh sta vrhova Ušbe nekoliko bolj dostopna — severni vrh z Ušbinske planote čez ušbinsko »blazino« in ledenik Gulj, čez sedlo in južni vrh, ki je dostopen samo z ledenika Gulj čez isto sedlo. Ti dve smeri sta tudi najbolj priljubljeni med alpinisti.

Ušba ni poznana samo zaradi težko dostopnih poti. Za ta predel so značilne tudi težke meteorološke in klimatske razmere. Vreme se lahko tukaj hitro in nepričakovano spremeni. To pa seveda močno otežuje dostop do vrha.

Prvo novico o Ušbi je med planince prinesel znani angleški alpinist in popotnik Douglas Freshfield. Ko se je leta 1868 povzpел na Kazbek in se odpravil proti svojemu drugemu cilju potovanja — Elbrusu, je šel čez Svanetijo in od tam zagledal Ušbo. Lepota in mogočnost te gore sta nanj naredila močan vtis, zato jo je takoj imenoval Kavkaški Matterhorn (po Matterhornu v Alpah, ki je tedaj slovel kot ideal gorske lepote). Freshfield je Ušbo opisal v svoji knjigi »Osrednji Kavkaz in Baksan«. Ko je leta 1887 drugič prišel na Kavkaz, se je celo povzpел na goro Guljbo, odkoder si je pozorno ogledal Ušbo in jo tudi fotografiral. Slike in gradivo, ki ga je objavil, je takoj zbudilo zanimanje alpinistov v Evropi.

Že naslednje (1888) leto se je začelo pravo romanje na goro. Prišle so tri skupine alpinistov — dve angleški, ki sta ju vodila V. Donkin in D. Cockin ter nemška pod vodstvom A. Burgenerja. Šestkrat so poskušali zavzeti Ušbo, toda samo en vzpon je bil uspešen.

Ko se je Cockin prvič poskušal povzpeti z ledenika Gulj na sedlo, je moral odstopiti zaradi globokega novega snega in nevarnosti plazov. Čez nekaj dni je Cockin skupaj s švicarskim vodnikom U. Almerjem poizkusil ponoviti vzpon po isti poti. Sneg se je tu že osrenil, nevarnost plazov se je zmanjšala. Vzpon je bil težak, vendar sta že isti dan dosegla sedlo. Naslednje jutro sta Cockin in Almer pri odličnem vremenu dosegla severni vrh Ušbe in tako postala njena prva zavojevalca. Uspeh ju je opogumil, zato sta po prenočitvi na sedlu sklenila, da se povzpeta še na južni vrh. V začetku je vzpon

potekal kar uspešno. Premagala sta že dobro polovico poti. Toda sreča se je Cockinu izneverila. Zdrsrnilo mu je in padel je pet—šest metrov globoko, Almer ga je zadržal z vrvoj in preprečil tragedijo. Toda pri padcu je Cockin zadel ob skalo, ta pa mu je z noge strgala čevljev. Primoran je bil prekiniti vzpon, čeprav ni bil nič poškodovan. Južna Ušba je ostala neosvojena.

Ušba je potem začela čedalje bolj mikati alpiniste. V naslednjih petnajstih letih so alpinisti 17-krat poskušali osvojiti njene vrhove. Vzponov so se udeležili znani alpinisti G. Wooley, G. Merzbacher, D. Cockin in mnogi drugi. Toda Ušba se ni nikomur podala. Njena privlačnost je vedno bolj naraščala. V mnogih evropskih deželah so nastajali celo »klubi ušbistov«, ki so osvojitev Ušbe šteli za svojo glavno nalogo.

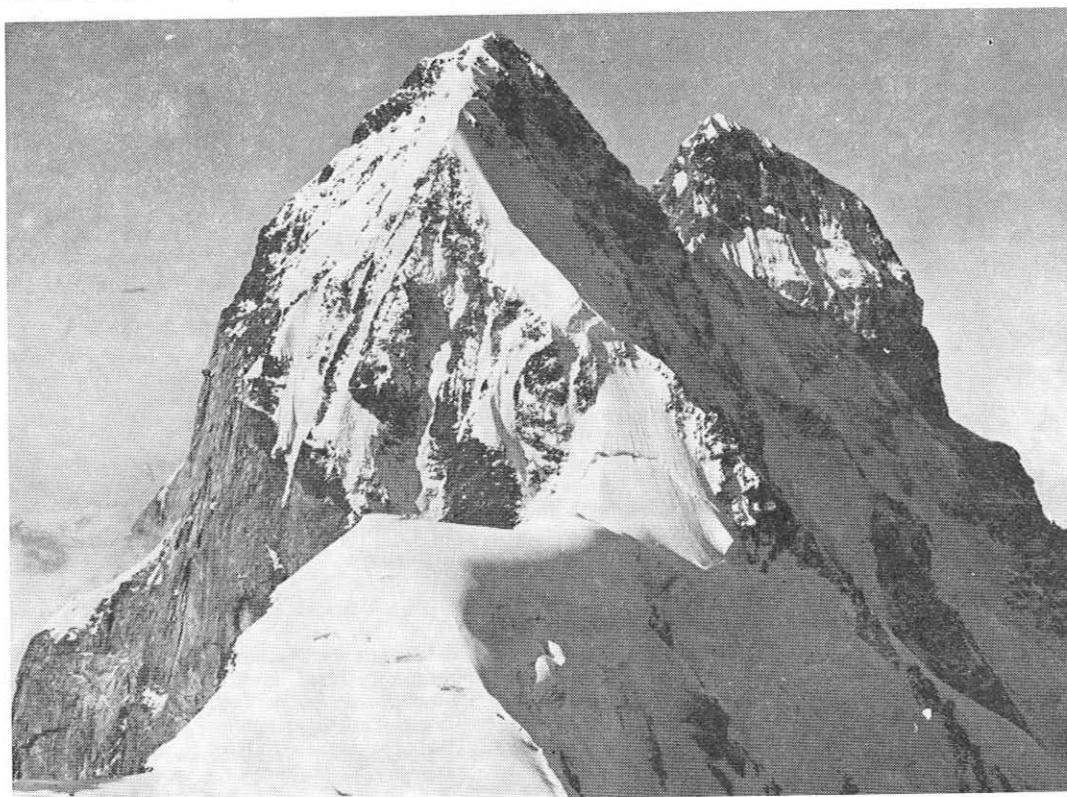
Leta 1903 — petnajst let po vzponu Cockina na severni vrh — je prispela do Ušbe močna združena odprava alpinistov iz Nemčije, Avstrije in Švice. Začelo se je dolgotrajno in uporno obleganje gore. Naskakovali sta jo skupini planincev pod vodstvom V. Rickmersa in A. Schultzeja. Prvi trije vzponi niso uspeli. Schultze je pri ponovnem poskusu celo padel in se resno ranil na glavi. Z veliko težavo so ga tovariši prenesli v nižino, da so mu zdravniki zašili rano.

Vendar se Schultze ni sprijaznil s porazom. Čez en teden je s svojo skupino zopet začel z vzponom na južni vrh. Tokrat so imeli srečo. Premagali so težko smer preko Mazerske škrbine in Rdečega kota in 28. julija dosegli vrh. Tako so nemški alpinisti A. Schultze, O. Schuster in F. Reichert ter Švicarja Weber in R. Hellblink postali prvi zmagovalci južne Ušbe. Ta zmaga pa ni bila edina v tistem letu. Skupina planincev iz Nemčije — L. Distell, G. Pfan in G. Leichs — je petega septembra končala prečenje obeh vrhov s severne strani.

V naslednjih desetih letih ni bilo nobenega vzpona na Ušbo. Za to je več vzrokov, glavna pa sta bila rusko-japonska vojna in prva ruska revolucija. Šele leta 1913 so spet prišli do Ušbe alpinisti iz drugih dežel. To so bili Angleži z G. Reburnom na čelu. Trikrat so naskakovali severni vrh s Čalaatskega ledenika, toda noben poskus se ni posrečil.

Zaradi raznih vzrokov, v glavnem pa zaradi prve svetovne vojne in Oktobrske revolucije je sledil 15 letni premor (do leta 1928). V naslednjih sedmih letih so alpinisti iz petih

Vršni del Ušbinega masiva s severa; Veliki sneg sredi slike »Ušbin podzglavnik« (poduška Ušbe); levi vrh južna, desni zadaj severna Ušba

dežel osemkrat poskušali osvojiti Ušbo. Dva vzpona sta uspela. Leta 1929 so se na južni vrh povzpeli nemški alpinisti (V. Merkl, V. Rechl in F. Bechtold). V tej skupini je bil tudi prvi sovjetski zmagovalc Ušbe V. L. Semenovskij. Čez pet let sta se na ta vrh povzpela tudi Švicarja L. Saladin in V. Weckert.

Tako se je v 47 letih (od 1888 do 1934) zvrstilo 35 poskusov vzpona na vrh Ušbe. Udeležilo se jih je 123 alpinistov iz zamejstva. Uspešnih je bilo le pet vzponov. Izmed 123 udeležencev jih je prišlo na vrh samo 16.

Leta 1934 so začeli osvajati Ušbo tudi sovjetski alpinisti. Prvi izmed njih so se (1934) zagnali na južni vrh Gruzinci na čelu z Aljošo Džaparidzejem, da bi stopili na teme po Schultzejevi sledi. S to smerjo so se seznanili že leta 1930 na svojem izvidniškem vzponu do Mazerske škrbine. Od bivaka pri tej škrbini so se odpravili naprej štirje: A. Džaparidze, njegova sestra Aleksandra Džaparidze, J. Kazalikašvili in G. Niguriani. Dva dni so oblegali »Krasny ugol« (Rdeči kot). Dvom in vera v uspeh sta se menjavala, vendar se jim je sreča le nasmehnila, zavzeli so Južno Ušbo.

Nato so se vrstili novi uspehi. Leta 1935 sta Severno Ušbo premagala V. Kizelj in B. Alejnikov, leta 1937 pa so sovjetski alpinisti prečili oba vrhova tega gorovja v nasprotni smeri. J. Abalakov in J. Vasiljev sta prečila goro s severne strani, J. Kazakova in F. Regelj pa z južne.

Tako so se začeli vzponi sovjetskih alpinistov na Ušbo. V naslednjih letih je število vzponov na Ušbo burno naraščalo. Včasih je v enem samem letu prišlo na vrh tudi do 50 alpinistov. Sovjetski alpinisti niso šli samo po znani smeri, temveč so utirali tudi nove. Prva takšna nova smer je bila jugovzhodna stena Južnega vrha. Po njej so se povzpeli alpinisti iz Svanetije pod vodstvom G. Hergianija (l. 1937). Stensko plezanje je postajalo vedno bolj priljubljeno. Tako imamo do danes na Ušbi že 28 preplezanih smeri in njihovih variant, med njimi tudi naslednje težko dostopne stene: severozahodna, zahodna in jugovzhodna stena južnega vrha ter vzhodna in severna stena severnega vrha. Premagalo jih je že 260 sovjetskih alpinistov.

Istočasno so se vršila tudi prečenja obeh vrhov Ušbe, tako s severa kot z juga. Alpinisti so se lotevali čedalje težjih prečenj. Po 1950. letu so nastale tako imenovane kombinirana prečenja, to je prečenje Ušbe v kombinaciji z drugimi vrhovi, na primer: Šhelda—Ušba, Čatin—Ušba—Mazeri, Šhelda—Ušba—Mazeri. Nekatera prečenja so bila združena z vzponom po stenah Šhelde in Čatina.

V Sovjetski Zvezi se je v tistih letih razmahnilo tekmovanje v alpinizmu. Ušba je bila pri tem v središču pozornosti. Za uspešne vzpone na njene vrhove, prečenja in vzpone s plezanjem čez stene so bili alpinisti 25 krat nagrajeni na prvenstvih. 52 alpinistov z vzponom na Ušbo je dobilo zlato medaljo in časten naziv »šampiona dežele« v alpinizmu.

V petdesetih letih so po dolgem času zopet začeli prihajati mnogoštevilni inozemski alpinisti. Vseh Ušba ni sprejela prijateljsko, tako kot tudi vseh sovjetskih ne. Večini pa se je le posrečilo doseči zmago tako v vzponih na posamezne vrhove in tudi pri prečenju (10 zmagovalnih skupin z 32 udeleženci). Pri vzponih po stenah je bilo uspešnih 8 skupin z 29 udeleženci. Vseh inozemskih zmagovalcev Ušbe je bilo skupaj 250, prišli so iz 16 držav, med njimi jih je bilo tudi 150 iz socialističnih dežel.

Prijetno je navesti, da so bili med zmagovalci Ušbe tudi jugoslovanski alpinisti. Osem jih je Ušbo prečkalo (F. Srakar, Z. Blažina, Ž. Gračar, R. Robas, F. Urh, J. Šir, I. Novak in H. Rencelj). Eno najtežjih Ušbinih smeri, tako imenovani Križ Ušbe (vzpon z zahoda na sedlo, zapovrstni vzpon s sedla na oba vrhova in sestop na ledenik Gulj) so uspešno premagali naslednji jugoslovanski alpinisti: L. Juvan, V. Potrč, N. Šimenc in T. Škarja. Precej alpinistov je moralo odstopiti od Ušbe zaradi nenadnega zelo slabega vremena ali ostre spremembe klimatskih pogojev (skupina D. Hunta — Anglija, skupina R. Cassina — Italija in nekatere druge). Bilí so tudi takšni alpinisti, ki niso bili kos izbranim smerem zaradi nezadostnih izkušenj v zapletenih pogojih in nezadostnega upoštevanja varnosti.

Do leta 1977 je število sovjetskih in inozemskih zmagovalcev Ušbe naraslo na okrog 1600. Seveda pa vzpon na njene vrhove ni postal zato nič lažji. Ušba zahteva od svojih oboževalcev visoko športno raven, složno organiziranost in največjo pozornost. Kljub velikemu številu njenih zmagovalcev pa zanimanje za Ušbo prav nič ne pada, ampak še narašča. Ušba močno privlači sovjetske alpiniste in nič manj, če ne še bolj, inozemske.

Ušba je postala znana med alpinisti pred več kot sto leti. Devetdeset let jo oblegajo alpinisti mnogih dežel. Staro generacijo zamenjujejo mladi, ki bi prav tako radi preizkusili svoje sposobnosti v klasičnih smereh na vrhove Ušbe.

Za človeško življenje je sto let velika doba in malokateremu se posreči prekoračiti to mejo. V življenju gora pa je to trenutek. Ta trenutek življenja Ušbe je svetel in vznemirljiv. Verjetno je Ušbi po godu in »biser v kavkaškem pogorju« ne bo imel nič proti, če se takšen trenutek njenega življenja nadaljuje. Alpinisti si pa prav tega želimo.

URŠLJA, GORA MOJIH SPOZNANJ

IVAN GAMS

Napisali so, da je treba v gore hoditi ne le z nogami, ampak tudi z glavo. Kasneje so dodali, da tudi s srcem. A ta dodatek ni čisto potreben. Kar vidiš in spoznaš, zleze v srce. Zato planinstvo ni samo šport, je tudi prispevek k poznavanju domovine in navezanosti nanjo.

To ni izpis iz kake šolske naloge, pri kateri smo nekoč tekmovali v leporečju. Iztrgano je iz mojih spominov na Uršljo, iz tistega končnega dela, ki ga pri pisanju razprav navadno naslovimo s povzetkom.

Pred dobrim četrto stoletjem, ko sem začel hoditi na Uršljo tudi z glavo, ob razgledu po zeleni preprogi naokoli in po višjih in nižjih podložnikih njenega veličanstva Gore, nisem več samo občudoval, kako zelena je moja dolina, ampak se tudi spraševal, zakaj je zelena in predvsem, zakaj je dolina. Ko nas je fantaline na cesti zalotila ploha in je voda curljala s kodrov za srajco, smo vedeli, da se spreminja vreme. Predno smo šli prvič k brivcu, smo vedeli, da se spreminja življenje. To, da se spreminja tudi zemeljsko površje, pa so nam dodobra vbili v butice šele na univerzi. Ko pa sem na Uršlji gori ob pretresu gora in dolin moral to visoko in učeno ugotovitev presaditi v prakso in ugotoviti razvoj okoliškega reliefa v zadnjih milijonih let, sem spoznaval meje svoje zmogljivosti in meje znanosti. Ali je današnji pestri gor in dol nastal samo zaradi dviganja gorovja? Ali samo zaradi grezanja vmesnih dolin in kotlin? Ali je bilo obojega

1 — Na južni, kopasti, ponižni in s smreko poraščeni strani Uršlje bi lahko človek na prstih ene roke preštel vse skale. Lorenci, Jelenovo in Šisernik, katerih pušče je videti pod gozdom, so z višino do 1250 m bile do zadnje vojne najvišje kmetije pod Uršljo. Odkar se dim ne suklja več iz dimnika tudi pri Vernšku na južni strani Plešivčke Kope, je Plešivčnik z 950 m najvišji dom kmetovalcev, in to večidel upokojencev. Druge kmetije so pod 900 m. Foto I. Gams

2 — Postopoma vedno nižja rast in razredčenost dreves so značilnost naravne in sekundarne (antropogene) gornje gozdne meje. Nekatere smreke zadaj na sliki rastejo lepo in razmeroma hitro, na levi je šop ruševja, a macesen sredi fotografije umira stoje. Skratka, na meji življenja se izkazuje, kdo je kdo. Na južni strani vrha Uršlje, junij 1976

Foto I. Gams

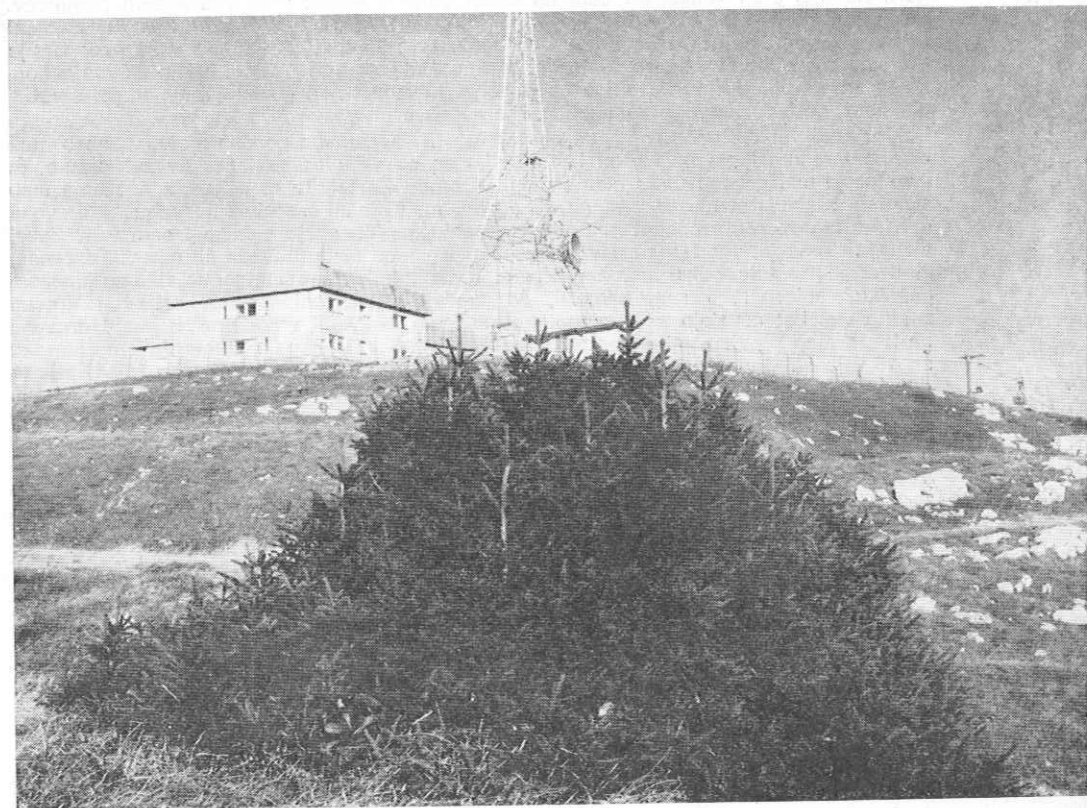
nekaj? V prvih povojnih letih smo si v smislu Davisove sheme o razvoju reliefa slovenski geomorfologi vedeli pomagati pri tem delu predvsem z nivoji. To so ravnote ali majhne ravnice v gorah, na slemenih ostale le še v enakomernih višinah na razdaljo nekaj sto metrov ali kilometrov. Mislili smo, da morejo nastati samo v nižini, kot ravnine ob rekah. Če so danes visoko v gorah, so nas učili, jih je tja spravilo tektonsko dvigovanje. Vrgli smo se na ugotavljanje teh višin in našli nivoje v začuda enakomernih višinah na velike razdalje. Znaten del z Uršlje lepo vidnega slemena nad Smrekovcem in Travnikom moli do enakih višin kot zahodno Pohorje ali Košenjak. Za dobro nogometno igrišče velika ravnica med glavno vzpetino in koto s križem na Uršlji je približno v isti višini kot sleme Male Pece ali Komen (Korošci mu pravijo Kamen). Okrog 1400 m visoko dolgo sleme, ki mu Selani pravijo Kopa, karte pa pišejo Plešivčeka Kopa, bi po višinah lahko postavili ob strani obsežnejšemu nivoju na vzhodnem Pohorju. Ali ne bi to kazalo, da so se grezale oziroma nižale le doline? Recimo s hitrejšo erozijo v manj odpornih sedimentih? Kaj pa, če je večji ali manjši del teh nivojev nastal ne v dolini, ampak že v gorah? Saj bi bilo čudno, da bi se isti nivo ohranil skozi milijone let v isti višini v apnencih ali dolomitih v Karavankah, v andezitu na Smrekovcu ali v pohorskem tonalitu. Spoznal sem svojo nemoč. Ko sem svoje dvome v točnost pri ugotavljanju, kako se je razvijal relief samo na osnovi nivojev, v svoji študiji o Pohorskem Podravju predočil svojemu predstojniku, mi nespodobnosti z besedo sicer ni očital, a sem jo čutil. Nanjo se spomnim, kadar v zadnjih letih berem razprave, ki do nekaj metrov natančnosti »ugotavljajo« dvigovanje gorovij v nešteti tektonskih fazah in to tudi glede na nivoje, za katere je novejši razvoj geomorfologije ugotovil več načinov pri nastajanju. Drugi ugotavljajo za isto ozemlje le zniževanje dolin zaradi hitrejšega odnašanja manj odpornih kamnin. Kdo ima prav? Pustimo presojo času. Zapišimo le, da zadnji čas pridobivajo na veljavi neotektoniki. Geologi so zadnji čas ugotovili, da sta Uršlja in sosednja Peca najvišje dvignjeni grudi. Obe sta tudi narinjeni na severne terciarne sedimente. To narivanje na sever je verjetno v zvezi s karavanško magmatsko brazdo (imenujejo jo tudi železnokapeljsko cono, koprivško cono). Ob njej se stikajo Alpe z Dinaridi. Njen nastanek bo mogla najboljšje pojasniti nova, zdaj še vedno malce

sporna teorija o tektoniki plošč. Zatrдно vemo, da je v oligocenu, to je pred kakimi 30—40 milijoni let, ob dolgi razpoki pritekala iz zemeljske notranjosti magma in vulkani so bruhalo pepel, ki se je usedal v okoliškem morju. Iz njega, iz tufa, je večina 10 km dolgega slemena med Smrekovcem in Travnikom, po katerem poteka po štajersko-koroški meji planinska transverzala proti Raduhi. To se je verjetno dogajalo na stiku dveh geoloških plošč v oceanu, podobno kot se še danes izliva magma iz globokih jarkov v sistemu oceanskih hrbtov. Toda vse to dogajanje ima le rahlo posredno zvezo z današnjim reliefom, predvsem preko bolj in manj odpornih skladov. Ko so zahodni pritoki odlagali svoj rečni nanos v močvirju in jezerju Velenjske kotline in prekrivali z njim podrta drevesa, da so zoglenela v lignit, med Uršljo in Goltmi ni moglo biti tako visokih in strmih gora, kot so današnje. Zakaj sedanji potoki odnašajo od tod precej debel prod, terciarni pliocenski sedimenti v Velenjski kotlini pa so pretežno peščeni. Stari pa so od nekako osem do dveh ali treh milijonov let. V dolgem vmesnem razdobju se je mogel relief v morju in nato na suhem povsem spremeniti. Zadnja generacija gor se je torej živahno dvigovala šele v zadnjih nekaj milijonih let in se dviguje še danes. Tiste štiri metre višinske razlike na starih in novih topografskih kartah Uršlje (stare 1696 m, novo top. karta 1 : 25 000 pa 1700 m) kljub temu ne morejo razložiti geologi ali geomorfologi, temveč predvsem geodeti.

Ko sem vse to drugega julija 1977 razlagal štiridesetim slušateljem geografije na filozofski fakulteti — sedeli so v rosnih travah na vrhu Uršlje in zrlji proti Smrekovcu — sem sklenil, da po vsem tem ne bi mogel nihče opraviti izpita iz geomorfologije, če bi trdil, da je Smrekovec vulkan. Pri tem ne bo nič pomagalo sklicevanje na četrto izdajo Vodnika po slovenski planinski poti (Ljubljana 1974). Na njegovi 55. strani piše, da je »Smrekovec najmlajši vulkan na Slovenskem«. Tudi to ne, da je v Vodniku kot avtor tega stavka naveden pisec tega članka.

Ko sem to pogruntavščino v Vodniku prvič prebral, je bilo to že moje tretje trpko življenjsko spoznanje v zvezi z Uršljo in sosedstvom. Skoraj vsa so bila v zvezi s tra-

3 — Grmaste smrečice, zrasle po zadnji vojni na opuščnem pašniku vegetativno (veje po tleh poženejo korenine in iz njih se vzdigne novo steblo). Pri tleh je topleje — v teh višinah so tla za okoli 2° C toplejša od zraka — in v združbi se je laže upirati zmrzali, snegu in vetru, ki se na izpostavljeni Uršlji ne šali. Foto s teleobjektivom, junij 1976, I. Gams

tenjem pravic avtorjem, ki jim uredniki samovoljno spreminjajo tudi navedbe, do katerih so se avtorji dokopali s tehtnim premislekom. Pred četrtem ponatisom Vodnika po transverzalni so nas sodelavce tretje izdaje vprašali, če lahko v kratkem ažuriramo podatke. Sicer, so rekli, bomo to opravili sami in opustili imena starih avtorjev. Zaradi prezaposlenosti nisem odgovoril, a so za odsek med Uršljo in Savinjo vkljub temu ohranili ime prejšnjega avtorja. Le nekdo iz uredništva se ni mogel vzdržati, da ne bi pripisal svoje »ugotovitve« o Smrekovcu — vulkanu, ne da bi me o tem obvestil. Tako je torej črno na belem zapisano, da kot edini predavatelj geomorfologije na ljubljanski univerzi ne znam osnov iz predavane stroke in ne iz geologije, saj nam ta pripoveduje, da so bili naši najmlajši vulkani pri Gradu na Goričkem, a tudi ti so že zbrisani s površja zemlje.

Ob izidu četrte izdaje Vodnika nisem javno protestiral. Spomnil sem se svoje nemoči pri prvi izdaji Vodnika iz leta 1958. Svoj opis transverzalne poti sem naslovil »Od Uršlje gore do Rogovilca«. Eden od urednikov si je utrgal dragoceni čas in me je poučeval, da so ti in ti ugledni ljudje ugotovili pravilno ime Plešivec in da gori tako pravi tudi večina še ne zapeljanih domačinov. Zaman sem mu oporekal. Ko me je za mlada še v zimskem mraku zbudil starejši brat in dejal, da greva »na furo« v Plešivec, sva pred opoldnevom zvelkla hlode iz gozdov južno od Plešivčnika, lastnika Plešivčke graščine, do ceste, kjer sva jih naložila na »poke«. Kadar smo se v nedeljo odpravili na Uršljo (skrajšano od Uršlja gora, podobno kot skrajšujemo Koroško deželo v Koroško. Redkeje govorijo v Mislinjski dolini Uršlja gora ali Urška. V severnem prigorju govorijo kmetje le Gora. Glej članek »Prežihova gora« prof. Franca Sušnika v PV XII, 1957, št. 10), smo šli ne v Plešivec, temveč na vrh Gore. Toda vse dokazovanje je bilo kot bob ob steno in moj opis poti je dobil naslov od Plešivca do Savinje. Bralcem Vodnika je bilo jasno, da se ob nastajajoči polemiki o imenu gore tudi jaz ogrevam za Plešivec.

To je bilo moje drugo trpko spoznanje, ki mi ga je dodelila Uršlja. Prvo in najtežje je bilo, ko sem predložil svojo disertacijo o Pohorskem Podravju in sem bil postavljen pred izbiro, spremeniti svojo argumentirano trditev o starosti nekega nivoja ali pa disertacija ne bo sprejeta. Vztrajal sem pri svojem, sicer uspel, toda s pekočim spoznanjem, da obstajajo poskusi, kako se izrabi znanost za osebne namene.

Pravda o Uršlji gori, ki je zašla tudi na strani našega planinskega glasila, je za planince menda knčana. Vodnik po transverzali že od tretje izdaje v l. 1974 govori le o Uršlji gori. Na njej stoji »Planinski dom na Uršlji gori« v upravi vrlih prevaljskih planincev. Že precej let deluje »Meteorološka postaja na Uršlji gori« — v stavbi, kjer je »Oddajni center Plešivec — RTV Ljubljana«. Dela slovenske javnosti argumenti v zagovor Uršlje torej ne zadovoljujejo. Še so, ki trdijo, da ime Plešivec gori pritiče, saj je za vso vzhodno in severovzhodno stran edina na obzorju, ki moli iznad gozdne meje in je, skratka plešasta, če že o lepotnih napakah imena ne govorimo.

Dokler smo vsi v en rog trdili, da obstaja na Uršlji naravna gozdna meja, v zvezo med edinim imenom Plešivec izpred l. 1602., ko so na vrhu sezidali cerkev sv. Uršule, in vzpetostjo nad gozdno mejo nismo mogli dvomiti. Že takrat se nekatera opažanja niso skladala s predstavo o naravni gornji gozdni meji. Zakaj rastejo (macesnova) drevesa najvišje na severni, prepadni in skalnati strani, kjer dosega gozd pritlikavi sam vrh? Zakaj skoraj ni ruševja, v katerega navzgor prehajajo vedno nižja drevesa ob naravni drevesni meji? Zakaj rastejo, odkar so opustili pašo, redke mlade smrečice vedno više po alpskem pašniku? Poleti 1975 sem nameril, da znašajo vsakoletni višinski prirastki dreves znatno več kot navajajo za naravno gozdno mejo. Največji vršni prirast imajo drevesa na jasih med drevjem ali v zavetju skal. Analiza — objavljena v Geografskem zborniku št. 16 v izdaji Geografskega inštituta SAZU — je dala zaključek: Na pobočjih Uršlje je dovolj toplote, da bi lahko gozd rasel do vrha. Da ostaja več deset metrov nižje, je kriv v prvi vrsti človek, ki je v davnini na Gori pasel. Do zadnje vojne je cerkovnik pasel 170—200 ovac, ki so jih prignali iz široke okolice. Za njihovo pašo in za kurjavo je v stoletjih moralo pasti precej bližnjih dreves. Silno počasno vračanje drevja v višino pa bolj ovira veter, ki bi mu na samem vrhu bržčas ne dovolil večjih višin. Če je bil torej vrh v prvotni obliki poraščen z gozdom ali ruševjem, je pa bila že tedaj plešasta severna stran z redkimi macesni, med katerimi so domačini videli sivo skalovje.

Če pregleduješ na Uršlji ali drugod ob gozdni meji drevje, uvidiš razlike od drevesa do drevesa, ki niso, kot ljudje, vsa »izrezana iz istega lesa«. V najrjših življenjskih pogojih ostanejo pri življenju le najbolj vitalna. Kadar jih vidim, starikave, upognjene, izmalicene, grčaste, polomljene, do onemoglosti zveržene in uporne viharnike, se mi zdi, da gledam znanca, v mislih se jim priklonim, pomnikom življenjske sile. Če katerega podre vihar ali človek, bo dobil enako visokega naslednika šele čez nekaj sto let. Na zadnjem ovinku pod vrhom Uršlje gore kar luksuzno široko novo in ne preveč obzirno speljano cestišče, ki si je utrlo pot med smrekami ob gornji meji in jih tudi dosti posulo z gruščem, ni ranilo le gozda, ampak tudi katerega od ljubiteljev narave.

Tudi za spoznanja o nemih vojaki na gornji fronti gozda se imam zahvaliti Uršlji. Hvala zanje, za pelin in sladke jagode, za viharje in za jasne razglede po deželi od

4 — Take okroglaste luknje v skali, kot so levo od obešene torbice, in tako gladke površine kamna morejo nastati le pod odejo prsti. To se pravi, da so ti kamni, ki molijo iz tal tik pod vrhom Uršlje, bili prvotno pod gozdom, hosto ali ruševjem. Ko so zemljišče čistili za pašnik, je voda splaknila vrhnji humus in prst za dobri dve pediti. Na degradiranih rastiščih dobi sekundarna gozdna meja nekatere oblike naravne oziroma klimatske gornje gozdne meje. V ozadju poslopje RTV Foto I. Gams, 1976

Gorjancev do Graških gora in Visokih Tur. V ogalni legi visokih Karavank si, Uršlja, nam okoličanom Triglav, le da uživaš mnogo manj časti in varstva. Saj sicer se ne bi moglo zgoditi, da je najvišja razgledna vzpetinica nedostopna za radovedne in razgleda željne planince. Pred njimi je zaščitena z bodečo žico, za katero preži popadljivi volčjak. Zaman steguje planinska družina vratove čez ograjo! Ne vidiš čeznjo na Peco, Olševo, Raduho, ne moreš si napasti oči po zeleni Strojni in se v mislih sprehoditi med polji in vasmii po Podjuni, Mežiški, Dravski in Mislinjski dolini ali povasovati pri samijah po gozdnati preprogi Pohorja. Če ti je kaj za ta razgled, potem vzemi, vsiljivi planinec, pot pod noge in se sprehodi okoli templja na gori, ki si ga je zgradila televizija, in uživaj potico kos za koščkom. — Kje ste planinci, ki ste pred desetletji zagnali krik in vik proti gradnji meteorološkega observatorija na Triglavu? Da ne bo nesporazuma: nismo proti stavbi, želeli bi le, da bi bila v tej stavbi, pod televizijskim stolpom, v njem ali ob njem, razgledna in za vse dostopna ploščad, s katere bi z enega mesta lahko planinec užival, kar Uršlja ponuja razgleda. Za to ni potrebno veliko sredstev, le malo dobre volje in obzirnosti do planincev.

V LEDENEM SLAPOVJU RZENIKA

JANEZ MARINČIČ

21. december 1976 označuje prvi dan letošnje zimske plezalne sezone. Z Zoranom sediva sredi sive Ljubljane vsak ob svojem vrčku piva, pogovor pa se nama vrti okoli gora. Medtem prisede k mizi nekaj znancev iz hribov. Ne morejo se zadržati, pa morava poslušati pripombe na račun alpinistov, ki bi že danes morali viseti bogve v kateri od zasneženih severnih sten. Saj je, tako pravijo, ugled zimskega vzpona vendar nekaj zelo pomembnega za vsakogar, ki nekaj da na svoje plezalske sposobnosti. Kako se sploh more primeriti, da še kar čakava in ne dokazujeva sebi in predvsem drugim, da sva sposobna tudi v snegu priti čez vse, kar je v naših hribih navpičnega, visečega in mimo vseh zakonov nazaj postavljenega. Toda midva sva vsaj na videz mirna. Braniva se, da bo stena že počakala; pač ni važno pa moja služba pa njegov študij... Pozno zvečer vstanemo od mize. Tedaj mi Zoran končno nekaj zaupa: »Ti, Janez, če ne bo šlo drugače, bova 'zatežila'... Nimaš pojma, kako bova zatežila!«

25. december 1976. Sredi realnosti sva. Pravkar čutim, da sem hudo, hudo težak. S solidno omarico na plečih se vlečem v drugem raztežaju Modec — Režkove smeri v severni steni Rzenika. Snega je toliko, da se ravno še da napredovati. Toda vremenska napoved ne obeta nič dobrega, saj naj bi v kratkem začelo snežiti tja do doline. Stena se ogrinja v meglo, vzdušje je turobno, dobro veva, da je vse to skupaj le otipavanje. Malo še rogovilim na gornjem stojišču, nato pa se v Modčevem škripcu spustim nazaj do Zorana. Kljub začetni vnemi danes nimava volje, da bi šla naprej. Jasno nama je, da se bova morala vrniti. Zato opremo pustiva v veliki zijalki ob vstopu in se počasi v rahlem naletavanju snega vrneva v dolino.

Zvečer prijatelji prirejajo domačo zabavo. Seveda je to lepa priložnost, da odplakneva neuspeh, ko pa se mi ob zguljenih melodijah začno namesto navzočih deklet po glavi vrteti rumeni previsi nad vstopom v najino smer, vem, pri čem dejansko sem. Rzenik mi je postal velik dolg, dolg, ki ga moram čimprej poravnati.

Naslednje jutro se zbudim s »pol tone« svinca v glavi. Pogledam skozi okno, pa me vrže nazaj. Sonce, pravo sonce! To pomeni zopet povsem zgrešeno vremensko napoved. V trenutku me zgrabi plezalska mrzlica. Tu ni kaj, greva še danes!

Zvečer se z nepogasljivo vneto vračava pod steno. Prespiva v veliki votlini ob vstopu v smer.

27. decem. 1976. Sončno jutro nama odkrije neprijetno presenečenje. Stena je poprhana z novim, nežnim belim puhom. Po transistorju zveva, da je bilo ponoči na Kredarici —19° C. Kar lepo, toda tokrat se ne dava. Opremo imava skoraj do potankosti dovršeno. Omelce je zaradi poprha nepogrešljivo, štirica v drugem raztežaju pa postane tudi ometena, skrajno težka. Ko se mi na najbolj nerodnem mestu zanohta, trpim mrzli pekel v vseh niansah. Toda ko mine, vem, da sem za danes dober. Mirno bom lahko z golimi rokami ril po novem snegu, kajti zanohtalo se mi ne bo več. Po treh raztežajih prečenja v desno in rahlem spustu navzdol v žleb, si naveževa dereze. Zoran doseže previs, pod katerim je lepo mesto za bivak. Preden nadaljujem, pustim pri njem tudi svoj nahrbtnik, saj je že pozno za iskanje podobnega mesta kje višje. Pa tudi raztežaj, ki se obeta, ni videti lahak. Čez ploščo, ki tvori z desno steno poledenel kot, pridem s pomočjo nekaj slabih klinov. Nadaljevanje je manj navpično, zato pa povsem zalito z vodnim ledom. Prestop levo v naslednjo ploščo me zaustavi. Ko se s kolenom upiram ob njo in nemočno gledam navzgor, mi hlačnica primrzne na gladki apnenec. Priložnosti res ne smem zamuditi, sveder se počasi, počasi zažira v kamenino. Stegujem se daleč v levo, vsa teža telesa visi na primrzni hlačnici. Vrtam prvič, odkar plezam. Nimam kakšnih posebnih občutkov sočutja od gore. Stena je surova, na vsak način se naju hoče otestiti. Imava pa veliko voljo, hočeva priti čeznjo. Ne za vsako ceno, vendar v mejah mogočega. V mraku se pretolčem do naslednjega stojišča, pridrim vrvi in se po štirih urah zopet spustim nazaj k soplezalcu. Ta mi poroča, da je na mestu stoječ pravkar pretekel že sedmi kilometer. Res je zelo mraz, toda počasi se privajava na okrutne razmere.

28. decembra 1976. Noč je hladna, toda novi bivak — vreči, podobni majhnima šotorč-koma, sta odlični. Oba v snegu udobno leživa, spim vso noč. Toda zjutraj se nama novi dan ne kaže v preveč vzpodbudnih barvah. Planjava in Ojstrica tam čez rumenita v bledem sončnem vzhodu in prvi oblaček se po zahodniku že vozi čez dolino Bele. Slabi vremenski obeti pa niso ovira, da se ne bi lotila telovadbe po pritrjenih vrveh navzgor. Ko jih zmanjka, nadaljujem po navpičnem skoku, ki ga moram vsega opremiti s klini.

Izstop izpod previsa levo na stojišče me spravlja dobesedno v obup. Ko si viseč v slabo sedečem specialnem klinčku uspej sneti nahrbtnik in ga nekako potisniti v vdolbino pod previsom, je resna zagata kmalu rešena. Zoran nato mimo mene spleza do naslednje prevese, kjer poleg starega zabije še svoj klin. Toda to ne zadostuje, nad previsom je vse v ledu. Zato uporabi tvegano, toda z njegove strani že večkrat pozimi preizkušeno metodo. Visoko nad sabo pošlje dolg klin do ušesa v zaledenel šop trave. Ta vzdrži njegov poteg in eno težjih mest je premagano. Tako počasi priplezava pod najdaljši in poslednji previs v smeri. Ta pa je hkrati edino mesto, kjer lahko po že zabitih klinih napredujeva hitro in brez tveganja. Zoran pleza prvi in uživa, jaz pa se razgledujem po okolici in si želim, da se iz čedalje močnejšega zahodnika in megel, ki jih nosi, ne bi izcimilo kaj neprijetnega. Ta dan opremiva z vrvmi še en raztežaj nad previsom, nato pa se v mraku spustiva podenj. Prostor za nočitev je kar dober, zato čez kakšno uro že leživa vsak pod svojim »šotorčkom brez ogrodja«. Jaz si svojega podprem z omelom in cepinom in ga obesim na dva klina, pa je takoj bolj prostoren. Ob glasbi, ki neverjetno blagodejno vpliva na najino dušo, si kuhava večerjo in se pogovarjava. Vso opremo imava zaradi stanovitnega mraza povsem suho, zato bova tudi to noč udobno prespala. Toda to so obeti, ki se kmalu poderejo. Okoli enajstih ponoči začne na mojo ponjavo iznad previsa pritekati slap sipkega snega. Pogledam ven. V svetlobnem stožcu čelne svetilke se lesketajo drobne, svetleče se snežinke. »No, sedaj sva pa dobra,« si rečem. Vsake pol ure se zbudim in otresem novi sneg s sebe, menda me hoče na tej polički kar zasuti. Zoran, ki je globlje pod previsom, nima teh problemov, zato o mojih namigovanih glede na jutrišnji umik še nima dokončnega stališča. Bova videla.

29. decembra 1976. Jutro nama prinese povsem spremenjeno sliko okolice. Veter, mraz, megla, povsod novi sneg. Stena je podobna belemu pajčolanu, sneži neusmiljeno, brez prestanka. Odločiva se za spust nazaj pod streho. Toda treba je rešiti šestdeset metrov vrvi nad nama. Ponje gre Zoran, kmalu ga skrije stena nad previsom. Pri takih manevrih so prižeme nepogrešljive. Čez kake pol ure se spet pojavi na robu, nekaj metrov nad menoj. Prišel je do konca pritrjenih vrvi, pa se zopet vrnil nazaj brez njih. In tako ob divjem plesu vetra in snega začneva z odločilnim dialogom. Debata ne doseže kakšnih posebnih viškov, razpravljava povsem trezno. Moje stališče, da se umaknem, se mi zdi v takem edino primerno, njegovo stališče »greva naprej« pa se kaže možno le v rahlih obrisih. Sva sredi smeri, dva dni naporov je že za nama, do lažjega vršnega dela stene je le še nekaj poletih enostavnih raztežajev. Končno me Zoranovo zagotovilo, da zgoraj veter tako ali tako ves novi sneg sproti spiha, omaja, da sva čez kako uro že oba na najvišjem stojišču. Ko zabije še dva dodatna klina in se dobro pripne, me

---

SMUČARSKI ŠPORT ZA SENIORJE

Kakor vsak šport tako tudi smučarski šport podaljšuje odpornost, gibčnost, zmogljivost tudi onstran življenjskega vrha. Kronološka starost ni kriterij, ravnati se je treba po »funkcionalni starosti«, to je po zmogljivosti tkiva in organov, ki gotovo ni pri vseh enaka.

Gotovo ne bi bilo prav, če bi starejši letnik začel z zahtevnim športom, čeprav je tudi za to lahko vir večje telesne moči. Brez zdravniškega pregleda bi taka odločitev bila nespametna. Nevarna je tudi pretirana samozavest starejšega človeka, češ še vedno prav toliko zmorem kot dobro treniran mladenič. Tudi za hujšanje sta pretiran šport ali gimnastika nevarna. Posebno velja to za zimski šport, ki je napornejši že zaradi mraza, vetra in težje, bolj zapete obleke. Če pa pride na smuški turi do neurja in snežne mečave, pride tudi do izjemnih srčnih naporov. Zato, pravi športni zdravnik dr. W. Schweisheimer, je treba sebe opazovati in najti pravo mero. Telo ima svoje signale, svoje rdeče semafore: Nikar čez mejo, nikar čez mero! Če pride do katastrofe, ni kriv šport, marveč človek sam, ki bi se rad »postavil«, ki svoje moči precenjuje.

T. O.

MESSNER O PROFESIONALIZMU

O tem vprašanju je vedno več govorjenja pa tudi pisanja. Profesionalizma v alpinizmu pravzaprav še nismo dali v obravnavo, čeprav se o tem govori po kočah, v redakcijah, na sejah, po planinskih predavanjih. Vedno več alpinistov po svetu živi od svojega športa, pri filmu, RTV, v proizvodnji, trgovini. V Franciji in Angliji je že tradicija, samo po sebi umevno, če Rébuffat, Desmason, Haston, Bonington žive od svoje alpinistične dejavnosti. Na Nemškem se glede tega najbolj ustavljajo pri Messnerju.

pošlje naprej z dokaj vzpodbudnimi besedami: »Sedaj pa, Janez, le pokaži, ali imamo v odseku kakšnega norca, ki obvlada dereze v teh pokončnih ploščah. Imaš čisti led, pazi!«

In tako sva se, neizmerno zaupajoč drug drugemu, spoprijela s težavami, ki niso primerljive z nobeno šesto ali zgornjo šesto, kar jih imava za sabo. Kaj sva z Zoranom počela v naslednjih treh raztežajih, da sva se v snežnem viharju še prebela tik pred nočjo v položnejši svet, ne bom opisoval. Bilo je res tik na meji še mogočega, na klinih in vponkah je zaradi strupenega mraza ostajala koža s prstov, v zadnjem kaminu naju je vsake pol minute zasul pršni plaz. To je bilo plezanje na mejah razsodnosti in varnosti. Ko je bilo najtežje, sva pod steno začula prijatelje, ki so kljub metezu prišli pogledat, kako je z nama. Čeprav se nismo videli, nama je bila njihova navzočnost res v veliko vzpodbudo. Ko se je povsem znočilo, se je tudi stena položila. Zabila sva varovalne kline in v strmo snežišče izkopala dve stopnici za najina šotorčka. Snežiti je prenehalo, igro sva dobila.

30. decembra 1976. Hladno, čisto in sončno jutro v Grintovcih. Kakšen užitek za vse, ki imajo Grintovce radi! Osrednji greben na drugi strani doline se blešči na modrem ozadju severnega neba, dolina se v lahnih meglicah zbuja pod novim belim puhom. Vse naokoli je en sam, globok mir. Toda za naju je rob stene še daleč, doseči ga je treba še danes. Nekoliko sva izčrpana. Po pokončnih snežiščih in prečnici v levo naglo napredujeva v poprečno še vedno strmi steni. Edini res težki raztežaj v gornjem delu smeri Zorana ne more zaustaviti. Brezhibno obvlada vertikalno. Sledim mu v nihalnem prečenju, prižeme so res imeniten izum. Trdi sneg ima proti vrhu 50° do 60° naklonine, proti vrhu me to spomni na francoske vzpone. V vsem raztežaju eden ali dva klina, vrvi padajo naravnost k soplezalcu, nad menoj pa je ožarjeni rob stene, ki me vabi, vabi. Končno se snežišče položi. Vidim, kako se Zoranova čelada zasveti v soncu. Še nekaj minut, pa se iz štiridnevne sence prevalim čez rob v luč. Oba sva nedopovedljivo srečna. Ni besed, s katerimi bi to povedal. Pôjem, z vsem železjem na sebi delam prevale po ravnem, bleščečem se snegu. Grintovci pa nama z vsem svojim zimskim mirom podarjajo enkratni, nepozabni dan. Ta prelestni svet naokoli, tako drugačen od ledenega petstometerskega prepada, čez katerega sva se pravkar prebila, se mi ni zdel še nikoli tako lep, tako ljubljen, tako doživet.

Tehnični podatki:

Severna stena Rzenika: smer Modec—Režek — Višina smeri: 500 m — Ocena poleti: IV—V, V+ A₁ — Čas efektivnega plezanja: 42 ur — Prvi zimski vzpon opravila 27. do 30. decembra 1976 Zoran Bešlin in Janez Marinčič, oba člana AO Ljubljana-matica.

»Der Bergsteiger« 1976/9 je zagrabil bika za roge in se pogovarjal z Messnerjem. Messner je v »Frankfurter Allgemeine Zeitung« izjavil, da je alpinist zato, da bi mogel biti planinec. Kot alpinist sem popolnoma »prostega poklica«, z njim ne zaslužim nič, pač pa z dejavnostmi, ki iz njega izvirajo. Ni res, da bi bil plačan za ekspedicijo, vzpone, pač zasluži kot predavatelj, pisatelj, filmar itd. toliko, da nekaj mesecev na leto dela tisto, kar ga v življenju najbolj veseli.

»Potem ste profi?« je vprašal zastopnik »Bergst.«.

Na kar je Messner odgovoril: »To zavisi od tega, kako si profesionalizem definirate. Zame je profesionalni športnik tisti, ki za svoj rezultat pri tekmah dobi denar: Cassius Clay, Beckenbauer, Nicki Lauda. Jaz pa še za nobeno najtežjo turo nisem dobil prebite pare, ne za Rupal ne za Eiger ne za Hiddenpeak. Za vsako turo sem moral seči v svoj žep in to globoko. Danes sem prišel tako daleč, da lahko vsaj deloma finansiram naslednjo turo, ker o prejšnjih mnogo predavam, publiciram in vrtim filme.

Sicer pa beseda professional v angleščini pomeni 'biti strokovnjak, veščak, umetnik'. V tem smislu bi se rad imenoval profesionalca.«

»Strokovnjak nedvomno ste, kako pa je z Messnerjem kot reklamnim izveskom?«

Messner: »Sem svetovalec pri šestih firmah, ki si z mojim imenom delajo reklamo. Ne prodajam pa svojega imena, marveč svoje strokovno znanje. Kdo naj sodeluje pri proizvodnji opreme, če ne izkušen alpinist? V tem vidim normalno in smiselno delo, saj ne delam reklame za margarino ali coca-colo.

Sem vodja južnotirolske plezalne šole v St. Magdalen, Vlnöss/BZ, I, in vodim večji del sam. Če ne morem, zaupam to gorskim vodnikom, ki se drže mojih načel in učnih metod. Šola je majhna in mi daje mnogo veselja. To sploh nima nobene zveze s profesionalizmom, še manj kot prejšnje. Plezalna šola živi kakor kaka smučarska. Gorski vodniki in smučarski učitelji živijo od tega, kar znajo, in od dela, ki ga imajo pri tem. Toda ti ljudje niso zvezde, ki bi prejimali plačo za svoje zmage, ampak ljudje, ki

SONNBLICK, GROSSGLOCKNER IN MONTE CAVALLO

JOŽE VOGRIN

V poznem poletju, kadar je stanovitno vreme, je razgled z Julijskih Alp čudovit. Če je ozračje čisto, je vidljivost izredna. Na severnem in zahodnem obzorju se blešči veriga vrhov Dolomitov, Karnijskih Alp in Visokih Tur. Kralj Visokih Tur, 3798 metrov visoki Grossglockner, posebno bode v oči in nebo iz te skupine tritisočakov. Večina planincev ve, da je na teh vrhovih večni led in da so vse poletje pokriti s snegom.

Zadnje dni meseca avgusta sva se s Slavcem dogovorila, da pojdeva za tri dni v Visoke Ture. V načrtu sva imela Sonnblick in Grossglockner. Kazalo je, da bo vreme držalo. Nekaj formalnosti na državni meji na Korenskem sedlu sva naglo opravila in že sva bila v Ziljski dolini. Pokrajina nama je bila že znana, saj sva se po teh cestah vozila pred dobrim mesecem, ko sva obiskala Ziljske Alpe. Okoli poldneva sva se peljala proti Lienzu, uro zatem pa sva dospela v Heiligenblut.

Vreme se je skazilo.

Bala sva se, da se bo vsak čas ulilo. To pa ne bi bilo pošteno. Stvar je namreč taka: če je Slavc v hribih, obvezno dežuje, kadar pa sem jaz, zmeraj sije sonce. Če torej za vreme veljajo neka določila, mora biti zdaj, ko sva tu oba, samo oblačno. Pri tem je tudi ostalo. Imela sva oblačne dneve z malo sonca, deževalo pa je le ponoči, ko sva se zatekla pod streho.

Komaj sva utegnila občudovati moderno cesto, že sva morala zaviti na desno v dolino Kleines Fleistal — Alter Pocker h koči Zittelhaus. Tu sva pustila avto in se pripravila na vzpon na Sonnblick.

Ura je bila poldveh popoldne, pred nama pa 3105 metrov visok vrh in 5 ur vzpona. Ker pa sva naslednji dan nameravala še na Grossglockner, sva morala vzpon in sestop opraviti kar takoj in v enem dnevu. Zato sva se zagrizla v strmino.

Kdor pride prvič na Visoke Ture, bo z zanimanjem občudoval sestavo teh gora. Vajeni smo namreč naših belih apnenčastih skal. V Turah pa so skale rjavo črne in močno podobne velenjskemu lignitu. Pobočje, po katerem sva se vzpenjala navkreber, je videti kot kup drv, desk in fino obtesanih klad. Tu pa tam je skala na moč podobna lesu, ponekod pa so ti skladi ali boljše rečeno, kosi, rdeči ali žametno zeleni.

čisto normalno žive od svojega dela kakor učitelji, ročni delavci ali potovalni vodje. Če imajo pri tem delu tudi nekaj veselja, jih to menda ne diskriminira.«

Ko je časnikar ponovno dejal, da Messner potemtakem živi od cele vrste dejavnosti, ki so v zvezi s planinstvom, je Messner odrezal: »Tudi vi to delate, saj pišete članke za planinske časopise, tudi v širšem smislu živite od planinstva.« Časnikar se ni pustil ugnati v kozji rog: »V tem smislu je mnogo takih, ki več ali manj na planinskem trgu jemljejo svoj denar. Ta piše članke, drugi prodaja fotografije, tretji predava, četrti je svetovalec pri kaki firmi. Dohodki iz tega dela komaj omogočajo en dober dopust.

Toda ti ljudje imajo svoj glavni poklic, od katerega živijo, kaj pa on, Messner? Je arhitekt, pa ne živi od arhitekture.«

Messner je na to besedo končal razgovor takole: »Me pač bolj veseli potepati se po svetu in plezati, kakor zidati hiše. Svoj prosti čas plačujem s tem, da se odpovedujem solidnemu meščanskemu fundametu. Vse ima svojo ceno. Kdor hoče imeti čim bolj učinkovito socialno varnost, kdor hoče biti svoboden in neodvisen, zaostane na drugih področjih. Vsak se odloča sam, kako si bo uredil življenje. Tu ni privilegija. Nazadnje še to: Bil sem alpinist že v osnovni šoli, kot študent, kot profesor na srednji šoli in sedaj ko sem svoboden alpinist. Zmerom mi je bilo v veselje paradoks, da imam kot tak manj časa za plezanje kot tedaj, ko sem bil študent in učitelj. Od gora sem očaran, še vedno enako močno očaran, srečen sem, da lahko vse svoje dejavnosti nanje osredotočim.«

Tako Messner, kako pa vrsta drugih, ki svojo eksistenco zidajo na planinstvo: zastopniki tovarn za športne rekvizite, planinski pisatelji vseh rangov in vrst, filmarji, proizvajalci čevljev, nahrbtnikov, vrvi, plačano osebje pri planinskih organizacijah? No, čeprav to že skoraj ni nikomur napoti, je morda vseeno prav, če se v ta osir dregne. Ni škode, posebne koristi pa tudi ne.

Na višini kakih 2200 m okolje spominja na naše Kriške pode. Teren je nekoliko zravnane in preide v precej veliko ledeniško krnico. V njej se zrcali zeleno modro ledeniško jezero, iz katerega odteka voda v slapovih vse do doline.

Vzpenjala sva se dokaj hitro, z višino je polagoma naraščal veter in postajalo je čedalje hladneje. Sestopajoči planinci nama niso hoteli verjeti, da se bova tudi midva še isti dan vrnila v dolino. Na vrhu, so nama pripovedovali, piha močan veter, je megla in temperatura pod ničlo. In res sva morala na grebenu obleči vetrovke in si natakniti rokavice.

Pot se je zravnala in stopila sva hitreje. Kmalu pa sva ugotovila, da se prav hitro ne da hoditi. Zrak se čedalje bolj redči in to naju nekam čudno utruja.

Ledenik onstran grebena je pokrivala snežna odeja, zato sva ga kaj hitro pregazila. Še malo vzpona na nasprotni greben in že sva se bližala vrhu. Tam naju je zajel pravi pravcati vihar in mraz. Na srečo je prav na vrhu Sonnblicka meteorološka postaja, ki je obenem kočja nemškega Alpenvereina. Podobno torej kot na naši Kredarici.

V koči je vedrilo precej Nemcev in Avstrijcev. Vse je bilo nekam veselo razporejeno. Najbrž so bili srečni, da so pod streho. Nekateri so naju kar naprej spraševali, toda najin besedni zaklad ni bil kos zahtevam normalnega pogovora in morala sva si pomagati z rokami. Se pa tudi v takih okoliščinah človek znajde.

Po polurnem počitku, ko sva se okrepčala s čajem, ki je tukaj drag kot žefran, sva se odpravila k sestopu. Nekateri so se spet čudili, češ, zakaj se že vračava, saj sva komaj prišla. Zunaj da je megla, burja in mraz, pa še zvečerilo se bo kmalu. Toda midva sva morala še ta dan priti v dolino. Hotela sva na Grossglockner. Toda tega jim nisva zaupala.

Navzdol je šlo lažje in hitreje. Toda čas je bil neizprosno in do avtomobila pri Zittelhausu sva prišla že v temi. Po večerji je začelo rahlo deževati, zato sva vožnjo proti Grossglocknerju odložila za prihodnji dan.

Nedeljsko jutro je bilo pretežno oblačno. Vremenarji so poročali, da je po kotlinah megla. Tako sva se zgodaj zjutraj odpeljala do Grossglocknerske ceste, plačala cestnino in zavila navkreber proti Franz Josefs Höhe.

Na parkirni ploščadi nad ledenikom Pasterco je bilo le nekaj avtomobilov, vreme pa zanič; iz megle je začelo pršeti. Uslužbenec v garažah nam je dopovedoval, da nad 3000 metrov sneži že od včerajšnjega dne in da s turo ne bo nič. Dokaj slabe volje sva se trmasto napolila v negotovost. Zdaj, ko sva že tukaj, greva, bova že prišla, kamorkoli, če ne drugam vsaj do Hofmanshütte nad Pasterco.

V koči in pred njo je bilo le nekaj planincev, ki so odsvetovali iti na vrh.

Zdelo se mi je nekam smešno, da govorijo o padavinah. Teh namreč v hribih nisem

---

PLEZALNI VRTEC V LIVERPOOLU

Ker narava okoli Liverpoola plezalcem ni naklonjena, že nekaj let sem trenirajo v športni hali člani University Mountaineering Cluba. Nova športna hala je po ideji Billa Slaterja prirejena tudi za tak trening, saj ji je arhitekt oblikoval pravcato »steno«, visoko 40 čevljev, oblikoval vse vrste oprimkov, roglje, rogljiče, previse, počti itd. Ta plezalni vrtec ima manj objektivnih nevarnosti, pred vsem pa omogoča trening in plezalske tečaje v vsakem vremenu. Tečajji so tudi cenejši, saj se meščanom ni treba voziti v oddaljene plezalne vrtce. Seveda je to improvizacija, ki v celoti ni nadomestila pouka v naravi. Je pa tudi propaganda za plezalni šport in razširja športno obzorje tistim, ki pridejo v halo »na« tenis, basketball, badminton in na druge rekreacijske športe. Ker pa je v isti hali še tudi plavalni bazen, je omogočena vsem tudi prijetna osvežitev, ki se je tudi najbolj fanatični plezalski »vajenec« ne brani.

Tudi Madžari so si omissili plezalni vrtec, značilen in primeren za velemesto, kakršno je Budimpešta. Madžarska ima sicer tudi naravne plezalne vrtce v Pilisu, v Bakony, in še drugod (pogorje Bükk). Tečajji se tam vedno vrše. Planinska organizacija se je zavezala, da bo organizirala še več takih vrtcev in na ključnih mestih namestila varovalne kline.

T. O.

OSVOBODILNO GIBANJE ŽENSKEGA ALPINIZMA

Po »La Montagne et Alpinisme« 1976/3 kaže, da je tako gibanje v Franciji že toliko znano, da nastopa s kraticami M. L. A. F. (Mouvement de Liberation de l'Alpinisme Féminin). Članek o tem je napisala Anne Sauvy. Za uvod navaja Samivela in Alaina de Chatellusa, dva vidna francoska planinska avtorja, ki se o alpinistkah nista ravno najboljše izražala. Slednji celo takole: Ženska nima ničesar, s čimer bi se lahko spo-

vajen, zato sva vztrajala pri svojem. Časa sva imela na pretek. Greva, do kamor se bo dalo priti.

Spustila sva se na ledenik in navezala dereze. Medtem pa se je vzdignila megla in odkrila ledenik po vsej širini in dolžini. Tudi Johannisberg nad zgornjim koncem ledenika se je zableščal v soncu. Začela sva upati, da naju vreme ne bo zavrnilo in zakoračila sva v ledeno puščavo.

Ledenik Pasterce je zelo širok, dolg pa 10 do 12 kilometrov. Pri prečkanju sva ozke razpoke v ledu preskakovala, široke pa obšla. Pod vznožjem Grossglocknerja sva srečala gručo planincev, ki so se vračali z Adlersruhe, kjer so prespali po sestopu z vrha. Pot se je začela vzpenjati. Najprej po snežišču, potem pa po skalah do zgornjega ledenika.

Ogromna je masa večnega ledu, s katerim je prekrit večji del Grossglocknerja vse do grebena. V ostenju, kjer se ta led prelomi v brezno, ki pada na spodnji ledenik Pasterce, je ta sinje zelena ledena stena debela čez 20 metrov. Razpoke na zgornjem delu ledenika pa so še globlje.

Skupine planincev, ki so se vzpenjali ali se vračali, so bile navezane. Midva vrvi nisva imela, zato sva vzpon nadaljevala samo z derezami in cepini.

Na višini okrog 3000 metrov je bilo vse več novega snega. Bil nama je dobrodošel, ko sva preskakovala razpoke, katerim se ni videlo dna.

Sedlo in greben na Adlersruhe sta bila v gosti megli. Okolica — sneg in megla — sta se zlivala v eno samo belo gmoto, ki se je bleščala, čeprav ni bilo videti sonca. Na tej višini je to vsakdanji pojav. Bilo je tudi mraz, zato sva potegnila iz nahrbtnikov vetrovke, rokavice in snežna očala.

Koča Erzherzog-Johann Hütte na Adlersruhe je bila v ledenih svečah in ivju. Na termometru pred vhodom v kočo se je živo srebro spustilo na -2°C .

V vežici so se stiskali planinci vseh narodnosti. Neka slovenska naveza se je pravkar pripravljala za sestop. Navezovali pa so se kar v zavetju.

Po malici sva tudi midva odrinila proti vrhu. Vzpona je bilo približno še za eno uro. Na grebenu proti vrhu sva srečevala vračajoče planince, ki so bili vsi ivnati. Trsti z brki in brado so bili videti kot kopije dedka mraza.

Razgleda, kakršnega sva si predstavljala, na vrhu ni bilo. Videla sva le greben pod sabo. Kdaj pa kdaj se je megla za hip razkadila in prikazal se je sosednji vrh, ki stoji južno od Adlersruhe.

Kako čudna tišina, globoka tišina, iz nje se sliši le butanje vetra.

Zadovoljna, da sva opravila vzpon in da se vračava v istem dnevu, sva zdrvela navzdol po snegu. Dereze so odlično prijemale, vrv bi se nama zdela odveč. Nekje sredi poti

---

padla z velikimi turami. Moški ostane lep, pa če mu utrujenost še tako prekuje obraz. Tega pa ne morem reči o ženski, ki jo stena izčrpa, ali če se zaradi naporov prezgodaj postara.

Avtorica izjavlja, da je ob tej ugotovitvi A. de Ch. škripala z zobmi. Preveč ima dokazov, kakšen je videti moški po težkih preizkušnjah v gorah. Take trditve alpinistov so »nesramne«.

Nagibi, ki ženejo v stene žensko mladino, so isti kakor pri moških: prijatelji, knjige, plezalne šole ipd. Jaz, pravi ta mlada Francozinja, sem pri 13 letih videla pozimi Matterhorn in bila sem že zapisana — goram. Želela sem postati alpinist, saj to je mnogo lažje kot postati kozmonavt. Spol me ni prav nič motil, sploh ne more biti ovira. Če so ljudje pametni, bi to že lahko uvideli (to leti seveda na oba citirana avtorja). Možen je tudi »zakonski alpinizem«, če sta zakonca uglašena. Avtorica ima svojega Johna, lepo se ujemata. Za zakonca je alpinizem čudovita izkušnja in preizkušnja. Enaki koraki, enaki pristopi pod steno, jutranje zarje na ledenikih, samotne poti pod zvezdnatim nebom, rojstvo dneva, s srečnim nasmehom itd. — kaj je lepšega, kaj bolj združujočega, kaj bolj naravnega? Ali je treba govoriti o ženskem in moškem alpinizmu?

Bodimo vendar pametni — proti naravi nima smisla iti, to je jasno. Žensko telo ni tako utrjeno, nima takih mišic in živcev, kot jih ima moški. To moramo priznati, priznati pa tudi, da je alpinizem čudovita igra, igra — strast, ne težavna lestvica. Zame je bistvena sestavina življenja, s tem pa ne rečem, da je idol. Poleg njega so še druge velike stvari, katerim je vredno posvečati svoje življenje. Če bi se ženska zaradi alpinizma odpovedala možu, materinstvu, bi to bilo onstran pameti. Ekstremizem je izjema. Sreča, ki mi jo dajejo gore, ni v sorazmerju s težavami, s katerimi se v njih preizkušam. To je samo ena od sestavin. Ne stlačimo vsega v žepne priročnike, svet je pisan, človek zapleten. Nobeden nam ni prepovedal hoditi v hribe, nobeden tudi ni zoper to, da pišemo. Poglejte, prvi članek v prvem letnem almanahu CAF je napisala Aurore,

pa je ledenik vendarle pokazal svoje zobe; najprej Slavcu, nekoliko niže pa še meni. Vendar tokrat gora ni hotela ... Le opozorila naju je, dvakrat, na različna načina, kam lahko zajadra neprevidni planinec brez varovanja.

Sestopila sva v večernem mraku in ko sva hitela čez Pasterco proti parkirišču, je začelo deževati.

V ponedeljek zjutraj se je v Heiligenblutu naredilo čudovito vreme. Bilo je po dežju. Od Lienških Alp sem se je jasnina počasi širila in kmalu je posijalo toplo sonce. Pred seboj sva imela še cel prost dan, pa še sončen povrh. To bo vredno izkoristiti. Po temeljitem ogledu Heiligenbluta sva sklenila, da se odpeljeva v Italijo in narediva še vzpon na Monte Cavallo v Karnijskih Alpah. Kar čudno se nama je zdelo, da sva v tako dobri kondiciji. V poldrugem dnevu sva imela za sabo Sonnblick in Grossglockner, o kakšni utrujenosti pa ni bilo ne duha ne sluha. Sicer pa sva si kondicijo nabrala. V poldrugem mesecu sva prehodila Storžič, Prisojnik, Montaž, Spitzegel, Königstuhl in Klomnock.

Šlo je na pol deveto, ko sva zapustila Heiligenblut in se odpeljala proti Lienzu, nato pa čez prelaz Ziljskih Alp v Ziljsko dolino proti Šmohorju in prek prelaza Mokrine na meji med Avstrijo in Italijo. Tam sva se nekoliko okrepčala, nato pa spustila navzdol do italijanske kasarne, do katere je od meje le nekaj sto metrov. V gozdu, nedaleč od ceste, sva pustila avto in krenila proti planini Winkel, od tam pa proti vznožju Monte Cavalla.

Kakšna razlika v naravi! Pred dvema urama sva gledala rjavo črne Visoke Ture, tu pa se beli pred nama gora iz samega apnenca.

Severna stena Monte Cavalla je podobna našemu Prisojniku, kakor ga gledamo z Vršiča. Vzpon nama ni delal preglavic. Nadaljevala sva pot proti škrbini, od tam pa po jeklenih vrveh na vrh.

Odtisnila sva žige v najine knjižice transverzale treh dežel in se razgledovala po sosednjih vrhovih. Trogkofel je od tu videti kar lep. Prejšnjega dne sva ob istem času lezla po snegu in ledu na Grossglockner, ki pa je zdaj tako daleč, da ga ne vidiva. Kaj vse lahko vidiš in doživiš v treh dneh, če imaš lastno vozilo! Včasih, ko je kdo od znancev — planincev kupil avto, smo rekli: Kupil je avto, zdaj bo pa nehal hoditi v hribe. Se pa po navadi zgodi nasprotno. Kdor je planinaril prej, bo odslej z lastnim vozilom še več, kajti z jeklenim konjičkom prideš v treh urah do vznožja gora, o katerih si nekoč le sanjal ali pa si jih opazoval z vrhov naših Julijcev.

Zadovoljna in izredno razpoložena, ker sva v treh dneh osvojila kar tri vrhove na različnih krajih, sva zdrvela z Monte Cavalla v dolino. Če bi naju kdo videl, ko sva sestopala, potem pa zdrsela po melišču in travi navzdol proti planini Winkel, bi najbrž

ženska, ki jo pozna ves svet — George Sandova. Nobeden ni zoper to, da vodimo naveze, da »soliramo« itd. Vse to sem poskusila tudi sama, solo sem plezala le skromno severno steno Tête Blanche in ni me zdalalo, vprašajte druge. Zdaj je samo ena Simone Badier, ni jih petdeset. Dobro se mi zdi, da sem prva od Francozinj postala članica starega Alpine Cluba, tretja ženska po ustanovitvi kluba. A glavno je, da me veseli plezanje in da nekaj zmorem.

Rada imam Simone Badier, končuje Anne Sauvy. Ni samo slavna zaradi svojih vzponov. Srečala sem jo v Chamonixu, potem ko je preplezala dan poprej severno steno Matterhorna. Ima očarljivega moža, Jeana. Ni dolgo tega, kar sem se poročila tudi jaz z očarljivim možem, John Wilkinson mu je ime. Predstavila sem ga tudi Simoni. Kmalu potem sta se srečala na lognanski žičnici in John je Simono pozdravil. Odgovorila mu je s pogledom, ki je govoril, da nima pojma, kdo je.

»Jaz sem John Wilkinson,« je dejal. Simona mu je naklonila ljubezniv pogled, a spoznala ga ni.

»Sem mož Ane Wilkinson,« je preciziral John.

Nič odmeva.

»Sem mož Ane Sauvy,« je spet poskusil.

»Ah,« je vzkliknila slavna Simona.

Potem je pogovor stekel. John, po naravi hudomušen, je začel razpravljati o ženski »komandi«: ne preostaja drugega, kot da gre mož z ženinim imenom naprej. Zdajci je izza Simone pristopil simpatičen možki in se smeje predstavil.

»Jean Badier«. Bil je Jean Claude Droyer, eden od velikih francoskih plezalcev, Anin mož, ki se je — najbrž ne šele tisti hip sprjaznil s »supremacijo« — vsaj svoje žene.

misli, da nisva ravno pri »ta pravi« ali da se nama strašansko nekam mudi. Pa ni bilo ne eno ne drugo. Bilo je le zadovoljstvo, ki prevzame človeka, ko se mu je posrečilo več, kot je imel v načrtu. Biti na Grossglocknerju je velika želja marsikaterega planinca. Biti pa razen tega še na dveh vrhovih, okoli sto kilometrov daleč od drugega, je pa toliko večje zadoščenje za ljubitelje gora.

Po sestopu naju je čakala še pot domov. Časa za povratek sva imela več kot dovolj. Na planini Winkel sva prižgala žepni kuhalnik na bencin in si skuhalo kosilo. Nato sva pospravila šila in kopita ter se odpeljala po serpentinah v dolino proti Pontebbi. Ustavila sva se šele v Trbižu, kupila sva le nekaj sadja in šla še k Belopeškim jezerom. Sonce je bilo še precej visoko, ko sva pri Fužinah zavila proti Ratečam. Takrat še nisva vedela, da se bova čez štirinajst dni vračala po isti poti iz predgorja Dolomitov; z Monte Cogliansa in Crete Forate.

MONT BLANC DU TACUL – 4248 m

FRANCE STELE

Najlepše, kar lahko doživimo,
je najskrivnostnejše.

(Einstein)

Ob desetih dopoldne opremljeni in navezani stopimo na razgledno ploščad ledeno-skalne utrdbe Aig. du Midi. Mrzel veter butne v nas, da nam visoko nad glavami zavihra vrh. Nebo slepeče žari od obzorja do obzorja.

Spuščamo se po ostrem ledenem grebenu v Belo dolino (Vallée Blanche). Občasni sunki vetra, ki privedajo od meglenega Mont Blanca sem, in pa zahrbtna razpoke nam velijo precej previdnosti. Cepin nam ni kaj dosti v pomoč, saj samo spodletava na neprebojni ledeni površini, le dereze so nam nepogrešljive, pa vrh seveda.

Vsi smo prvič na tej gori, niti ne vemo kaj dosti o njeni težavnosti. Le to, kar smo videli z Aig. du Midi — 3842 m, nam pravi, da ne bo prehudo. Izbrali smo jo kot dodatno turo, zaradi obilja lepega vremena, ki nas je spremljalo že na najvišji evropski gori.

Nad razpokano Vallée Blanche se drzno dviga ledeni hrbet z granitno krono na vrhu. In pred to 4248 m visoko goro si zdaj upamo stati. Želje in upanje so eno, pa mnogo, mnogo vprašanj... »Bela kraljica, nas boš sprejela na tvojem granitnem vrhu? Ali pa nas boš pahnila, kakor že mnoge, v svojo ledeno grobnico in nas čez stoletja porinila na pult zgodovine, kje v mračni dolini Mer de Glace?«

Oster greben splahni sredi ledene puščave snega v krogu štiritisočakov. Tristometrski spust je za nami, »zbogom Aig. du Midi z vso turistično navlakom!«

V belem kotlu postane prav prijetno toplo, ko dihne visokogorsko sonce svoje mile žarke v nas in ko nas sicer neprijazne stene branijo pred montblanškimi vetrovi. V previsnih granitnih blokih Igle pleza italijanska naveza. Čudovit in grozen je pogled na človeka, ki visi med nebom in zemljo in verjame v kos železa in nylonko.

Pod steno nas spet zajame silen veter, Mariji pa kot nalašč padejo dereze z noge, kot da se ne bi mogle sprej spomniti, ko bi se ob popravljanju lahko pekli na soncu. Kar zmrazi me, ko snamem rokavice, grabim za zmrzlo železje in razvozlavam otrdele jermene. Takoj nato s strahom ugotovim, da se je odvil vijak na spodnji strani derez. Lepa reč... vsekakor pa lepša, kot če bi se kje v strmini. Na vso srečo ima Roman s sabo žepni nož, s katerim mi za silo uspe spraviti dereze v red. Potem pa na pomoč priskoči še mraz, tokrat v pozitivnem smislu, saj se jermena in železje tako sprimejo, da se ves dan skoraj ne premaknejo več. Še zvečer imamo na Midiju težave, ko dereze odbijamo s čevljev.

Čeprav vzpon ne spada med daljše, smo kar malo pozni. Večina alpinistov se že vrača z vrha ali pa so že precej pred nami. Nam pa se ne mudi preveč, verujemo, da nam je poklonjen spet kristalno jasen dan, čeprav v ledeniških Alpah še bolj kot drugod velja rana ura in je stara resnica, da so vremenski preobrati na Mont Blancu okrog poldneva zelo pogosti.

Zagrizemo se v ledno strmino, ki pa ni pretežka. Večkrat se ustavimo, da zajamemo sapo in se razgledamo naokrog. Takrat smo brez besed; pa tudi sicer besede v teh tako veličastnih krajih prav malo pomenijo. Odpilne jih veter...

Grand Combin, Matterhorn in Monte Rosa — tri slavne švicarske gore nas spet pozdravljajo iz daljave. Na desni se belijo snegovi Dom du Goûterja (4304 m), ki so od tod videti še bolj odvrtni in brezkročni. Spomini padajo nazaj na noči, ko smo ob svitu čelnih svetilk krmarili na palubi ledenika tam čez proti Vallotu. Zdaj z očmi še enkrat iščem tisto pot.

Sonce je v zenitu, razen vetra vse miruje... Kakor da se je ustavil čas. Vse poteka po nezmotljivem ključu narave, ki velja za vse živo in mrtvo na tem našem planetu. Ptice pod nebom, divjad v gozdovih in ribe globoko v oceanih nosijo v sebi eno samo misel — najbolj natančno uro na svetu, ki ima tudi to prednost, da je prilagojena na življenjsko okolje. Tudi človek je nekoč nosil to uro v sebi, pa jo je uničil s tehniko in s svojim »vrhunskim znanjem«.

Stik z naravo izgubljam in ga bomo kmalu popolnoma izgubili. K temu nas sili vse, eno je prisiljeno z drugim; tok življenja je neustavljiv, cilj pa zmeraj bolj nejasen... Gore pa so kraj, kjer se je ustavil čas; kraj, kjer je srce narave še neranjeno. Pot pod seraki je sanjsko lepa, dan se nagiba v drugo polovico, sneg pa je še vedno trd kot jeklo. Cepin se ponekod sploh ne zasadi, le kjer zadanem na prekrito razpoko, mi ga gravitacija skoraj izpuli iz rok in ga zagodzi v skrivljene špranje ledu. Včasih se zgrozim, ko spoznam, da je pod mano vse votlo, kot da hodimo po samih mostovih, balkonih in strehah.

Smer nam zapre velikanski serak. Že z Igle smo ga zaskrbljujoče gledali, zdaj pa je tu pred nami, siva nepretrgana ledena stena, nad njo pa globoko modro nebo, po katerem veter nosi kristalčke. Stopinje v ledu nas povedejo v desno okrog seraka prek zelo problematičnega snežnega mostu. Na videz je že davno »odslužil«, a neznane sile globoko v ledeni konstrukciji mu še dajejo trdnost, človeku pa omogočajo prečenje. Toda preveč mu ne zaupamo. S cepini in vrvjo napravimo pravo tovarno žičnico in se varno prekobacamo čezenj, drugemu problemu nasproti. Kraj, kjer smo se znašli, je težko popisati. Stojimo na nekakšnem grebenu, s strani obdanem z ledenimi bloki, ki še najbolj spominjajo na nerodne konzole. Nad glavami pa se nam svetlika majhen kos neba.

Treba bo prek teh sten ali pa nazaj, tretje poti ni. Rešitev nam pokažejo v led vsekane sledi naših prednamcev. Stvari se lotimo kar po domače. Razvežemo se, tako da meni ostane dovolj vrvi, Rudi in Roman pa mi pomagata in me varujeta, ko vstopim v steno. Med mojim stojiščem na grebenu in vesino je precejšnja razpoka, ki se zajeda globoko v serak, zato moram prvi korak napraviti tako, da derezo na desni nogi zasadiš v steno, z levo pa se odrinem s stojišča. Od zadaj pa me prijatelja opirata, da ne omahnem. Dobro, da nas ni videl kak »pravi« alpinist...

Precej negotovo stojim in si iščem opore in oprimkov, ki pa jih ni in ni. Poskušam s cepinom, a led je neusmiljeno trd in mi orodje vztrajno odbija. Že vidim, da s tem ne bo nič, potem pa nad glavo zagledam razpokico v ledu. Vanjo zataknem oklo cepina in se poln zaupanja potegnem na položnejšo strmino. Tu ni več težav, počasi se po trebuhu plazim meter za metrom na vrh seraka. Sončni sij mi zmagoslavno plane v obraz. Takoj si poiščem varovališče in cepin do ratišča zabijem v mehak sneg, navijem okrog nekaj vrvi in se usedem zraven, da varujem tovariše. Sonce me prav prijetno greje in kmalu smo spet vsi skupaj.

Oddahnemo si, pot na vrh je odprta. Toda presneto se motimo, saj nas čaka še hud boj z vršnim vetrom. Tik pod vrhom hrbita srečamo dva Francoza, ki se utrujena vračata. Sprašujemo, koliko je še do vrha, onadva pa samo nekaj mrmrata o hudem vetru, ki divja na vrhu. Tudi plapolajoče zastave snežnega prahu nam tako govorijo.

Ko stopimo na hrbet, ki je prav gotovo značilnost te gore, nas zajame silovit piš, ki divja proti Mauditu in Mont Blancu. Narava tuli, piska in biča, posamezni sunki so prav strašni. Drug drugega ne slišimo več, čeprav se deremo, ko si hočemo kaj povedati. Vse se izgubi v daljavah, poteg vrvi zamenja besede.

Od časa do časa bučanje preneha, mehka in prijazna toplota višinskega sonca prodre do naših teles. Takrat se mi zdi, da lahna sapica prinaša pozdrave iz brezdanih globin Savojske doline. A kmalu je spet vse po starem, spet vse podivja in spet čutimo ostro rezilo na obrazu. Vrv pred Rudijem se napne; jaz spredaj mislim, da je to običajen postanek. Toda, ko se le nihče ne premakne, se ozrem in vidim, da je z Rudijem nekaj narobe. Omrznile so mu roke, tudi v obraz postaja bled zaradi ohlajenosti. Takoj mora nazaj. Zanj je konec poti k vrhu, mraz mu je prestregel korak.

Nič več ne išče, kje je granitni vrh, zanj je zdaj dolina vse — življenje. Toda sam ne sme nazaj. Torej bomo obrnili, gora nas je pač zavrnila. Ni je gore, ki bi bila vredna življenja...

Takrat pa se kot voda v puščavi izza vrha prikažejo štiri postave, opazijo, da imamo težave in pristopijo. Nemci so. Hitro se razumemo. Rudija sprejmejo v svojo navezo. Vrača se v Belo dolino.

Mi pa spet lahko mislimo na vrh in se nanovo navežemo. Še kakšnih sto metrov se moramo vzpeti, pa bomo poplačani. Ledišča Mont Maudita (Preklete gore — 4465 m)

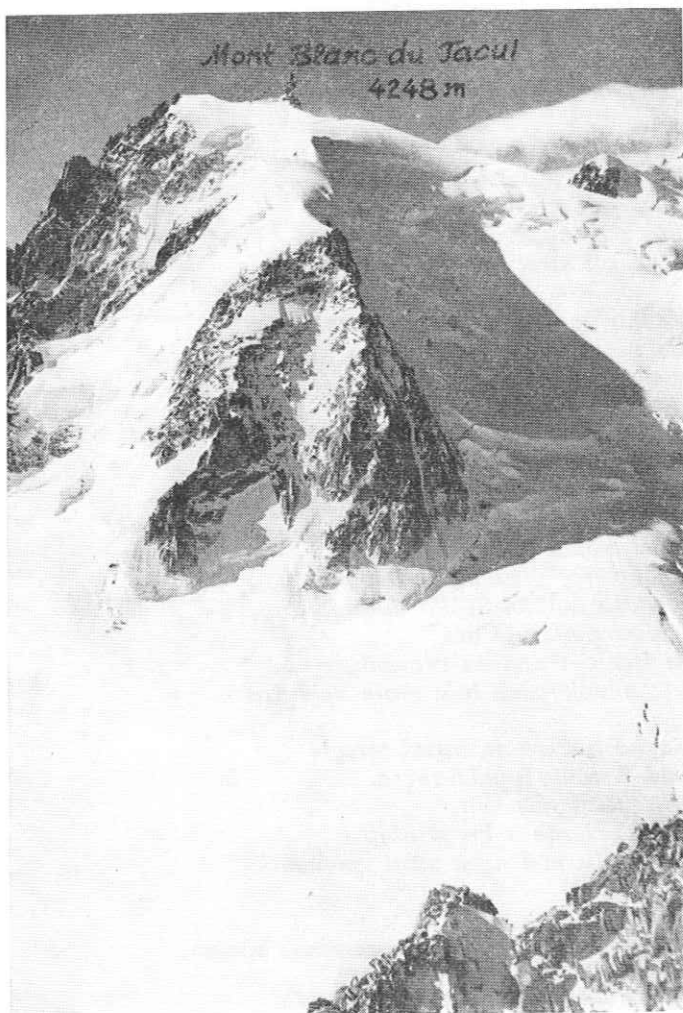
se bleščijo kot bi bila iz samega srebra. Precej divja je videti ta gora, viseči snegovi grozijo nad večstometskimi prepadi, krona vse gmote iz ledu pa je zašiljen granitni stolpič na njenem vrhu. Čez strmine te gore gre eden najlepših pristopov na prestol Evrope. Po zaledenem grebenu se spušča neka naveza, precej težje delo imajo kot mi tukaj.

Končno zagledamo skladovnico granitnih blokov. Vrh? Onstran se gora prevesi. V globokem temno modrem nebu se zablešči kovinski križ, v tistem trenutku ga ovijejo mavrični kolobarji.

Občutek zmage nas preveva. Marta, Marija, Miha, Roman in jaz, sezimo si v roke, čestitajmo si — Rudi je zdaj že na varnem. Sreča nam žari v očeh, prezeble roke se ogrevajo v prekipevajočem veselju, ko romajo od enega do drugega.

Celih pet ur smo rabili za komaj sedemsto višinskih metrov, še polž bi nas prehitel... Zdaj je ura tri in takoj moramo dol, lahko si predstavljamo, kako strašna bi bila noč v teh krajih, vsa romantika bi bila hitro pozabljena ob divjem koncertu vetra.

Nazaj čez »prepih« drvimo, kolikor nas nesejo noge. Ta slepa naglica nas privede na stranpot. Naenkrat mi zmanjka stopinj. Jih je zametel vihar, bomo sploh še našli pot v dolino? Stopim na rob, naslednji hip mi pogled zaplava v sivo praznino... Razpoka. Gledamo in iščemo sledi naokrog, vse nam je neznano. Končno odkrijemo čisto v drugi smeri nekaj stopinj. Nevarne telovadbe prek razpoke si ne privoščimo, čeprav bi nam zelo skrajšala sestop do prave poti, zato moramo nazaj v breg, ki smo ga v svoji zaletavosti zgrešili.

Mont Blanc du Tacul,
posnet z Aig du Midi

Foto France Stele

Okoli se ustavi spodaj na razsekanem Bossonskem ledeniku, ki je kot široka umazana reka, še nižje se v popoldanskem soncu koplje mravljišče hišic Chamonixa.

Ko stopimo na teme seraka, nam nekdo spodaj maha z rdečo vetrovko v pozdrav. Takoj prepoznamo Rudija. S seraka se spustimo po vrvi, spodaj pa smo spet kompletni. Ravno, ko se odpravljamo naprej, pa nam jo veter še enkrat zagode. Rudiju iz rok iztrga vetrovko in rokavice in nam jih odnese izpred oči. Že se je sprijaznil z dragoceno izgubo, ko jaz pod snežnim prahom zagledam nekaj rdečega. Vetrovka je tu, malo nižje najdem še rokavice, drugo za drugo. Vetru je bilo verjetno žal, pa je vrnil.

Najhujše je za nami, ko korakamo po planotah Vallée Blanche, s sten se vračajo alpinisti, žarečih in kosmatih obrazov, zadovoljni in veseli, da so smeli prebiti dan v svetišču narave. V temnem rovu skozi granit na Aig. du Midi si dokončno oddahnemo, na vratolomni gondoli za Chamonix pa imamo planinci celo prednost pred turisti.

Snidenje z Anči, Tonetom in Ivčem v Chamonixu je veselo kot po vsaki turi. Bili so že malo zaskrbljeni, saj smo jim obljubili, da se bomo vrnili že kmalu popoldne.

Še eno srečanje z goro je bilo tako končano. Spomini pa bodo za vselej živeli, globoko v srcu.

NA MRTVI STRAŽI

*Ko Rdeči rob ovije plašč noči
pod Krnom se mrtva četa zbudi...
V krogu posedejo, taborni ogenj prižgo,
nemo med sabo mrtve sanje pleto...*

*V tovarni sem delal. Bil sem drvar.
Ko tujec je vdrl v domovino,
med prvimi sem bil za upor.
Tu, v ostenjih tolminskih gor
sovražni strel me v srce je zadel.*

*Vsako noč zrem v tolminsko dolino.
Po njej nove ceste teko,
v novih tovarnah stroji grmé.
Poslušam novega časa utrip.
Mirno počiva moj duh.*

*Jaz sem bil kmet.
Če živ bi ostal, bi kmetoval.
Mati ostala je sama doma.
Vsako noč gledam z vrha planin
v mojo dolino, Soško dolino:
Vidim materine oči,
ki iščejo v strmih previsih,
kje nepokopane leže moje bele kosti.*

*Vsako noč se na mrtvi straži
pod Krnom junaki zbero.
Ko zažari nov svit,
je Rdeči rob s krvjo oblit.
Na sedlu pod njim stoji spomenik.*

V spomin padlim borcem Gregorčičeve brigade
na Rdečem robu 1944.

Pavla Leban

ŠE ENKRAT OD MOZIRSKE DO SMREKOVCA IN SLOVENJ GRADCA

NADA KOSTANJEVIC, Vipava

S štirinajstletnim sinom sva dne 30. in 31. julija letos naredila naslednjo preprosto turo: Mozirje—Žekovec, z Žekovca na Golte, od tam na Smrekovec in v Črno.

Bodi mi dovoljeno nekaj opomb. V Turističnem društvu v Mozirju nas je zelo lepo sprejela mlada tovarišica. Prišla sva zjutraj, menda nekaj pred deseto uro. Dejala nama je, da do pol dvanajste ni vožnje na Golte, a naj le rajši pojedemo peš na Žekovec, kot da bi čakali avtobus, morda bo kakšna izredna vožnja. Ubogala sva jo. Na spodnji postaji žičnice je lepo oskrbovana okrepčevalnica. Tam pa sva izvedela, da žičnica vozi vsako uro, in sva po kratkem čakanju res lahko odpotovala. Sinu sem pravila, da je po sklepu izrednega občnega zbora Mozirska koča sedaj last Izletnika iz Celja, in ne več planinske organizacije, a da bomo vendar tam deležni istih popustov, kot da bi bila last planincev. Veselo sva korakala proti Mozirski koči. A glej! Koča je trdno zaprta! Pred njo je sameval — osel. Tegale sem videla tudi pred dvema leti tam. Bil je ponoči in podnevi vprežen v majhno cizo, ki mu je nikoli niso odpregli. Sedaj cize ni imel, bil pa je dosti bolj suh, ker pač nima pomij, da bi jih jedel. Verjetno koča — zaradi bližine hotela, nima poleti takega prometa in služi le smučarjem pozimi. Čemu pa na zadnji postaji žičnice ni obvestila o tem? In kaj za vraga počne ta ubogi osel sam pri Mozirski koči? Trave mu resda ne manjka, a mu manjka vsake druge postrežbe — morda je celo žejen, in pije le roso? Pojedel nama je prav vse, kar sva mu ponudila, z embalažo vred!

Ali so Golte res tako slabo obiskane, da ne premorejo vzdrževanja dveh objektov? Koča na Smrekovcu in ona na Pudgarskem sta dobro obiskani (morda za to, ker se do obeh da priti z avtom) in obe vzorno oskrbovani in čisti. In ob obeh kočah sva bila dobro in hitro postrežena, pa tudi informacije o poti sva dobila v redu.

Prenočila sva v Črni, in si to lepo mestoce tudi ogledala. Naslednji dan je bil dež. Z avtobusom sva šla do Slovenj Gradca. Videla sva, kakšno razdejanje je rudnik in topilnica svinca naredil v okolici Mežice s strupenim izhlapevanjem. Hribi so tako goli, kot bi bili najmanj na 3000 m nadmorske višine.

V Slovenj Gradcu sva si ogledala slovito galerijo. Za kustosa je oče znanega alpinista Matica Zafošnika. S sinom po celodnevni poti res nisva bila »spodobna« za v galerijo, saj sva bila oba v kvedrovcih in v hlačah, ki so vpile po raznih pripomočkih: šivanki, krtači in pralnem stroju. Vendar nama je kustos veselo razkazal galerijo, v kateri je bila ravno Tisnikarjeva razstava. Pa zagledamo še Tisnikarja samega, mali ga je prepoznal — po avtoportretu! Dal je sinu svoj avtogram, pa nič užaljen ni bil, ko je slišal našo opombo: »Lepe slike ima, le škoda da slika same krokarje in ne kaj bolj veselega!« — Pa brez zamere!

TRŽAŠKI NIŽJEŠOLCI V ZAHODNIH JULIJCIH

ZDENKA TRAMPUŽ

Po nadvse uspeli krstni sezoni planinske šole na nižjih srednjih šolah na Tržaškem se je Slovensko planinsko društvo iz Trsta odločilo, da poskusi še s praktičnim delom; to je z izletom v naravo. Med čakanjem na konec pouka smo premišljevali: Kam? Po prvi nesrečni izbiri na Vršič z vzponom na Mojstrovko, nesrečni zaradi tega, ker je bilo za vsakega udeleženca potrebnih za prestop meje nekaj dkg potrdil, zabeljenih z že tako šibko domačo valuto, smo se odločili za Poldnašnjo špico nad Ovcjo vasjo v Zahodnih Julijcih.

Treba je bilo poskrbeti za dokaj prikupen razpis, ki naj bi ga profesorji telesne vzgoje in prirodopisa razdelili med dijake sedmih nižjih srednjih šol.

In prišlo je sobotno jutro, sončno in toplo, vse je bilo nared, slovo od staršev in že je skupina 46 planincev, med katerimi je bilo 32 nižješolcev, predstavnikov obeh spolov, ki so zastopali pet sedmin vseh šol, odpeljala z vlakom proti Ovcji vasi.

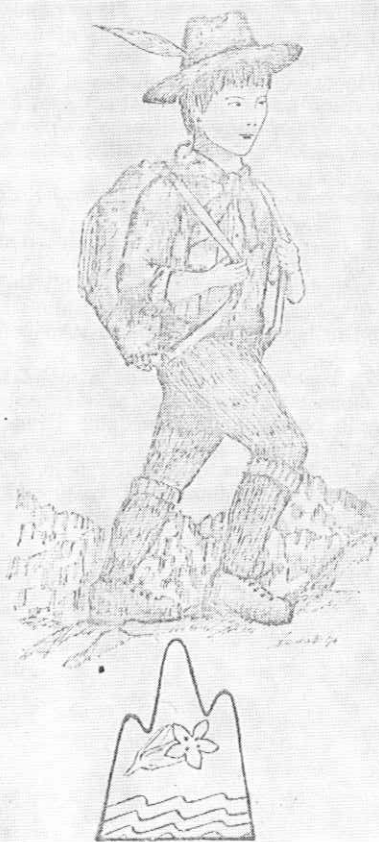
SLOVENSKO PLANINSKO DRUŠTVO TRST

PRIREJA ZA DIJAKE NIŽJIH SREDNJIH
ŠOL

DVDNEVNI IZLET NA **LOVCE** (2073 m)
IN **POLDNAŠNJO ŠPICO** (2087 m)

18-19 **junija**

VPISOVANJE JE V TEKU
DO SOBOTE 4 **junija**. VSA
POJASNILA PRI
NASLEDNJIH
PROFESORJIH;

- „CIRIL IN METOD” prof. B. Kodrič
• F. Drasič
„IVAN CANKAR” • O. Grgič
• A. Vidal
„FRAN ERJAVEC” • O. Grgič
„SRECKO KOSOVEL” • F. Drasič
• Švagelj
„FRAN LEVSTIK” • P. Zupan
• V. Husu
„IGO GRUDEN” • J. Gabrovec
• I. Peterlin
„SIMON GREGORČIČ” G. Furlanič
• I. Gabrovec

Res, prikupen razpis za izlet, o katerem piše Zdenka Trampuž!

Med potjo smo opazovali morje montažnih hišic, novih vasi, ki so nastale po lanskem hudem potresu v Furlaniji. Povsod sta vladali red in snaga; na oknih pa je bilo polno raznobarnega pomladnega cvetja. Kakšna trdna volja in zaupanje v prihodnost prevladujeta v teh ljudeh!

Po vlaku, ki smo ga zapustili v Ovčji vasi, smo se vkrcali v gondolo, ki nas je potegnila do Višarj. Za marsikaterega mladega planinca je bila vožnja veliko doživetje, saj nas je žičnica pripeljala na prag visokogorskega sveta, kjer sta se pomlad in zima še

pagajali, katera bo močnejša. Medtem ko je v dolini že vse brstelo in žvrgolelo, je tu prevladovala še tetka zima.

Porazdelili smo se v skupine in v gosjem redu stopali v breg proti Lovcem. Kmalu smo se spoprijeli z nekaj krpami snega. Da bi bila pot varnejša, smo po snežišču napeljali vrvi. Še nekaj metrov vzpona in bili smo na Lovcih, kar smo daleč naokoli glasno oznanjali s tem, da smo pridno zvonili. Da bi se lahko tudi starši prepričali, kako je vsem teknila malica, kako so obrazi naših vrlih planincev žareli od veselja in sreče nad premagano potjo ali tudi nad tremo, je poskrbel Pino, predsednik planinskega društva in vse pridno filmal. Res, ni boljšega za zdravje kot podati se na tako turo, potem ko celih devet mesecev presediš v šolskih klopeh!

Kamenje, kamenje, prenekateremu je še nekaj dni odmevala v ušesih ta beseda. Da, pri spustu po strmih grušču je bilo treba paziti na kamenje, ki se je sprožilo ob vsakem koraku. V koči Pellarini, ki stoji ob vznožju Žabniške Krnice je morala Zdenka že pokazati vse svoje znanje o prvi pomoči. Že so se pojavili prvi žulji in nekaj prask. Tu smo se ločili, bili smo namreč preštevilni, da bi skupaj prespali v tej koči. Ura je bila šest, kljub temu je bilo sonce še visoko nad nami, ko smo se mimo Nabojša spuščali v dolino Zajzere. Nepopisno je bilo veselje Igorja, Anastazije in drugih, ko sem jim povedala, da je voda Zajzere čista in pitna. Kar brez skrbi srkajte bistro studenčnico, saj je tu narava še prvobitna, ni tovarn, ki bi vodo onesnažile! Presrečni smo bili, ko smo v mraku, visoko v gozdu zavohali dim, bilo je to znamenje, da je v bližini koč bratov Grego. Tu so nas že nestrpno čakali s toplim obrokom in varnim ležiščem. Posebno smo to občutili ponoči, ko je zunaj divjal vihar. Kakšno je jutro po nevihti, ni treba posebej opisati. Pa saj ni besed! Tako bo tudi našim planincem ostalo še mnogo časa v spominu. Medtem ko je skupina trpečih (zaradi žuljev) ostala pri koči, se nas je petnajsterica opremljena s čutaricami sveže studenčnice podala na cilj izleta, na 2987 m visoko Poldnašnja špico, ki spada med deseterico izbranih vrhov Poti prijateljstva v Italiji. Med potjo smo občudovali Montaž z njegovim mizastim vrhom, ves je bil v popolni zimski obleki. Na vzhodu sta izza Lastovic že pokukala neločljiva prijatelja Mangrt in Jalovec. Tik pod vrhom je v dobro izbranem zavetju pred mrzlimi vetrovi že cvetelo nekaj avrikljev.

Tako so naši varovanci v manj kot štiriindvajsetih urah osvojili kar dva dvatisočaka, kar seveda ni šala, saj je bila večina prvič v planinah.

Ko smo potem udobno sedeli v vlaku in je bil pozabljen ves trud, ko žulji niso več nagajali in ko nas je spremljal le spomin na prelepa sončna dneva, ki smo jih preživeli v naravi, je nekaj navdušenih že spraševalo za cilj prihodnjega izleta. Mislim, da je že s tem vprašanjem poplačan ves trud, ki ga tržaško planinsko društvo posveča novemu rodu planincev bodisi s planinsko šolo in s praktičnimi izleti v naravo.

IZREDNI PRISPEVEK ZA PLANINSKI VESTNIK (1. 8.—20. 9. 1977)

Po 20 din: Ivo Ott — Karlovac, Matija Slokan — Mengeš. **Po 30 din:** Dušan Sedlak — Grosuplje, ing. Matko Rutar — Lesce, Hinko Brišček — Zadar, Jože Ajzenzopf — Zagorje, Evgen Titan — M. Sobota, Tatjana Pevec — Ljubljana, Franc Slabe, Jože Peruš — Ravne, Leo Cvetličič — Idrija, Jože Raust — Krško, Ela Balta — Kranj, Zvone Kovič — Ljubljana, Antonija Kovač, Danilo Kovačič — Novo mesto, Majda Švegl — Ljubljana, Jože Vizjak — Stari trg, Alojz Sunčič — Bučkovci, Alojz Lotrič — Železniki, Zofka Merle — Novo mesto, Elka Presel — Ljubljana. **Po 50 din:** Anton Sajovic — Ljubljana. **Po 80 din:** dr. Milivoj Bogdanović — Zagreb, Milica Kapus — Radovljica, Sartori Brajnik — Nova Gorica, Radovan Cvetković — Valjevo, Božica Živec — Nova Gorica, Mimi Abram — Nova Gorica, Neža Naurer — Brezje pri Dobrovi, Alojz Šinigoj — Dornberk. **Po 60 din:** Zdenka Sozio — Bovec. **Po 100 din:** Erma Lavrenčič — Gozd Matuljek. **Po 130 din:** Slavko Robič — Gozd Matuljek. **Po 150 din:** Tomo Grgič — Ljubljana. **Po 180 din:** Darinka Štrbenk — Velenje. **Po 200 din:** Pavel Čibej — Kobarič. **Po 380 din:** dr. Bogomil Hrašovec — Celje. **Po 500 din:** dr. Milivoj Bogdanović — Zagreb, Slavi Lesica — Ljubljana. — **Skupaj 3530 din.**

HONORAR SO ODPSTOPILO:

Ing. Pavle Šegula — Škofja Loka — 166 din, ing. Dušan Lasič — Ljubljana — 3360 din, prof. Drago Karolin — Ilirska Bistrica — 1540 din, Miroslav Zolnir — Velenje — 80 din, Ivan Miheličič — Ljubljana — 140 din, dr. Slavko Tuta — Trst — 355 din, dr. Herbert Završnik — Celje — 372,40 din, dr. Boro Ježabek — Slov. Bistrica — 187 din, ing. Božo Jordan — Šempeter v Savinjski dolini — 40 din. — **Skupaj 6240,40 din.**

BREZ NAVEZE

LADO BOŽIČ

Lepo sončno jutro poznega babjega poletja me je že zgodaj zbežalo izpod toplih odej in pognalo v naravo. Naša trojica planinskih veteranov se je to pot odločila, da naskoči in zavzame golaške bregove na desnem bregu Belce. Na to »prvenstveno« smo se odpravili opremljeni z dvema dolgima hlačnicama, z dvema paroma izvenmodnih pumparic, z enim salonskim in dvema hostarskima klobukoma, s štirimi gumijastimi podplati in enim parom salonskih čevljev, z oprtniki davne in pestre preteklosti, med njimi je bil celo »spomenik«, ostanek zadnje soške ofenzive. Ni manjkalo niti zakrivljene palice z močnim »šteklom«, ki je odzveneval po trdi cesti in nadomeščal kozji zvonec. V bisagah, ki so bingljale po hrbtih, smo nosili letom, zobem in želodcem primerne popotnice. Z nami so bile tudi tri duše in tri srca, ne več tako mlada, toda preizkušena, vendar pa po malem že klopotaajoča in neenakomerno se zaganjajoča. Vse to nam je zadoščalo za enodnevno turo. Plezalo železo, take in drugačne žrdi smo pustili v dolini. Brez naveze, prosto nihajoč v strmih bregovih smo se hoteli spopasti z nevarnostmi in pri tem preizkusiti svoje stare izkušnje in sedanje sposobnosti.

Slovenski alpinist plezalec je dejal, da zahteva planinstvo visoko stopnjo gospodarske in kulturne razvitosti, dovolj prostega časa, tako zaposlitev, da človeka fizično ne izčrpava do kraja, dobre prometne zveze, relativno enoličen in udoben način življenja. Dobro in lepo je povedal izkušeni mož najlepših let. Trezne, resne, preudarne in za »bazo« tudi kolikor toliko dostopne in razumljive so te njegove besede.

Ko smo drsali pot po dolini Idrice navzgor, so mi misli vrtale in glodale besede uglednega planinca. Besede sem hotel prenesti na našo pričujočo stvarnost, jih preliti v življenje in preizkusiti na nas treh samotarjih, samorastnikih in viharinikih. To se pravi na teh treh gošarskih subjektih ugotoviti razvojno stopnjo njihovega planinstva. Najprej gospodarska razvitost. Po tej plati spadamo v strukturo minulega dela. Sami smo proizvod minulega dela, minulo delo smo tudi opravili in zato živimo od minulega dela. Udobno sedimo v zapečku in štejemo kroglice mesečnega paternoštra. Trideset kroglic šteje. Vsak dan eno odrinemo. Ko se stečejo, je mesec okrog in poštar je spet v hiši. Nekam enostavno in preprosto je vse to. Organizacijskih in sistemskih težav nimamo. Nič ne upravljamo, nič ne delimo. Vse to opravijo za nas tekoče delo, izbrane strukture in državni urbarji. Ves ta mehanizem skrbi za našo usodo, bodočnost in gospodarsko (ne) ravnovesje. Tako stojimo na mrtvem stranskem tiru, mimo nas pa drvi poplava papirja in z njo združene pobesnele cene. Ni ga, ki bi ustavil to viharjenje. Kdo bi utegnil vsaj izmeriti razdalje med našimi zaostajajočimi gospodarskimi osnovami in tornadom cen, življenjskih stroškov in osebnih dohodkov tekočega dela. Kdo ve,

VZROKI SMUČARSKIH NESREČ

Nemška smučarska zveza je od leta 1973 do leta 1976 raziskala vzroke nezgod, ki so jih smučarji prijavili zavarovalnici. Statistika govori samo o vzrokih, nič pa o povodih, pravzaprav pa med tema dvema pojmomoma ne dela razločkov.

Vzrok »kakovost snega« ali »slabo steptan sneg« je treba jemati s pridržkom, saj ta vzrok navajajo prizadeti, ki večkrat niti ne morejo ugotoviti, zakaj so tako nesrečno padli.

Vzroki:	1975/76	1974/75	1973/74
Trčenje z drugim smučarjem	10,8 %	10,8 %	8,23 %
Pomanjkljivo pripravljena proga	11,7 %	10,2 %	8,21 %
Slab sneg	21,2 %	19,0 %	17,94 %
Vezi se pri padcu niso odprle	14,3 %	16,9 %	12,02 %

Pravzaprav nič presenetljivega: Ljudje smo že taki, da je kriva trava ali kosa, če je travnik grdo pokošen, kosec se vedno rad »izreže«.

koliko let in koliko kilometrov je že med enim in drugim? Niti računalniki tega ne bodo mogli več izračunati. Tako caplja naša gospodarska cula nekje v »boljših starih časih«, se preriva skozi tisočere čeri, ki poganjajo kot gobe po dežju v današnje življenje, iz dneva v dan; od prvega do zadnjega v letu. V takem vrenju se napenjamo in naprezamo, da smo podobni plezalcem v himalajskih stenah, ki bi radi zavzeli vrhove. Mučijo se in mučijo, toda vrhovi so nedosegljivi. Vračajo se žalostni, toda vseeno slavni. Nas pa odlikuje zadržanost in skromnost. Tarnanje ni potrebno. Življenje se poraja, teče in ugaša kljub vsemu. Proti tej socialni pravičnosti tudi obstoječe skeleče socialne razlike ne pomenijo kaj prida. Tudi prostovoljni in neprostovoljni samoprispevki, davki, naddavki in še utrjevalni davki po vrhu, ne motijo preveč. Samo po sebi razumljivi spremljevalci našega življenja so. Zato je življenje tretje armade zabetonirano v poplavi besed, obljub, mrtvih in neuresničenih črk. Zato ta steber nikoli ne odpove, vedno priskoči na pomoč. Nikoli ne pretrga svojega dela, nikoli svojega molka in potrpežljivosti. Daje in daje, nosi in nosi. Toda kljub vsemu temu mu še vedno ostane nekaj drobiza za planinski čaj brez vsega, za napenjajočo mineštro, za prazen sendvič in še za tista dva deci industrijske osvežujoče pijače. Na vsem tem pa pravzaprav sloni naše planinstvo, planinstvo naših pozno jesenskih let.

Sledi naša kulturna razvitost. Zrastli smo iz ostankov starih temeljev, ki so jih v šolah gradili še zidarji stare avstrijske šole. S šibo pušpanko, ki se lepo upogne, a nikoli ne zlomi, so nam s krvavimi klobasami na zadnjih plateg poganjali prvo učenost v glavo. Sledila je šola z robotimi ravnili, s klečanjem na polenih, z butanjem glav ob tablo, z dnevnim priporom in podobnimi milejšimi srednjeveškimi pokorili. Pri vsem tem pa so nas naučili še pisati in brati, za kar naj bi jim bili hvaležni. Tako je šlo naprej skozi vrsto palic in batin. Počasi so rasli solidni temelji in na njih smo zidali vse do današnjih dni, ko je treba špranje, luknje in vrzeli še vedno in neprestano krpiti in mašiti. Razumljivo, človek nikoli pravzaprav nič ne ve, redke izjeme pa malo več. Učiti se je treba do zadnjega miga in poslednjega diha. S sodobnimi pripomočki pa prihaja sedaj učenost v glavo preko zgornjega in ne več preko spodnjega nadstropja. Beseda in slika preko zračnih valov in debele črke vržene na papir so danes tudi naši vzgojni in izobraževalni pripomočki. Ob vsem tem ni nobenega trpljenja. V modernem gugalniku sediš s copatami na nogah in se učiš. Vrtimo gumbe lesenega ohišja, ne maramo za dolgovézna poročila in predavanja, bežimo od narodno zabavne glasbe, ki nima nič skupnega z narodom, in vestno pobiramo pičla koristna zrnca, ki se sicer redko vsipajo iz prostranega ozračja. Sprejemanje slike in buljenje vanjo pomeni že visoko stopnjo kulturne razvitosti. Tudi lepe slovenščine se učimo s pomočjo malega zaslona in še izvrstnega poznavanja naše ljube domovine. Ob tem in še drugem, kar ni slabega, se učimo in oblikujemo svojo kulturno razvitost.

Prostega časa ni na razpolago. Še za turo si ga moramo pritrngati. Smešno kaj, a ne iz trte zvito. Ure, dnevi, meseci in leta beže, kot bi jih metali skozi okna in vrata hkrati. Dve sedanjí desetletji za eno nekdanjih. Zato ni časa za brezplodno pohajanje in po-

---

WIEGERL GRAMMINGER — 70-LETNIK

Kdo od alpinistov ne pozna »grammingerja«, kateri od reševalcev ne pozna tega dragocenega reševalskega »rekvizita«! So pa gotovo tudi taki, ki ga še niso videli od blizu, čeprav je neobhodno potreben vsaki gorski reševalni postaji.

Ime je pripravila dobila, saj se to velikokrat zgodi, po izumitelju W. Grammingerju, ki mu danes ves svet priznava njegove zasluge za gorsko reševalno službo in je v njej še vedno aktiven. Pri IKAR, mednarodni gorsko reševalni organizaciji, je še zdaj delegat Zahodne Nemčije. Junija 1976 je dopolnil 70 let.

S hribi je začel pri 17 letih, tudi smuči si je nataknil kmalu, zgradil si je tudi provizorično skakalnico in na njej skočil 20 m. Pri smučanju si je potem kmalu pretrgal kite. Prijatelj je pohitel v München, Gramminger pa si je sam »imobiliziral« nogo in si iz lesa, ki ga je dobil pri koči, zbil preproste sani za prevoz v dolino. Ko so ga na njih prijatelji vlekli v dolino, je sklenil, da se bo zapisal delu za reševanje v gorah. Potem je bral v časopisih vabilo nemške gorske reševalne službe, ki je iskalo mlade prostovoljce za svoje delo, tedaj še provizorično. Vse, kar je bilo za reševanje sposobno, je bilo v Münchnu, zunaj njega postaj ni bilo. Šele leta 1937 je reševalna služba dobila nekaj prevoznih sredstev, potem ko so iz vzhodne stene Watzmanna, popolnoma zasnežene, rešili dva plezalca. Tisk je poročal o požrtvovalnih reševalcih, med katerimi je bil že tudi mladi Gramminger.

Od l. 1925 traja njegov reševalski staž. L. 1929 je izgubil službo, kajti delodajalec se je naveličal njegove pogoste odsotnosti. Odšel je v Švico, a se je kmalu vrnil, kajti leta 1930 ga je gorska reševalna služba (Bergwacht) namestila za mesečnih 98 DM. Bil je prvi poklicni reševalec. Med drugim je moral voziti reševalni avto, čeprav ni

stopanje, posedanje, glodanje gostilniških četrtink, za opravljanje in analiziranje stoterih bloezni, ki se nas lotevajo in za ugibanje o procentih, ki naj bi koncem leta prifrčali k pokojninam. Čas nam je do sekunde točno odmerjen za to in ono delo. Za delo od drvinice do podstrešja, od kuhinje do shrambe in smetišča. Nič ni časa za razpravljanje o enakopravnosti moških pri štedilniku, pralnem stroju, na vrtu ali drugje, ob kuhalnici, metli ali lopati.

Naše življenje je kar se le da enolično, zato pa kar na moč udobno. Dani so nam odlični vsestranski pogoji za razvoj našega planinstva.

Tako so me misli nosile, ko smo hiteli po Rakah in obstali pri Kobili. Udarili smo jo po stari poti v Belo. Hitro smo se vzdignili v breg Idrijce, ki nas je s cesto na desnem bregu spremljala prav do Bele. Kar prijeten sprehod je to. Ozirali smo se v nasprotni breg Pevca in iskali v skalah star železniški predor iz prve svetovne vojne. Pot so stari lovci in gozdarji uredili. Sicer pa le redkokdo zaide semkaj. Vsi se raje vozijo po cesti.

Kar dobro je šlo do pod skal onkraj Vojkove plošče. Čas je tu pod previsnimi skalami opravil svoje in odnesel sledove poti naravnost v strugo Idrijce. Tu se promenada konča. Čez pravi kozji skok se je treba pošteno potegniti, malo tudi podrsati s trebuhom po zemlji. Prvi preizkus za zajtrk je bil opravljen brez vrvi in klinov. Naprej ni bilo več težav. Malo smo se ustavili pri Fežnárju in že smo brzeli naprej ob Idrijci do sotočja z Belco.

Poslovlili smo se od »Lajšta«, ki so ga modernizirali s kupom cementa in okrasili z železnimi koli. Le čuvajmo naravno okolje! Hiteli smo ob Belci proti Putrihovim klavžam. Nad Šinkovcem in Žago se dolinica stisne in bregovi zapro goreno sotesko Belce. Kamnita pasja glava nad cesto čuva vhod v belško reber. Cesta se počasi vzpenja, šine mimo oskubljenih Belških klavž in že smo pod vstopom v Črno drago in pred Putrihovimi klavžami. Postali smo, se ozrli po bregovih in na ozek pas neba nad seboj. Že smo koračili čez klavže in se začeli vzpenjati v bregove pod Orlovski vrh. Po raztrgani grapi smo rinili v široko korito ali žleb, postavljen skoro pokonci pod mogočne stene visoko nad nami. Na naši desni strani je zrasel greben, ki se spušča od ostenja nad nami navzdol v korito Belce. Greben nas loči od Črne drage, domovine gamsov. Nasprotni greben, na naši levi, pa nas ločuje od široke ravni na vzhodu. Tako smo tesno uklenjeni v korito, po katerem teče oziroma je nekoč tekla debele tri ure dolga steza od Klavž do Predmeje. Nekje sredi grape se odcepi steza proti vzhodu, zavija okoli grebena in zdrsnje proti široki dolini. To kozjo stezo smo imeli v načrtu. Po njej naj bi prilomastili nazaj proti Beli.

Iz grape smo se izkocabali po vseh štirih na stezo, ki je prehajala iz brega v breg. Kar lepa je in hodili smo brez skrbi. Višje gori smo skočili na desni greben in z njegovega sila izpostavljenega vršička nad Belco pogledovali v Črno drago in v prevesno ostenje na nasprotnem bregu vode. Ko da bi imeli pred seboj severno Triglavsko steno! Seveda malo pomanjšano. Sredi sten smo opazili dve skalnati jami, »kozji kevder ali

---

imel šoferske izkaznice. Dve leti je šlo tako, zraven njega pa je v avtu sedel Fritz Berger, ustanovitelj nemške GRS. Po letu 1930 je začel Gramminger misliti na reševalne priprave, prevozne in prenosne. Bil je »po naravi obrtnik« in kmalu je postal »šef — mehanik GRS«. Kmalu so ga imenovali dr. Imp. (doktor improvizacije). Za vse je prijel, tudi za reševalno orodje. Tudi v tem se je toliko usposobil, da je v okviru nemškega združenja športnih zdravnikov predaval o prvi pomoči v gorah. In zdravniki so bili navdušeni nad njegovo domiselnostjo in smislom za improvizacijo.

Po letu 1930 je kot reševalec prekriziral Alpe, reševal v severni steni Eigerja, v vzhodni steni Fleischbanka, v severni steni Laliderer, v zahodni steni Matterhorna, v Vzhodnih in Zahodnih Alpah. Debelo knjigo bi lahko napisal o tem, a za to nima takih »improvizacij«. Leta 1957 je prišlo do izuma, s katerim je Gramminger izboljšal nosilno napravo. Z njo so iz stene Laliderer potegnili ponesrečenca živega. Gramminger je svojo izboljšavo izvršil s pomočjo avstrijske reševalne službe, s katero sta sodelovala dr. Rometsch in Wastl Mariner. Še isto leto je Gramminger organiziral reševanje iz severne stene Eigerja (primer Claudio Corti, o čemer smo takrat obširno poročali). Ni statistike, ki bi ohranila v številkah Grammingerjeve reševalne akcije, vse brez nezdode, čeprav, tako ima navado reči, se tveganje začne že pri rojstvu. Dvakrat pa je imel nesrečo, vendar ne pri reševanju. Vozil je za kamionom, ta je brez znaka obstal in Gramminger je bil ob oko. Drugič — ne, to je bila sreča — leta 1934, ko se je oženil in to z ženo, ki je znala potrpeti v nešteti primerih, ko je čakala, ali se bo z reševanja vrnil ali ne.

Plenzal pa Gramminger ni, odklanjal je tudi vabila za udeležbo na ekspedicijah. Specializiral se je za reševanje, to mu je izpolnilo življenje.

gamsji sekret«, pred katerima smo opazili nekaj živali, ki so se sončile v toplem jesenskem soncu.

Zadovoljni nad edinstvenim pogledom smo odrinili naprej. Toda kar na enkrat je lepo peljana steza prestala, obstala in izginila v neprodirno goščavo. Pred nami je stala prava džungla, divja in neprehodna. Toda nismo ne premišljevali ne iskali, kam se je steza skrila, temveč smo se z mladostno objestnostjo spoprijeli z goščo in se po njej z vsemi silami pognali naravnost navzgor. Vedno gosteje je postajalo, toda nismo mislili na umik. Menili smo, da bomo stezo nekje že iztaknili. Spoprijeli smo se z grmovjem, z visokimi in nizkimi zelišči, iz katerih nam je rinilo seme v oči in usta. Pod nogami smo prevračali kamenje, ki je pripovedovala, da tod besni v neurju velik hudournik. Nič nismo poslušali, nič ubogali. Trmasto smo rinili naprej. Ker smo si v bližini postali že nadležni drug drugemu, vsak je po svoje doživljal svoje trenutke in jim po svoje tudi dajal duška. Sklenili smo, da se razmaknemo. Razlezli smo se in si poiskali vsak svoje možnosti za prodiranje. Žilavo in živo smo se vsak po svoje borili z naravo in vestno iskali stezo, ki se nam je posmehovala tam z levega brega. Počasi so misli dozorele v spoznanju, da na desno ni rešitve, prav tako je bilo tudi jasno, da čez navpične stene nad nami ne bomo prišli nikamor. Ostala je torej samo še ena odprta stran, samo ena možnost, da se izvrtamo iz nevšečnosti in težav, da se presusmerimo v levo, k levemu bregu in grebenu, ki je ob skalah nad nami prehajal v vabljivo sleme. V tej neprijetni godlji pa se mi je le posvetilo v butici. Dognal sem, da sem tod že kolovratil, vendar v obratni smeri. Tudi tedaj sem se pošteno lovil z neznanim. Steza torej mora biti. Ker ni niti na desni, niti v sredini, mora biti torej na naši levi. In ker so mi bili naklonjeni še bogovi, sem z njihovo pomočjo v resnici stopil na stezo in se oddahnil. Ko sem prišel do sape, sem s kričanjem opozarjal tovariša na odkritje. Zbor je bil malo pod vrhom sedla, za katerim se je skrival in se širil nepregledni gozd tja do tisoške ceste nekje nad nami, preko nje proti vrhovom Trnovskega gozda pa še naprej proti Otlici in Predmeji.

Novembrsko sonce je že klonilo na zahod. Sklenili smo, da jo udarimo kar navkreber, nekje bomo morali pasti na cesto. Drugega tudi ni preostajalo. Spuščanje nazaj v grapo in iskanje steze, bi nam vzelo preveč časa, mrak in noč sta bila blizu.

Torej ne navzdol, ampak hitro navzgor! Grapi smo dali slovo in preko praga izginili v Trnovskem gozdu. Pred nami je bila povsem nova druga polovica ture v bregovih idrijske Belce.

Čeprav sem živel v prepričanju, da sem tod okoli nekoč že hodil po dobri stezi, steze le nismo mogli odkriti. Pokril jo je čas in listje. Tudi tiste enostavne markacije iz prvih povojnih let, rdeč krog brez bele pike, ni bilo nikjer na spregled. V beganju in tavanju sem in tja smo presenečeni in navdušeni kot zamorec v puščavi, ki naleti na vodo, zagnali hrup in vrišč. Na skali samici je čepela ostarela markacija, komaj še zaznavna. To je bil dokaz, da se prerivamo v pravi smeri. V lepi dolinici z očiščenim gozdom smo se oddahnil in si privezali dušo. Ni pa bilo časa, da bi se kaj več

LEDENE KOCKE IZ GRÖNLANDSKEGA LEDU

Pravijo, da si nekateri petični snobi dobavljajo iz globlin grönlandskega ledu »sterilne« ledene kocke, da dobavitelji jamčijo, da je led star najmanj 30 000 let, da torej ne more biti okužen z modernimi pesticidi. Voda iz tega predzgodovinskega ledu je menda nekaj posebnega, kaj šele kava ali čaj s tako vodo. Da ne govorimo o whiskyju, ki se ohlaja s tako staro ledeno kocko! Pojav zdaj še ni množičen, le malo je takih, ki si to lahko privoščijo. Kaj pa utegne prinesiti prihodnost, se ne ve.

UNESCO je pred leti že izdelal mednarodni raziskovalni program s sodelovanjem avstrijskih ustanov, ki naj bi ugotovil, kako bi v primeru kake katastrofe izkoristili 600 avstrijskih ledenikov za pitno vodo. Čeprav so tedaj izračunali, da Avstrija že zdaj rabi 20 milijard kubičnih metrov vode, v 20 letih pa se bo ta potreba povečala za 100 % (od tega bi samo industrija rabila 75 %), bi Avstrija še vedno lahko izvažala pitno vodo, če bi izrabila vse naravne vire. Kako bi se pridobivala voda iz ledenikov, programerji še niso povedali, vendar se je govorilo tudi o razstreljevanju. Za milijonsko mesto bi na ta način morali razstreliti 400 000 m³, kajti računa se, da danes v mestih porabi en človek 260 l vode, v turističnih centrih pa dvakrat toliko. Za tajanje ledu gre prav toliko kalorij, kolikor za to, da voda zavre. Izračunali so, da bi za milijonsko mesto porabili dnevno 2 1/2 milijona litrov gorilnega olja za tako operacijo. Nemogoče? Ne, tehniki ni nič nemogočega.

Enostavneje bi bilo, zajeti ledeniške odtoke neposredno, saj to ne bi trošilo energije, ker ledeniki stanovitno oddajajo vodo ne glede na letni čas. Tajajo se zaradi pritiska in toplotnega sevanja v spodnjih plasteh. Toda tudi to bi bilo lahko usodno za okolje, ker bi s tem prericali naravna kroženja vode in ga močno motili. Ledeniki seveda niso

obotavljali. Spet smo se zagrizli v breg in v njem naleteli na rešitev. Stopili smo na cesto Škrbina—Tisovec—Kovk—Mala gora. Stali smo pod Orlovskim vrhom ali kakor mu pravijo gozdarji pod Orlivcem.

Za nadaljno pot ni bilo več brige. Srečali smo gozdne delavce in kazno je bilo, da se je stvar srečno izpletla. Pospešeno smo drveli mimo Treh smrek, mimo Ruskih barak in mimo Tisovške bajte. Srečali smo bosanskega gonjiča in njegove konjiče. Povprašal nas je, če smo planinci in če poznamo kočo na Prehodavcih pod Triglavom. Ponosno nam je pripovedoval, kako je spravljal gradbeni material za to kočo iz doline Trente skozi Zadnjico. S ceste se je odlepil kolovoz, o katerem sem domneval, da je bil nekoč prevozna pot v Belo. Zgrešiti nismo mogli. Nad nami je ostajala cesta, pod nami preko kraških kotanj in grebenov pa je bila globoko v dolini Belca in ob njej cesta. Kolnik nas je vlekel skozi lep gozd, nato pa skozi mlad smrekov nasad in nas preko globač postavil na rob planote, s katere se je odprl pogled na vrhove okoli Idrije. Ko se je kolovoz prevesil v dolino, smo onstran doline opazili v bregu zaselek Tršanovše, nad njim pa glavo Mrzlega vrha, v ozadju še Hleviške planine s Čekovnikom in globoko pod seboj v dolini naselje Belo. Po dobro ohranjenem kolniku smo počasi drsli čez Zajčev hrib in Tisovec, pohiteli mimo Majnikovih in pod Šinkovcem v Beli, ob gornjem Lajštu. Tam smo prebredli Belco in stopili na njenem levem bregu na idrijsko cesto.

Devet čistih ur hoje je bilo za nami, oživili smo nekaj starih in zapuščenih steza in uživali v lepih gozdnatih predelih golaških bregov. V mislih pa nismo odstopili od svojega prvotnega načrta. V najkrajšem času bomo z naskokom z nasprotni strani dosegli to, kar nam je sedaj spodletelo.

Žilica nam ni dala miru. Da bi si olajšali napore in pridobili na času, smo izkoristili delavski prevoz do »Lajšta«.

Domačin nas je začuden pobaral, kam neki rinemo. Saj nas bo prav za gotovo zamedlo. V resnici je burja tiščala okrog bregov, na nebu pa so se podili oblaki, izza katerih je le redko posijalo sonce. Kaj če bi možakar utegnil imeti prav! Ročno smo stopili v sotesko Belce in preplezali viseči most brez mostnic. Po žicah smo se prerinili na desni breg Belce, prestopili iztok potoka Ipavška in se pognali po strmi stezi v breg. Lezli smo na greben, ki se vleče ob Belci navzgor.

Po vijugasti in mehki stezi smo se pehali v predel Nemškarice. Proti zahodu, proti izviru Belce, proti Putrihovim klavžam, nas je vodila stezica, pripeta na strme bregove rečice Belce. Na nasprotni strani doline nas je pozdravljala Mrzli vrh, raz katerega se spušča greben proti Krekovski, kjer se ponovno zažene kvišku proti Gnelicam. Kmalu smo prisopihali do Škarij, križišču številnih starih steza: K potoku Ipavšku, proti Tisovcu, navzgor na tisovsko cesto in našo, ki prihaja od Ipavška in je namenjena preko široke doline v grapo nad Klavžami. Od Škarij naprej stopimo na najlepši del stare lovske steze, po kateri se poleg lovcev in gozdarjev sprehaja tudi divjad. Steza se tu in tam rahlo dvigne, sicer pa živahno ovinkari okoli malih in velikih grebenov, ki se

---

edini vodni dobavitelji — bistveno vlogo v vodnem gospodarstvu ima tudi gozd — vendar bi poseg po ledeniških poruši biološko ravnovesje, mnoge alpske doline pa bi postale puste, če ne puščavska krajina. Če bi iz Alp zginili ledeniki, se ne bi uničil samo najzanesljivejši vodni hram, nastopile bi tudi klimatične spremembe.

T. O.

MARMOLADA — JABOLKO RAZDORA

Stvar ni več vroča, vendar je tega komaj dve leti, kar se je za Marmolado vnela pravcata vojna med občinama Trento in Belluno. In tako je prelepa gora s svojo divjo južno steno in s svojim severnim smučarskim paradižem nad jezerom Fedaia, postalo prizorišče in vzrok hudih dogodkov: ponoči je šla v zrak vzpenjača, posegla so vmes sodišča, obtožen je bil župan, vložena intervencija pri predsedniku republike in seveda — veliko papirnate vojske. Kako je do tega prišlo? Poleti 1973 so smučarski učitelji iz Canazeia prišli na Pian dei Fiaccioni na Marmoladi, da bi odprli smučarski lift. Ta je vsako zimo globoko pod snegom. Canazeiski ljudje so kopali, do motorne postaje pa niso prikopali. Vse je izginilo. Nekaj mesecev nato je spet zagrmelo. Gradbeno podjetje iz Rocca Pietore je na sodni ukaz iz Agorda miniralo drugi lift na Marmoladi, češ da je »protizakonit«. Canazei pripada občini Trento, Rocca Pietore provinci Belluno, med obema področjema dotlej ni bilo razprtij. Toda Marmolada je turistično pravi zlati rudnik in turistična industrija jo je brezobzirno uredila za masovni obisk, tudi za poletno smučanje, zgradila velik in visok navpični lift, ki iz planine Ciapéle dnevno zdigne tisoče ljudi, radovednežev in smučarjev, na višino nad 3000 m, in tam postavila tudi vso višinsko »infrastrukturo«, da ne govorimo o velikanski elektrarni v vznožju

na naši desni spuščajo v navpično grapo, opleta skozi številne grape, se stiska pod navpične skale, brzi čez številne kozje skoke, obstane pod usadi in udori, se obregne ob mogočne skale samice in pošastne kamnite bloke s krasno izrezljanimi špičastimi vrhovi. Vleče se po pobočjih, dokler ne dospe do široke ravni. Tu preseka stezo, ki prihaja od Belških klavž in se povzpne na rob planote. Tu se spoji s cesto, ki potegne do Ruskih barak. Naša pot pa se začne polagoma spuščati in prečka vso širino široke ravni in se pod špičastim vrhom in pod navpičnimi stenami spet polagoma zavije navzgor in obleze mogočen greben. Pod nogami obračamo debele plasti suhega listja, hitimo pod škrbinami s solnicami in mimo razpadajoče gozdarske brunarice in že se nam odpre prostrana grapa viseča nad Putrihovimi klavžami. V tem žlebu naj bi nekatere presekali stezo, za katero smo pred dnevi tako brezglavo noreli.

Kmalu smo trčili nanjo. V resnici je bila tudi tu popolnoma zaraščena. Kar se le da se je nam upirala. Toda našemu pritisku je morala popustiti. Vreme se je jelo kisati pa smo prvotni namen, da bi poiskali prehod na Vratca pod Poslušanjem opustili in krenili proti Klavžam. Ozračje se je močno ohladilo, okoli ušes je začeli piskati ostru burja. Prav nič prijetno ne bi bilo v takem vremenu obviseti nekatere v divjem skalovju. Pohiteli smo navzdol in se zdržnili ob misli in dolinski napovedi, da nas bo pokrila snežna odeja. Pravzaprav smo današnjo nalogo opravili. Odkrili smo lepo pokrajino in njeno staro stezo, o kateri nihče ne ve, kdaj je nastala, kdo jo je trasiral in oblikoval. Na Klavžah smo si privoščili kratek počitek z malico. Burja je vedno huje pritiskala in nam začela pošiljati ostre ledene bodice v obraz. Začelo nas je zebsti, zato smo morali naprej proti Krekovšu. Po cesti proti domu nismo hoteli, niti ne v primeru najslabšega vremena. Stopinje in poglede smo obrnili tja proti Vojskemu.

Od Klavž do Vojskega nam je bila na razpolago gozdarska cesta. V samote skozi Črno drago in v meglo zavite Gnelice nismo hoteli. Tam gori je še v lepem vremenu tesno pri srcu. Tam bi nas v resnici lahko zasnežilo, vsaj kazalo je tako. Ugriznili smo v cesto in počasi prijadrali do Krekovša. Tudi snežinke, ki so začele naletavati nas niso več odvrnile od postavljenega cilja. Malo bolj smo pritisnili na plin, marširali čez Pšenk in mimo Izvirov, udarili preko Bedrove in skozi Lešnikovo grapo, še čez Kosmatò ravan in se pod Slemenom zaleтели v Mrzlo rupo. V strahu pred poslabšanjem vremena smo se mimogrede odrekli obisku pri Omivnikarjevih in se dvizali naprej.

Nad Golaki so že sedeli težki oblaki, v bregu proti Vojskemu pa je že naletaval pravi sneg. »Proti Vojskemu je kresnilo,« je dejala ženska, ki je z vso naglico grabila listje. Snežinke so ji bile zimske kresnice. Premraženi in vsega potrebni smo končno le pridrsali na Vojsko in se pred mrazom, burjo in snežinkami zatekli v planinski dom. Z našo planinsko dejavnostjo v preteklem tednu smo bili zadovoljni. Spet smo prebrali in obrnili nove strani in nove liste naše idrijske planinske knjige. Mnogo neprebranih listov je še v tej knjigi. Naš namen pa je, da bi jih kar največ še obrnili in porisali. Zadovoljili bi se s skromno brošurico, ki bi izžarevala našo neomejeno in neomajno ljubezen do lepega idrijskega sveta.

Marmolade. Vse to je bilo vse v skladu z zakonom, vprašanje zakonitosti pa se je odprlo zaradi nekaj metrov skal. Canazejski župan je naročil, da se meja med obema občinama znanstveno ugotovi, poleg tega pa je državnemu predsedniku poslal vlogo, da naj se z najvišjega mesta ugotovi administrativna meja med Canazei in Rocca Pietore.

Po njegovem naj bi šla meja prav tam, kjer je potegnila leta 1911 mednarodna komisija meji med Avstrijo in Italijo.

Kmalu nato so župana obtožili, da je žalil oblast, ker je protestiral proti ravnanju firme iz Rocca Pietore in pri tem — žalil karabinerje. Kaj vse lahko sproži profit!

T. O.

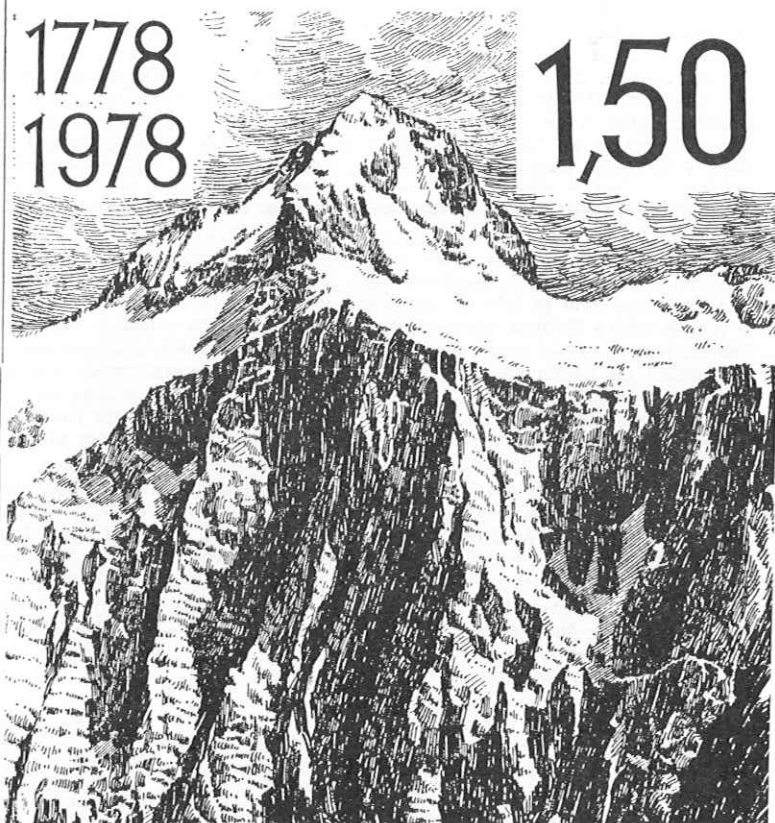
DRUGA ŽENSKA NA EVERESTU

Junko Tabei, Japonka, ni več edina ženska, ki je stopila na téme Čomolungme — Everesta. 27. maja 1975 ji je namreč sledila Phantog, 37-letna tibetska alpinistka. Preden je šla na Čomolungmo, je bila na slovitem 7500 m visokem vrhu Mustagh Ata, z njo so bili Kitajec Hu-Šeng-Fu, Tibetanci Sodnam Norbu (29), Lotse (37), Samdžub (23), Tsering Tobgyal (22) in Ngapo Khyen (21). Trije od teh so bili tudi v ekspediciji na zadnji osemtisočak Širši Pangma, o tem smo že poročali. Na vrh Čomolungme je Phantog s spremljevalci prišla čez severno sedlo (North Col, ki so ga raziskali Angleži pred drugo svetovno vojno, po vojni pa za zapadne himalajce ni odprto). Bazo so imeli 5000 m pod vrhom, potem so prišli s petimi tabori v višino 8600 m in tu postavili še šest tabor.

JUGOSLAVIJA

1778
1978

1,50

200 LETNICA PRVEGA
VZPONA NA TRIGLAV

DRUŠTVENE NOVICE

JANKO FILI 70-LETNIK

Ko sem pred 10 leti opisal njegovo življenjsko pot in napisal, da je Janko Fili star že 60 let, se mi je zdela ta doba življenja dolga, posebno zato, ker mu je potekala v obdobju dveh svetovnih vojn, ko so se človeške usode spreminjale pod vplivom izvenosebnega hotenja. Ob 70-letnem rojstnem dnevu pa moramo Janku Fili-

Janko Fili

ju dodati nekaj novih potez, ki jih takrat nisem pričakoval, čeprav sem mu zaželel, da bi planinski organizaciji ostal zvest še vrsto let.

Ta zvestoba je vzrok, da mu posebej voščimo vse dobro tudi ob sedmi okroglici. Od 1964. leta do začetka 1977. je bil polnih 12 let predsednik meddruštvenega odbora primorskih društev in to predsednik, ki je imel stalne stike z vsemi društvi, se udeleževal občnih zborov in društvenih prireditev ter znal povedati vzpodbudno in veselo misel medsebojnemu planinskemu sodelovanju. Seveda se je tudi planinsko udejstvoval, saj je v obdobju med 60. in 70. življenjskim datumom končal slovensko transverzalo, lotil se je gorenjske, končal je pot prijateljstva treh dežel in ugotovil, da je res nujno povezovanje in iti korak pred drugimi po tej poti, zlasti ker zna italijansko, nemško in ker izredno ljubi svoj materin jezik. Ugotavlja, da smo Slovenci tisti, ki umemo povezovati ljudi med seboj, ki po planinski liniji povezujemo Evropo, ta mali svet čudovitih lepot, kjer naj bi ljudje živeli v prijateljstvu ob raz-

ličnih jezikih in ob enakih življenjskih navadah, toda brez koroške nemške nasilnosti.

Janko Fili, ki je po rodu doma prav ob meji tolimskih in furlanskih krajev, še danes živo sodeluje pri zbliževanju planincev Beneške Slovenije in posoških planinskih društev. Čeprav je odložil po 12 letih predsedništvo primorskih planinskih društev, je ostal podpredsednik in njegovo planinsko srce ne bo nehalo biti, saj je narodnostno in planinsko seme, v mladosti zasejano, pognalo globoke korenine.

Ob planinskem delovanju ima čas še za drugo delo. Zlasti od leta 1966, ko je stopil v pokoj. Omenim naj samo, da je naredil izpit za uradnega tolmača nemškega jezika, da si je začel graditi in da si je zgradil nov dom v Rožni dolini v Novi Gorici, da je še vedno zvest filateliji in se udeležuje razstav s specialnimi zbirkami, sedaj npr. pripravlja razstavno zbirko ob stoletnici mednarodne poštne zveze.

Tudi sicer deluje v javnem življenju, je član odbora za izgradnjo novega šolskega centra v Tolminu, bil je dve mandatni dobi predsednik izobraževalne skupnosti v Tolminu. Je delaven in zagnan; delo naravnost išče.

Upravni odbor planinskega društva Tolmin je sklenil, da bo občnemu zboru predlagal, da proglasimo za častnega člana našega društva Janka Filija, hkrati z njim Rajka Šavlija in Janeza Vidmarja; vsi trije imajo namreč narodnostne in planinske zasluge v Posočju.

Planincu Janku Filiju pa vsi, ki ga poznamo, pristrčno čestitamo k 70. življenjskemu jubileju. Praznoval ga bo 26. oktobra.

Hinko Uršič

V SPOMIN JOSIPU PELIKANU, PLANINCU, MOJSTRU PLANINSKE FOTOGRAFIJE

Naključje je hotelo, da postavljamo tiskani spominski kamen prijatelju Jožetu Pelikanu v planinskem glasilu z veliko zamudo. Naj nam njegovi planinski prijatelji tega ne zamerijo, ampak skupaj z nami povasujejo pri spominu na tega izredno delavnega, korenitega in zanimivega moža, izredno sposobnega človeka, ki se je uveljavil in uspešno deloval na mnogih za družbeno življenje pomembnih področjih. Rodil se je v Trbižu, v Kanalski dolini, 9. dec. 1885, na tromeji, kjer se še danes srečujejo tri narodnosti, med njimi slovenska, sicer skromno, a trdoživo. Pelikanova oče in mati sta bila Čeha — oba sta bila fotografa — in po njima je prevzel tudi stroko in poklic. Mati mu je umrla, ko je

bil star šest let. Oče se je preselil v Idrjijo in se tu ponovno poročil. Sin Jože se je izučil za fotografa, kar takrat res ni bilo lahko, saj sta si z očetom delala negativne plošče sama, se pravi, emulzijo na steklo. »Foto Pelikan« se je v Idrjiji poslovno naglo uveljavil, njuno delo za Idrjijo pa ima tudi kronistično in kulturno vrednost. Sin Jože je v Idrjiji začel hoditi tudi v hribe in tej svoji »ljubezni« ostal zvest do pozne starosti.

Iz Idrije je odšel po svetu na izpopolnjevanje v svoji obrti. Bil je na Dunaju, v Gradcu in v Pragi. Tu je kot sin čeških staršev odslužil tudi vojake. L. 1910 se je v Brežicah oženil in isto leto v Idrjiji postavil hišo z ateljejem, ki se je prepričevalno uveljavil. Tam ga je zatekla prva svetovna vojna in italijanska okupacija, zaradi katere je moral iskati kruha drugod. Ustavil se je v Celju in tu postal pojem solidnega dela, poslovne lojalnosti in družbene veljave. Tu je aktivno živel skoraj 50 let. Šele l. 1967, star 82 let, je stopil v pokoj. 85 let star je še prišel v Logarsko in se mimo Rinke povzpел na Okrešelj, kjer je tolikokrat ujel v svojo kamero lepoto »slovenske tromeje«, to je stične točke nekdanje Štajerske, Kranjske in Koroške. Tudi to pot je bil na Okrešlju s kamero in z vajenim očesom je napravil poslovilne posnetke.

Celjsko področje mu je priraslo k srcu. Le redko kdo je vedel, da se je presadil v mesto ob Savinji iz naših najbolj zahodnih krajev. In Celje ga je sprejelo za svojega. Pred drugo svetovno vojno je delal za mesto kot član občinskega sveta in kot viden član ugledne Savinjske podružnice Slovenskega planinskega društva, po njej pa v odboru ribiškega, olupševalnega in turističnega društva. Svojo strokovno dejavnost je pred vojno razširil v Rogaško Slatino in imel tu svojo podružnico. Kdo ne pozna njegovih standardnih posnetkov tega našega znamenitega zdravilišča, na katerih je znal upodobiti vedrino in optimizem pokrajinskega občutja v panorami in tehničnih napravah. Turistična fotografija celjskega področja od Rogaške Slatine, Dobrne, Rimskih Toplic in Laškega pa vse do Gornje Savinjske doline z njenimi vasmimi in gorami je bila njegova življenjska foto vsebina, ki je imela pomemben delež pri slovenski turistični propagandi vse do njegovih zadnjih let.

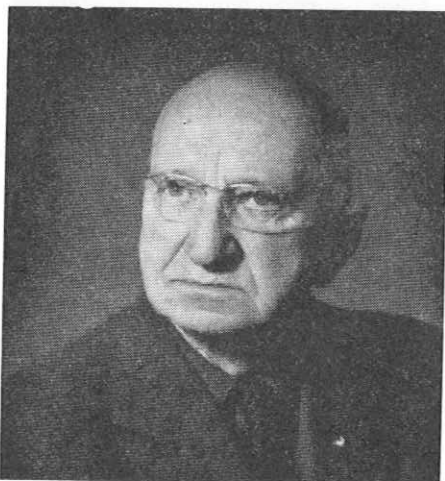
A to je bila samo ena od motivik, kjer je razvijal svojo iniciativnost, svojo neizčrpno energijo in strokovno iznajdljivost.

Izredno obsežno, skoraj neugotovljivo je njegovo delo za portretno fotografijo, bogata je tudi njegova tehnična in pokrajinska tematika. Velja zapisati, da je Pelikan ostajal zares mlad, to je neugnan v prizadevanju za strokovni napredek, čeprav so se mu nabirala desetletja garanja: Bil je med pionirji maloslikovne kamere »Leica«, ki je delala v dotakratnih »trdih« fotografi-

jah pravo revolucijo. Tako imenovano dinamično, akcijsko fotografijo, ki na priliko, v naši alpinistični fotografiji še do danes ni dala kvalitetnih sadov, je Jože Pelikan že s pridom uveljavljal pri slikanju raznih mitingov in celo smučarskih skokov v Planici. Njegov foto in filmski arhiv je izredno dragocen, saj v Celju skoraj ni bilo pomembnega dogodka, ki ga ne bi bil zapisal njegov trak. Njegova je tudi zasluga, da so se ohranili fotozapisi grozovitih prizorov v Starem piskru. Ni jih fotografiral, pač pa je pri razvijanju poskrbel za dokumentarni izvod.

Jože Pelikan je bil tudi pojem dobre planinske letne in zimske fotografije. S težko »potovalno kamero« na hrbtu se je leta in leta oziral za planinskimi motivi, iskal pravo mesto, prave oblake, pravo svetlobo, mislil na »scenarij« in kompozicijo, na solidni prednji plan in na ozadje, v katerem je žarel sij večera ali jutra. Kakšen »heureka« je kazala vsa njegova ihtava, do skrajnosti odgovorna narava, če je našel, kar je iskal, in za kar je upal, da človeka mora ogreti, mu vzeti sapo, da obstane in si želi: »Ah, lepo je tam gori!« Med planinci bo njegov spomin ostal neizbrisen. Bil je pravi mož, trdoživ in resen pri delu, sproščen, duhovit, poln nalezljivega smeha v družbi pri oddihu in razvedrilu. V svojih planinskih posnetkih je znal zadeti tisto, kar ustreza »splošnim« pojmom o lepoti, pri čemer je čestokrat upodobil tisto, kar ujame le oko z umetniškim okusom in čutečim srcem. Pot do take upodobitve ni lahka in Pelikan — planinski fotograf — jo je pri vseh svojih dosežkih prigaral. To staro resnico o poti do lepote in resnice je pred pričami čestokrat dokazal v družbi s starejšimi celjskimi planinci, s katerimi je ubiral tudi zimska pota na Okrešelj in na Korošico. Korošica in Okrešelj sta bila

Jože Pelikan

njegovi stalni tematični torišči, mnogim ljub, resnični odsev očarljive lepote dveh slovenskih pojmov v Grintovcih. Res, Jože Pelikan ni imel samo očesa, imel je vroče srce za skromne, skrite detajle in široke panorame, sijoče v sinji modrini. Na koncu naj se mu zahvalim tudi za zvesto sodelovanje s celjsko gimnazijo, posebej še na maturantskih plesih in zaključnih upodobitvah maturantskih razredov, ki so imeli včasih po sto in več nadobudnih mladih osebnosti. Vse to je znal Pelikan avtoritativno razporediti z nastopom, ki je pri mladini včasih izzval prisrčen smeh. Vselej so vedeli, da gre kljub dobri volji zares.

Zdaj je odšel ta bard naše fotografije za vselej v pokoj, on, ki mu je bilo življenje eno samo delo. Njegovo je bilo nadpovprečno po obsegu in kvaliteti. Z njim si je postavil neuničljiv spomenik.

Tine Orel

SANDIJA BUBNIČA NI VEČ

Maj — mesec radosti in življenja, mesec, ko polni moči in hotenji načrtujemo nove izlete, nove vzpone...

V takem zanosu smo delovali tudi mladi planinci iz Ilirske Bistrice.

Takrat pa je vsekal med nas: V zadnjih dnevih meseca maja je v prometni nesreči izgubil življenje načelnik mladinskega oddelka in alpinistične sekcije Sandi Bubnič.

S Sandijevo smrtjo je zavezala v naših vrstah praznina.

Teško je razumeti pota usode.

Ko smo Sandija pred dobrim mesecem izbrali za načelnika naše 800-članske MO in AS, smo vedeli, kakšno energijo nosi v sebi naš Sandi. Mlad je bil, vendar zrelejši in treznejši od nas. Kot si je sam uredil svoje življenje, je hotel izpolniti tudi naša. Predvsem je hotel preleteti v nas svojo neizmerno ljubezen do gora in narave, do vsega, kar je lepo in pristno.

To svojo željo je hotel doseči s trdim, vztrajnim delom. Mladost, polna življenjskih moči, vztrajnost in delavnost, preprostost, predvsem pa velika mera ljubezni do gora so bile lastnosti, ki so nas pritegovale. Tako je postal naš resnični vodja, iniciator in organizator številnih akcij in vzponov. Svojim fantom alpinistom pa je bil hkrati vzornik in pravi tovariš.

Tak je bil Sandi tudi doma v družini, pri študiju, tak je bil v službi, ki jo je šele pred dvema mesecema nastopil kot kemijski inženir.

Teško se je vdati v to, da Sandija ni več. Ostal boš z nami, s tabo bomo delali naprej za tiste cilje, za katere si nas navduševal.

Ko smo se poslovili od tebe, smo ti z besedami hoteli ohraniti tvoj lik. Tako smo rekli ob tvojem grobu:

Načrti, želje, mladost, polna energije, ki si jo izžareval vsem okrog sebe, trden in odločitvah in dosleden pri delu. Trden in močan, kljubovalen, neomajen in neuklonljiv kakor vihar, ki se upira vsem viharjem, zrasel na skali, ne sonce ne mraz ga ne uničita. Viharnik stoletnik — vsemu navkljub, tudi času, da, tudi času. Tak ostajaš za vse nas. Viharnik na gorski skali s koreninami globoko v srcih svojih dragih, svojih sodelavcev, vseh svojih planinskih tovarišev.

Planinski tovariši

SREBRNI JUBILEJ ZBOROV PLANINCEV PTT JUGOSLAVIJE

Od 2. do 4. julija 1977 je bil na Konjuhu 25. zbor planincev PTT Jugoslavije, ki se ga je udeležilo 540 planincev iz 14-tih planinskih društev PTT, med njimi tudi 40 članov PD PTT Ljubljana. Gosta zbora sta bila tudi Božo Škerl, predsednik Planinske zveze Jugoslavije in Hamza Mehmeti, predsednik skupščine Skupnosti jugoslovanskih PTT. Zbor je organiziralo PD »Poštar« iz Tuzle, za namestitev in prehrano pa je poskrbela JLA.

Prvi dan je bilo zborovanje planincev z bogatim kulturnim programom, na katerem so planinci počastili letošnje Titove in partijske jubileje ter srebrni jubilej svojih zborov. Udeleženci zbora so poslali pozdravno pismo predsedniku Titu. Z navdušenjem so pozdravili besede predsednika Planinske zveze Jugoslavije Boža Škerla, ki je v pozdravnem nagovoru dal priznanje planinskemu društvu PTT za njihovo uspešno delovanje in poudaril, da spadajo poštarska planinska društva med najboljše v Jugoslaviji in da s svojo vsestransko dejavnostjo in medsebojnim sodelovanjem dajejo vzgled vsem planinskim društvom v državi. Zelo lep kulturni program so izvajali mešani pevski zbor, folklorna skupina in solisti KUD »Mitar Trifunović-Učo« iz Tuzle.

Na seji meddruštvenega odbora planinskih društev PTT Jugoslavije so delegati obravnavali delo planinskih društev v lanskem letu. 14 PD ima 6187 članov, od tega 1226 mladincev in 658 pionirjev. Ugotovili so, da obstajajo vsi pogoji za ustanovitev samostojnih planinskih društev PTT v Mostarju, Prištini, Osijeku, Kranju in Varaždinu. Sklenili so, da bo letošnji partizanski marš planincev PTT Jugoslavije organiziralo PD »Poštar« Tuzla na območju Ozrena, Konjuha in Majevice. Potrdili so predlog PD PTT »Marjan« Split, da bo prihodnje leto organiziralo 26. zbor na območju Biokovega.

Najpomembnejša točka jubilejnega zbora je bilo podpisovanje sporazuma o medsebojnem sodelovanju planinskih društev PTT Jugoslavije, ki so ga podpisali predsedniki vseh planinskih društev PTT Jugoslavije.

slavije. Z njim so ustanovili tudi meddruštveni odbor PD PTT Jugoslavije in določili njegove naloge in pristojnosti. S tem aktom je bilo formalno potrjeno dosedanje sodelovanje vseh planinskih društev PTT Jugoslavije in začrtana pot, ki bo sodelovanje še bolj utrdila. Za prvega predsednika meddruštvenega odbora je bil soglasno izvoljen Vlado Ožbolt, predsednik PD PTT »Sljeme« iz Zagreba.

Zelo lep je bil izlet na vrh Konjuh planine (1328 m). Okrog 300 planincev se je povzpelo na 3 ure oddaljeni vrh, na katerem stoji spomenik Peji Markoviću, husinskega rudarju in komisarju Husinske partizanske čete, ki je bil ranjen v borbi z ustaši in je umrl tik pod vrhom Konjuha. Pokopali so ga pod vrhom planine, na kateri se je boril in umrl. Planinci so k spomeniku položili spominski venec in počastili junakov spomin s pesmijo: »Konjuh planinom vjeter šumi, bruji...«

Na zboru so bila tudi tradicionalna tekmovanja v orientaciji in v streljanju z zračno puško, na katerih so se pomerila vsa PD PTT. V orientaciji je med ženskimi ekipami zmagala ekipa PD PTT Ljubljana, med moškimi pa ekipa PD PTT Maribor. V streljanju z zračno puško je bila pri ženskah prva Marija Pajsar, PD PTT Ljubljana. Seštevek točk, ki jih je v tekmovanju doseglo PD PTT Ljubljana, pa je prinesel temu društvu tudi prehodni pokal generalnega direktorja Skupnosti jugoslovanskih PTT.

25. zbor planincev PTT Jugoslavije je bil velika manifestacija bratstva, tovarištva in sodelovanja med planinci — ptt delavci iz

vseh republik in pokrajin. Srečali so se stari prijatelji, med udeleženci pa je bilo tudi veliko mladih. Mladi rod prevzema ideje in nadaljuje pot, ki jo je starejša generacija planincev začrtala pred 25-timi leti in zato se ni bati, da bi tradicija jugoslovanskih zborov planincev PTT zamrla.

J. D.

SODELOVANJE PLANINCEV NA 3. ZBORU PTT DELAVCEV SLOVENIJE

Planinci, člani planinskih društev PTT Celje, Ljubljana in Maribor so sodelovali na 3. zboru ptt delavcev Slovenije, na katerem so ptt delavci počastili letošnje Titove in partijske jubileje ter 10-letnico podelitve domicila kurirjem in vezistom NOV Slovenije. Organizirali so večdnevne pohode, ki so jih pričeli na Vrhju nad Laškimi (Celje), Triglavu (Ljubljana), Peci in Gančanih (Maribor), končali pa skupaj pri gradu Snežnik v Loški dolini. Obiskali so pomembne točke iz NOB, bojišča slavnih partizanskih enot, partizanske bolnice, tiskarne in delavnice ter šli po mnogih poteh partizanskih kurirjev. Pri spomenikih padlim borcem ob poti so počastili spomin mrtvih junakov.

Na predvečer praznika Dneva vstaje slovenskega naroda so prišli planinci vseh treh društev na Slivnico nad Cerknjskim jezerom. Na vrhu gore je PD PTT Ljubljana pripravilo taborni ogenj. Ob njem so bili poleg planincev-poštarjev še zastopniki občinskega odbora Zveze združenj

Delavci PTT — planinci pozdravljajo III. Zbor delavcev delavcev PTT

Foto Jože Dobnik

Marjan Lenarčič, član Izvršnega sveta SR Slovenije, dr. Marijan Breclj, predsednik Skupščine SR Slovenije, Livij Jakomin, predsednik Komiteja za promet in zveze SR Slovenije, in Franc Leskošek-Luka, narodni heroj, z zanimanjem ogledujejo planinsko štafetno palico
Foto Stane Košir

borcev NOB Cerknica, podpredsednik Planinske zveze Slovenije Tone Bučer in član predsedstva ljubljanskega meddruštvenega odbora planinskih društev Lojze Čižman. Ob tabornem ognju sta spregovorila predsednik PD PTT Ljubljana Jože Dobnik, ki je orisal pomen pohoda planincev PTT in proslavo letošnjih jubilejev, in Jože Telič, predsednik občinskega odbora ZZB Cerknica, ki je obudil spomine na NOB na območju Notranjske in seznanil planince z občino Cerknica. Potem pa so zaigrali na harmonike in zapeli nekaj partizanskih pesmi pionirji in pionirke mladinskega odseka PD PTT Ljubljana.

Na Dan vstaje slovenskega naroda so združene ekipe planincev vseh treh društev prinesle v štafetni palici 3. zboru ptt delavcev Slovenije pozdrave, želje in obljube vseh 2500 planincev-ptt delavcev. Pozdravno pismo je prečital Stane Tigeli, član PD PTT Ljubljana. V pozdravnem pismu so med drugim zapisali: »Slovenski ptt planinci, ki smo s svojim programom in vsakodnevnim delom tesno povezani z vsemi ptt kolektivi, se dobro zavedamo, da smo lahko naše družbeno koristno delo vsestransko razvili le v naši novi, socialistični, Titovi Jugoslaviji na temeljih bratstva in enotnosti med jugoslovanskimi narodi in narodnostmi, ki je bilo skovano med zmagovito narodnoosvobodilno borbo. Politika Zveze komunistov Jugoslavije pa nakazuje planincem pot, ki vodi k še več-

jim uspehom, poglobljanju samoupravnih odnosov, tovarištva, skromnosti, iskrenosti, medsebojnega zaupanja in vseh drugih vrtilin, ki so potrebne za srečno življenje svobodnih Titovih ljudi. Slovenski ptt pla-

Slavko Jakofčič, glavni direktor Združenih PTT organizacij Slovenije, prevzema planinsko štafetno palico
Foto Stane Košir

ninci pozdravljamo 3. zbor ptt delavcev Slovenije, pozdravljamo jubileje, ki jih praznujemo na tem zboru, pozdravljamo uspehe vseh delovnih ljudi PTT organizacij Slovenije in obljublamo, da bomo naše delo tudi v prihodnje usmerili v izpolnjevanje vseh družbeno koristnih nalog na področju planinstva in da bomo nadaljevali pot, ki jo je začrtal našim delovnim ljudem trikratni narodni heroj tovariš Tito!»

Štafetno palico s pozdravnim pismom je tov. Tigeli izročil Slavko Jakofčiču, glavnemu direktorju Združenih ptt organizacij Slovenije. Štafetna palica je izdelana v planinskem stilu s planinskimi simboli in Triglavom po načrtu ing. arh. Tineta Horvata iz Združenih PTT organizacij Ljubljana, izdelali pa so jo v TOZD PTT servis Ljubljana.

J. D.

OBČNI ZBOR PD ČRNA NA KOROŠKEM

Poročila kažejo, da je društvo zelo delavno. Ima 803 člane. Alpinistični odsek je zgled aktivnega sodelovanja v PD. Šteje 13 članov, 6 pripravnikov in 3 začetnike; opravili so 226 plezalnih vzponov, sodelovali so na smučarskih tekmovanjih, na začetniškem in nadaljevalnem alpinističnem tečaju, en član odseka se je udeležil odprave na Kavkaz, člani odseka so pa pomagali 17 planincem, da so se vzpeli na Grossglockner. Odsek še nima svojega prostora, kjer bi se lahko zbiral. Na osnovni šoli je v planinsko šolo vključenih 35 učencev, organizirali so več enodnevnih izletov, največja udeležba pa je bila na Peci (74 udeležencev). Želijo organizirati zahtevnejši izlet, katerega bi se udeležili le tisti, ki so vse leto aktivno delali. Na splošno je mladinski odsek zelo aktiven pri izvedbi izletov in gradnji doma na Smrekovcu.

Markacisti so v sodelovanju s krajevno organizacijo zveze borcev markirali pot do partizanske bolnice, opravili prek 20 prostovoljnih ur pri nadelavi potov in sprejeli načrt dela za letošnjo sezono.

Kočo na Smrekovcu je društvo povečalo. Pridobila je nova ležišča in restavracijske prostore, na novo so zgradili sanitarije, strelovod, instalacijo in stavbi dali novo kritino.

Društvo bo najelo za vsa adaptacijska dela 100 000 din kredita. Otvoritev adaptirane postojanke bo že pred glavno sezono. Posebej pomembno pa je, da bo društvo v bodoče samo upravljalo s postojanko. Za kočo na Pudgarskem pa bo društvo nabavilo novo opremo.

Društvo je v preteklem letu prejelo od občinske TKS 90 000 din za investicije in 24 000 din za redno dejavnost. Skupni dohodki so znašali prek 230 000 din, izdatki pa za prek 15 000 din več. Vendar pa so v društvu optimisti in nadzorni odbor meni, da finančna sanacija ne bo posebno težka.

Delovni program je zelo obširen. Skušal ga bo izvesti novi upravni odbor, ki mu bo predsedoval tov. Ciril Vidrih, pomagalo pa bo pri delu vse članstvo.

Ob zaključku je občni zbor sprejel spremembo društvenih pravil; podelil je znake gorske straže, s posebnim poudarkom pa je izročil dvema članicama občinsko trim značko »Hodi za zdravje«. Za to značko se je treba v enem letu trikrat povzpeti na vrh Pece.

T. Bučer

TABOR SEVNIŠKIH PLANINCEV

Od 17. do 27. julija se je zbralo skoro 50 mladih planincev in vodnikov v planinskem taboru pod Prisojnikom na Gorenjskem. Šotore so postavili že deset dni prej. V njem se je zbralo čez 100 udeležencev tabora iz PD Brežice in PD »Bohor« iz Senovega.

V zavetju zatišne Krnice pod Prisojnikom in mogočne Kriške stene so planinci posavskih planinskih društev preživeli po deset nepozabnih dni. Iz tabora so hodili na ture po poteh slovenske planinske transverzale in na druge manj obiskovane vrhove. Vsak drugi dan so bili na turi, ob dnevnih počitka pa so poslušali predavanja planinske šole.

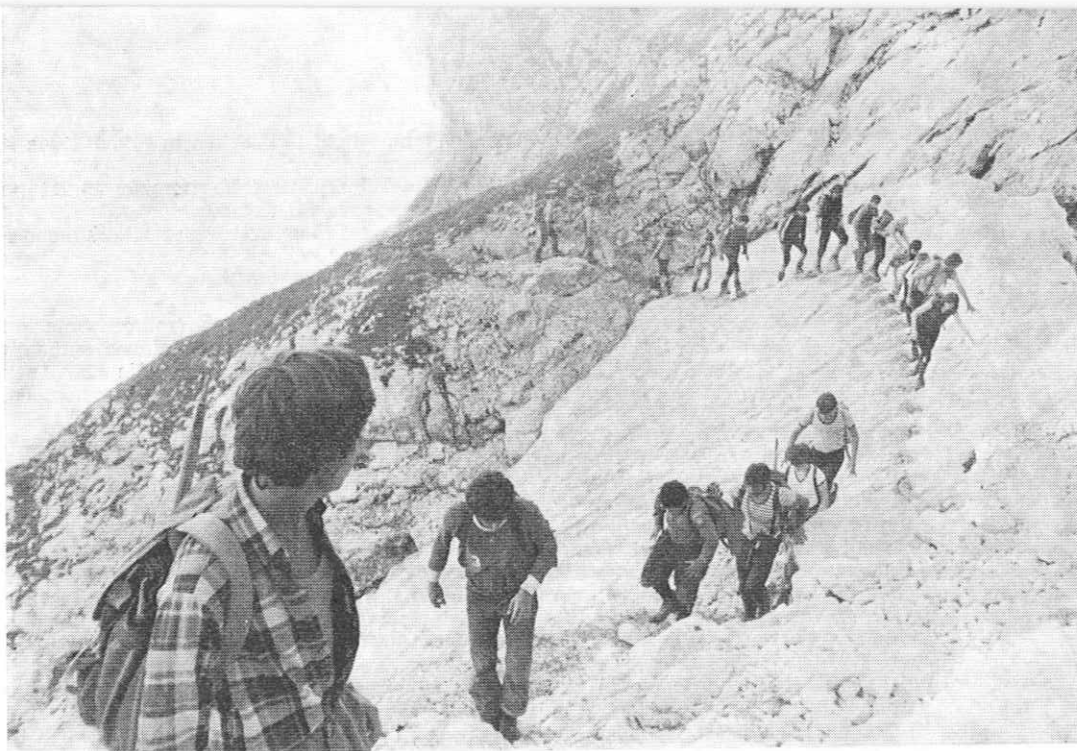
Obiskali so čez Vršič in Sleme dolino Tamar, povzpeli so se na Mojstrovko in na Prisojnik. Navdušil jih je vzpon na Špik. Mnogi so imeli priliko prvič videti planiko v naravnem okolju. Manjkalo ni triglavskih rož, sleča in drugega planinskega cvetja. Žal so videli na vrhovih in ob poteh smeti, ki so jih pustili planinci. Posebno na vrhovih so našli »razstavljene« vsemogoče ovitke in pločevinke iz neuničljivega materiala. Na pobudo vodnikov so se na vrh Prisojnika odpravili z vrečkami in jih do vrha napolnili. Več kot 30 kg navlake so odnesli z vrha Prisojnika in ga za nekaj časa temeljito očistili. Upajo, da bodo vsi, ki bodo prihajali za njimi vsaj svoje smeti odnesli s seboj v dolino. Saj ne bo težko. V planinski šoli so predelali večino predpisane snovi. Jeseni bodo opravili na Lisci izpite. Mladinski vodniki in mentorji so tudi na turah praktično prikazali udeležencem, kako se uporablja cepin, varovalna vrv in dereze na snežiščih, da ne pride do zdrsov ali drugačne nesreče.

Z veseljem so ob koncu ugotovili, da kljub tako številni udeležbi v obeh taborih ni prišlo do nobene poškodbe.

Taborno življenje jim je nekoliko zagrenilo slabo vreme. Dež je prvi izmeni onemogočil turo na Prisojnik, drugi izmeni pa do Špičke in na Jalovec. Druga izmena je odšla celo dan pred rokom domov, ker je z dežjem tudi snežilo.

Na istem mestu in pod istimi šotori se je 30. julija zbralo 65 mladih planincev iz Maribora, 7. avgusta pa še čez 70 mladincev

MD PD »Lisca« Sevnica: Seminar na Prisojniku

Foto L. Motore

in pionirjev iz vse Slovenije. Ta tabor organizira mladinska komisija PZS že drugič po vrsti in je to leto že večje zanimanje za udeležbo. V ta tabor pridejo udeleženci predvsem iz tistih društev, ki sama ne organizirajo podobnih srečanj, imajo pa mlade planince, ki bi želeli preživeti pod dobrim vodstvom teden dni v gorah in na turah.

Lojze Motore

OTVORITEV NA HOMU

Ob Dnevu vstaje so planinci PD Zabukovica slovesno odprli razširjeno planinsko postojanko na Homu. Pred otvoritvijo je bil promenadni koncert godbe na pihala iz Zabukovice. Množici planincev in gostov je spregovoril predsednik društva Miro Petrovec. V svojem govoru je orisal nastanek planinske postojanke na tem griču nad Savinjo. V lepem vremenu sega z njega pogled do Savinjskih Alp in do Pohorja.

Ta lega je tudi privabila planince, da so začeli na tem griču postavljati planinsko postojanko. Sprva so preuredili majhno stavbo, nato so dozidali teraso, jo kasneje obzidali in tako razširili prvotni dom. Vendar tudi ti prostori niso več zadostovali, potrebna je bila nova stavba, ki je bila v letošnjem letu dograjena. Vsa ta dela in dostopi do postojanke so bila izvršena pretežno s prostovoljnimi deli. Zadnja tri leta je bilo zabeleženih čez 8000 prostovoljnih delovnih ur.

V svojem nagovoru se je predsednik spomnil vseh, ki so pričeli graditi postojanko.

Za predsednikom je spregovoril predsednik Skupščine občine Žalec tov. ing. Vlado Gorišek. V svojem govoru je čestital planincem za doseženi uspeh in spregovoril o pomenu planinstva za rekreacijo delovnega človeka in za splošni ljudski odpor. Sledila je podelitev priznanj za delo na postojanki. Priznanje je prejelo 80 planincev in drugih, predvsem obrtnikov, ki so pomagali pri izgradnji.

Kočo je odprl Srečko Kurent, planinec, ki je vedno priskočil na pomoč, ko se je gradila postojanka. Tov. Kuret je tudi drugače zelo aktiven planinec. Kot borec NOB posreduje mladini svoje izkušnje iz NOB in njena izročila.

Franc Ježovnik

KOBARIŠKI PLANINCI SO ZBOROVALI

Pred kratkim so se kobarški planinci zbrali na svojem izrednem občnem zboru, da bi pregledali svoje delo v zadnjem obdobju, v katerem je planinsko društvo vodila predsednica Jožica Manfreda iz Idrskega. PZS in MDO za Primorsko je zastopal na zboru novoizvoljeni predsednik Ciril Zupanc, ki je v razpravi podal zboru koristne napotke za nadaljnje delo. Tolminsko PD je zastopal tov. Šorli, krajevno skupnost Kobarid pa tajnik KS Riko Melinc.

Iz poročila, ki ga je podala predsednica, je bilo razvidno, da kljub potresni katastrofi, ki je v preteklem letu hudo prizadela Tolminsko, še zlasti Kobariško in Breginjski kot, delo PD ni izumrlo.

Planinsko društvo šteje skupno 427 članov, ki je v vsakoletnem porastu, zlasti mladine, saj je od 427 članov kar 223 pionirjev in mladine. PD je imelo 11 sej in več ožjih posvetov. PD je v tem dvoletnem obdobju prodalo stavbo planinskega doma na Vrsnem trgovskemu podjetju »Alp Komerč« iz Tolmina, ki ga bo preuredilo za trgovino in bife. PD je v tem času izdalo tudi lično društveno planinsko značko v nakladi 4000 komadov, ki je v glavnem že razprodana. Kljub potresu je PD organiziralo nekaj uspešnih predavanj, delavnih prostovoljnih akcij, srečanje kobariških in tolminskih planincev na vrhu Matajurja z beneškimi planinci, srečanje na Vršiču z zamejskimi planinci iz Avstrijske Koroške, iz Benečije, iz stare Gorice in Trsta. Planinci PD Kobarid so se udeležili tudi tradicionalnega pohoda na Stol in s tradicionalnim vsakoletnim pohodom na Krn počastili delavski praznik 1. maj. PD se postopno pripravlja tudi na gradnjo nove planinske koče v planini Kuhinja pod Krnom. Pomoč so obljubila domača podjetja, PZS pa je nakazala svoj prvi prispevek za začetna dela. Do srede poletja 1977 bodo končani načrti za kočo, do katere bodo člani ob strokovni pomoči »Elektro« Tolmin s prostovoljnim delom do jeseni zgradili elektro linijo iz vasi Krn do koče. Odprta je bila tudi spominska knjiga o gradnji koče, v katero bodo poimensko vpisana vsa imena članov in nečlanov in podjetij ter ustanov, ki bodo dali svoje denarne ali materialne prispevke za gradnjo koče in koliko prostovoljnih delovnih ur bo kdo naredil pri gradnji koče itd. Ta knjiga bo po končani gradnji vsakomur na vpogled v koči.

Dosedanja predsednica je prosila, naj je ne kandidirajo za naslednje leto. Za novega predsednika je bil izvoljen dosedanji podpredsednik Vojko Rot iz Kobarida, za predsednika gradbenega odbora za izgradnjo koče pa Zdravko Likar tudi iz Kobarida. Sprejet je bil predlog o vsakoletnem srečanju kobariških planincev na vrhu Matajurja s planinci iz Benečije; spremenjeni naj se v pohod na Matajur vseh planincev, mladine, borcev itd. iz obeh strani meje, posvečen padlim borcem Bazoviške brigade, ki je bila srdit neenak boj z nemškimi SS prav pod vrhom Matajurja.

Na koncu zбора je dosedanja predsednica Jožica Manfreda podelila pismena priznanja in značke petim dolgoletnim in zaslužnim članom PD Kobarid. To jim je namenilo za njihovo dolgoletno plodno delo v planinstvu PD Tolmin ob 80-letnici posoških planinskih društev. Priznanja so dobili: Oskar Šturm iz Kobarida, Jožko Pajntar iz Kobarida, Ivan Kurinčič iz Idrskega,

Franc Filipič iz Breginja in Franc Sivec iz Smasti.

V decembru 1977 bo poteklo 25 let od ustanovitve PD Kobarid.

I. Kurinčič

SREČANJA NA LISCI

Komisija za vzgojo in izobraževanje pri PZS je organizirala dva delovna sestanka za pripravo planinske šole. Na četrti seji komisije (14. 12. 1976) je bilo sklenjeno, da se zbrana snov (prva polovica) za PŠ razpošlje recenzentom (št. 056/181-76, 29. 12. 1976), ki jo pregledajo. Vse pismene pripombe se z zagovorom utemelje na prvem sestanku 14.—16. 1. 1977 v Jurkovi koči na Lisci (št. 056/183-77, 11. 1. 1977). Tega razgovora se jih je udeležilo kar lepo število, čeprav so bile slabe vremenske razmere (slaba prevoznost cest), za hojo s postaje na Bregu pa kar ugodne. (Jordan, Motore, Škrbinek, Janežič, Vidmar, Planko, Vogeljik). Obdelali smo vodni del, zgodovino planinstva, organizacijo planinstva, lik planinca, spoznavanje gorstev, ki vsebuje tudi osnove gorskega izrazoslovja, poznavanje in varstvo gorske narave in nevarnosti v gorah.

Drugi sestanek recenzentov (št. 056/194-77, 4. 3. 1977) je bil 26.—27. 3. 1977 prav tam. V soboto dopoldne je bilo na Lisci tudi zborovanje pionirjev kurirjev in izpiti za gorsko stražo za MDO Savinjske (21). Razgovor je potekal v delovnem vzdušju Motore, Jordan, Vogeljik, Škrbinek, dr. Terčelj, Planko, Vidmar, in dr. Bernot). Predelali smo drugi del snovi in to: vremenoslovje, orientacijo, planinska pota s pregledom »transverzala«, gibanje v gorskem svetu, oprema, prehrana v gorah, prva pomoč in GRS. S tem je bilo to naporno delo končano in upamo, da bo kmalu tudi tiskano za uporabo delavcem, ki se ukvarjajo s PŠ. To naj bo osnovna snov za oblikovanje vseh ostalih profilov v planinski organizaciji. Snov za zahtevnejše profile se naj dopolnjuje in izpopolnjuje. Med tema dvema recenzijskima sestankoma je bil še seminar za vodje vzgojnega dela pri MDO in kadrovskih komisijah PZS (št. 056/189-77, 26. 1. 1977). Prvotni zbor je bil določen na Krvavcu, vendar je bil iz tehničnih razlogov prestavljen na Lisco (št. 056/192-77, 21. 2. 1977).

Osrednji predavanji sta bili o moralni in pravni odgovornosti vodnika in vzgojitelja pri njegovem delu v planinski organizaciji. Podal ju je dr. Teodor Tominšek. Nadaljevalo se je lani začeto delo o grupni dinamiki (prvi del je bil lani prav tu, 15. 11. 1975): Skupinsko delo in vodstvo skupin v planinah, ki ga je podal prof. Bernard Stritih.

Seminarja se je kljub zanimivim temam udeležilo malo vzgojnih delavcev (skupno 12). Delo seminarja je bilo zanimivo in pestro. Takih praktičnih seminarjev bi mo-

ralo biti več. Da bi bili bolje obiskani! Vse to raste z bogatimi planinskimi izkušnjami naše organizacije. Na tradiciji in na tem napredku mora sloneti naše vzgojno delo. V znanju in izkušnjah je moč tudi naše planinske organizacije.

Ob koncu je tekla še beseda o delu KVIZ, ker je pred nami skupščina, o predlogih za nove člane in o sestavi delegatov za preizkušnjo za planinske vodnike.

Vsa ta srečanja je vodil načelnik KVIZ tov. Danilo Škerbinek, za dobro počutje udeležencev sta pa poskrbela Lojzeta iz sevniškega PD.

Božo Jordan

POROČILO O PLANINSKEM TEČAJU NA PEDAGOŠKI AKADEMIJI V LJUBLJANI

Na PA v Ljubljani so letos prvič pričeli z delom o izvenšolski dejavnosti v prostem času. Pričeli so s tečajem »Teorija in praksa v prostem času« (PA, Ljubljana, 8. 4. 1977). Pripravili so tudi okvirni program, ki ga je potrebno dopolniti za posamezne skupine. Teh dejavnosti je bilo 9 (taborništvo 24 udeležencev, planinstvo 97, razvedrilne igre 29, klubi OZN 16, šah 8, novinarstvo 9, glasbena dejavnost 17, domska dejavnost 43, fototehnika 30; PA 3. 4. 1977, Studijska komisija PA). Vsaka dejavnost ima svojega mentorja. Za planinsko je bil izbran prof. Tine Orel. Ta se je povezal s **Komisijo za vzgojo in izobraževanje pri PZS (KVIZ)**, za pripravo, orga-

nizacijo in izvedbo tega tečaja (4. 2. 1977). Izdelana sta bila dva predloga. Predlog je posredoval KVIZ PA (10. 2. 1977). Po prvotno zbranih prijavah (13. 3. 1977) je bilo 64 kandidatov. Temu primerno smo sestavili delovni načrt: vikend tečaje v planinski koči ali predavanja v Ljubljani na PA in dva izleta v nedeljo (19. 3. 1977). Predavanja so bila v petek popoldne, soboto in nedeljo izlet.

KVIZ je izbral sodelavce in razposlal tudi razpis (056/214-77, 13. 5. 1977) s programom dela. Začetek naj bi bil 20. maja. Zaradi tehničnih težav na PA se je moralo to prestaviti na 3., 4. in 5. ter 10., 11. in 12. junij 1977.

Tečaj se je pričel 3. 6. 1977 ob 18. uri na PA v Ljubljani, Stari trg 34. Otvoritev in pozdrav je imel načelnik KVIZ tov. Danilo Škerbinek. Potem sta bili dve predavanji: o organizaciji planinstva je predaval Škerbinek, o vremenoslovju pa dr. France Bernot.

V soboto so predavali: mentor tečaja prof. Tine Orel o zgodovinskem razvoju in kulturnem pomenu planinstva, o spoznavanju gorstev je govoril prof. Franček Vogelc, o orientaciji gorski vodnik Peter Janežič. Na predavanju je bilo 122 študentov.

V nedeljo je bil izlet Ljubljana—Črničev, 902 m. Od tu smo šli na Kranjsko reber, 1435 m, do pastirske bajte, na sedlu Na kalu, 1242 m, na Kašni vrh, 1290 m, Kunšpersko sedlo, 1119 m, pod Lepenatko na sedlo Kal, 1285 m in vzpon na Veliki Rogatec, 1557 m. Sestopili smo po markirani poti do Zg. Špeha, mimo Zg. Klnarja, Lo-

Del udeležencev izleta proti V. Rogatcu. Slušatelj Pedag. akad. Ljubljana

Foto ing. B. Jordan

žekarja, Ramšeka in Ramšeta v Krnico in dalje v Luče, 522 m. Udeležencev je bilo 72, razdeljeni so bili v 9 skupin. Vodili so: B. Jordan, F. Vogelnik, Z. Kosmač, dr. F. Bernot, D. Metljak, S. Švegel, T. Sazonov, D. Škerbinek in P. Janežič. Izlet je potekal v redu, pri prečenju raza smo ugotovili en primer omotice.

V naslednjem vikendu so bila predavanja o organizaciji in izvedbi izleta (Tone Sazonov), GRS (Bjane Vengust), planinska pota (Božo Jordan), planinska oprema in uporaba (Zvone Korenčan), vpliv gora na človeka in prehrana (Božo Jordan), gibanje in nevarnosti v gorskem svetu (Danilo Škerbinek). Na predavanjih je bilo prikazanih okoli 650 barvnih diapozitivov.

Zadnji je bil izlet v Kamniško Bistrico. Povzpeli smo se po markirani poti na Kamniško sedlo. Na Babah smo pokazali osnove navezovanja in plezanja. Vračali smo se po lovski stezi čez Repov kot. Vodili so T. Sazonov, M. Primc, Z. Korenčan, S. Švegel, D. Škerbinek in B. Jordan. Udeležencev je bilo 33 (množile so se razne obvezne ekskurzije na PA).

Čas ni bil dobro izbran, ker ob koncu šolskih predavanj nastopi pripravljanje na izpite. Udeleženci so pripomnili, naj bi se izletniška dejavnost razvila med šol. letom. S tem bi pridobili več prakse, čeprav bi izleti lahko tudi krajši (Posavje, okolica Ljubljane). Omogočiti bi bilo treba finančno šibkim študentom možnost izposojanja opreme (posebno čevljev!). Tudi predavanja naj bi bila razporejena med letom. Finančni stroški tečaja: 5740 din.

Upamo, da bo pri naslednjih tečajih bolje, če bomo upoštevali izkušnje prvega in drugih tečajev. Teh tečajnikov ne smemo izgubiti, temveč se morajo vključiti v delo po domačih PD, da bodo planinske skupine na šolah res lahko dobro zaživele. Vključiti jih je treba tudi v delo PZS. To pa je bil tudi osnovni namen tega tečaja.

ing. Božo Jordan

75-LETNICA JURKOVE KOČE IN 25-LETNICA TONČKOVEGA DOMA

Letošnje leto je za PD LISCA pomembno, saj poteka 75 let, ko je Blaž Jurko postavil prvo planinsko zavetišče na Lisci, in 25 let, kar je bil zgrajen Tončkov dom.

Na občnem zboru smo sklenili, da bomo ti obletnici počastili z zborom vseh planincev našega društva. Upravni odbor je na svoji seji 25. maja določil, da bo zbor 28. avgusta 1977 na Lisci.

Zbor in proslavo je pripravil poseben odbor v sestavi: Lojze Anzelc, Lojze Motore, Jože Guštin — športno tekmovanje, Ljubo Motore — foto razstava, Milka Salamon — zbiranje gradiva, Hilda Lipovšek — kulturni program, Pavle Stergar — preskrba.

OBNOVA PLANINSKIH POSTOJANK

Planinsko društvo Kranjska gora ima ob poti proti Vršiču v oskrbi planinski dom v Krnici, Mihov dom in Kočo na Gozdu. Ker so bile že vse tri planinske postojanke v slabem stanju, so se lotili obnove. V lanskem letu in letos so delno že popravili in

Mihov dom ob cesti na Vršič

Foto Blenkuš

obnovili dom v Krnici ter Kočo na Gozdu, ki je sedaj odpirajo, za tem pa kliče po obnovi Mihov dom. Dela seveda ne potekajo hitro, ker primanjkuje denarja.

B. B.

PLANINCI POZDRAVILI III. ZBOR PTT DELAVCEV SLOVENIJE

III. zbor PTT delavcev in kurirjev ter vezistov NOV, ki imajo domicil pri PTT organizacijah, ki je bil 22. 7. ob gradu Snežnik, je pozdravila štafeta s Triglava. Nostri so jo planinci-delavci PTT organizacij v Mariboru, Celju in Ljubljani.

Štafeta se je pričela v Prekmurju in šla po transverzali do Triglava ter od tod do prireditvenega prostora v bližini Loža.

B. B.

PRIZNANJE OF PRIZADEVNEMU PLANINCU

V Kranjski gori v Jasni, so 1. 7. pripravili svojevrstno slovesnost. Na slovesen način so ob množici udeležencev na proslavi s kulturnim programom izmenjali listine o primopredaji spominskega obeležja prvoborcju Ivanu Krivcu: KO ZB NOV Kranjska gora je obeležje izročila v varstvo delovni organizaciji »Tiki« iz Ljubljane. Spomenik namreč stoji pod počitniškim domom, ki ga ima ta delovna organizacija.

Prireditve v počastitev Titovih in partijskih jubilejev je izkoristila krajevna konferenca SZDL in je na tem mestu podelila posebna priznanja in bronaste značke OF šestim posameznikom in moškemu pevskemu zboru Kranjska gora, ki so se v zadnjem času posebno izkazali na področju družbene politične dejavnosti. Med posamezniki je to priznanje prejel tudi ljubitelj planin in prizadeven delavec na področju planinstva, Andrej Tarman iz Loga. Priznanje mu je izročil Stane Rižnar, predsednik KK SZDL Kranjska gora. Ob izročitvi priznanja so Andreju Tarmanu vsi navzoči še posebej zaploskali.

B. B.

VELIK PROMET ČEZ VRŠIČ

Rusko kapelo so zgradili ruski vojni ujetniki, ki so med prvo svetovno vojno gradili cesto čez Vršič. Ob njej so postavili spomenik »Ruskim slinovom« — tako piše na njem — ki so tu umrli oziroma so jih zasuli plazovi. To spominsko obeležje, ki ga vzdržuje Turistično društvo Kranjska gora, si vsako leto ogleda več tisoč izletnikov in gostov. Obisk je zelo velik, saj smo na primer v knjigi vpisanih za letos od 19. maja do 10. julija našli blizu šest tisoč imen.

B. B.

NOVICE IZ PD »LISCA« SEVNICA — KRŠKO

(Po ciklost. glasilu »Mladi planinec«)

Planinska sekcija Celuloze Krško

V letu 1975 in 1976 je sekcija Celuloze štela 46 članov, medtem ko je skupno število članov, mladincev in pionirjev društva v Krškem 104. Glavna naloga sekcije je, da zbere čim več članov in jih pritegne k obiskovanju naših gora.

Sekcija aktiva Celuloze je bila zelo aktivna in je s sredstvi, ki jih je prejela od Občinske telesnokulturne skupnosti Krško in sindikalnega odbora Tovarne celuloze in papirja Krško, organizirala naslednje skupne pohode:

4. in 5. 10. 1975 odhod po poteh AVNOJA (organizirano skupno s Turističnim društvom Krško) — 20 udeležencev;

20. 2. 1976 spominski pohod na Stol — 11 udeležencev;

19. 6. 1976 pohod na Golico — 40 udeležencev;

19. 9. 1976 udeležba na proslavi planincev na Kalu — 10 udeležencev;

17. 7. 1976 pohod na Vršič in Mojstrovko — 43 udeležencev;

18. 9. 1976 pohod na Peco — 12 udeležencev;

13. 11. 1976 pohod na Porezen in obisk Bolnice Franja v Cerknem — 36 udeležencev.

Iz sekcije je 1 član končal tečaj za mladinskega vodnika v letnih in zimskih razmerah. En član je opravil tečaj za planinskega vodnika. Manjše skupine članov so opravile več vzponov v Julijske in Kamniške Alpe in planinske postojanke v Zasavju. Po poteh prijateljstva je bilo opravljenih 6 tur, v zimskih razmerah 2 turi. Člani sekcije so se udeležili tudi vseh shodov, ki so bili posvečeni spominom NOB v naši republici.

Občinski telesnokulturni skupnosti in sindikalni organizaciji se za denarno pomoč v letu 1976 lepo zahvaljujemo.

Planinska sekcija konfekcije »Lisca« Sevnica

V preteklem letu smo se planinci sekcije udeležili naslednjih izletov in akcij:

— pohod na Stol, 2 člana; izlet na Nanos, 8 članov; izlet na Kozje—Lovrenc—Lisca—Bohor, 6 članov; srečanje mladih planincev Posavja, 8 članov; Golica, 4 člani; organiziranje množičnega pohoda na Lisco v okviru sindikalnih iger »Lisce«, 10 članov; izlet na Storžič, 2 člana; pohod po trim poti Šentjanž, 4 člani; smučarski izlet na Roglo, 4 člani.

En član sekcije je opravil tečaj za mladinske vodnike. Maloštevilno udeležbo si razlagamo s tem, da so bile skoraj vse sobote v delovni organizaciji delovne.

Planinska sekcija konfekcije »Jutranjka« Sevnica

Planinska sekcija Jutranjka je v preteklem letu delovala po svojem programu za leto 1976 in tudi v skupnih akcijah, ki jih je organiziralo PD »Lisca«. Vredno je tudi omeniti, da smo nekaj izletov organizirali skupno s planinsko skupino iz Konfekcije Lisca. Že iz preteklega občnega zbora sekcije lahko vidimo, da smo si organizirali odbor tako, da bi številčno povečali članstvo in udeležbo na izletih. Aktivnost v letu 1976 se je začela v začetku januarja s tradicionalnim pohodom z Bohorja v Sevnico mlmo partizanske bolnice, Skalice in Zabukovja. Tega pohoda se je udeležilo več planincev iz Jutranjke. 11. januarja sta se dva člana udeležila tradicionalnega pohoda Svobodna Jelovica 76, katera vse poti se končajo v Dražgošah na skupnem mitingu. Zastopani smo bili tudi 22. februarja na pohodu na Stol. Dne 20. in 21. marca se je

nekaj planincev udeležilo izleta po zasavski planinski poti, ki se je začel pri Čemšeniški planini čez Mrzlico in Kal do Kopitnika. Ob koncu aprila smo se udeležili čudovitega izleta: Sava—Zasavska gora—Zagorje, kakor tudi dvodnevne izleta po slovenski transverzali na odseku Javornik—Nanos. Za prvi maj smo prehodili del zasavske planinske poti od Zidanega mosta preko Lovrenca, Lisce, Bohorja do Brestanice. 8. maja pa smo se samo trije člani udeležili pohoda Ob žici okupirane Ljubljane. 28. maja smo šli v manjšem številu na Janče, v prvi polovici julija na Triglav, v začetku avgusta pa smo obiskali planinski tabor v Kamniški Bistrici in prehodili pot Korošica—Ojstrica—Kamniško sedlo. V manjšem številu smo se udeležili izleta na Kal, kjer je bilo praznovanje dneva planincev, izleta na Pohorje (9. oktobra), izleta na Boč (24. oktobra). V začetku avgusta so šli trije člani v Francijo. Eden se je povzpел na Mont Blanc. Udeležili smo se tudi proslave 70. obletnice planinskega društva na Lisci in nekaj pohodov po občinski planinski trim poti, ki bi morala biti še bolj obiskana.

Markacije

V preteklem letu so bile na območju društva obnovljene markacije na naslednjih poteh:

- z železniške postaje Breg na Lovrenc in na Lisco;
- iz Brega čez Razbor na Lisco;
- železniške postaje Sevnica skozi Šmarje na Zajčjo goro, čez Ledino na Lisco;
- Tončkov dom na Lisci—Podgorje (do gostilne Pipan), medtem ko to pot naprej proti Bohorju ni bilo potrebno obnavljati.

Na vseh omenjenih poteh je bilo postavljenih 16 kovinskih smerokazov. Postavljene so bile tudi napisne table, in sicer: dve na železniški postaji v Sevnici (od tega ena večjega formata na peronu v velikosti

90 × 45 cm), ena na stavbi gostilne »Na križišču« v Šmarju, ena na Svenškovem vrtu v Šmarju, ena v Krakovem in na železniški postaji Breg (skupaj 6 tabel).

Gorska straža

Dne 15. decembra 1976 je bil v okviru Planinskega društva »Lisca« Sevnica — Krško ustanovljen odsek gorske straže. Na ustanovnem sestanku je bil postavljen program in rok za izvedbo tečaja iz varstva narave. Tečaj iz varstva narave je bil v Jurkovi koči na Lisci 12. in 13. marca 1977. Predavanja je poslušalo 24 udeležencev iz PD »Lisca«, PD Dol pri Hrastniku in PD Bohor Senovo.

19. marca je bil pismen preizkus znanja, ki se ga je udeležilo 19 udeležencev tečaja. 17 udeležencev je zadovoljivo opravilo preizkus znanja, dva udeleženca pa bosta morala opraviti še ustni zagovor. Pravico do znaka GS in Izkaznice so dobili naslednji člani našega društva: Borut Gabrič, Zarka Jančič, Jože Koštomaj, Cvetka Trček, Joško Kovač, Lojze Motore, Mario Geršak, Stojan Anzelc, Marjetka Perc, Tatjana Filipič, Marija Bedek, Boris Bogovič, Lojze Anzelc, Martin Klemenčič.

K sodelovanju v odseku GS vabimo vse ljubitelje narave, ki bi z veseljem sodelovali pri naših akcijah.

V preteklih treh mesecih je mladinski odsek PD »Lisca« Sevnica organiziral naslednje akcije:

26. 3. Prek Zajčje gore se je napolilo na Lisco 106 mladih planincev, kjer so se udeležili starta Kurirčkove pošte za dolensko območje.

16. 4. Ta dan je na Lisco, kjer je bila leta 1938. znamenita seja Politbiroja CK KPJ, prispela zvezna Titova štafeta. V organizacijo sprejema štafete se je vključil tudi naš mladinski odsek. 63 mladih planincev se je odpeljalo z avtobusom skozi Trbovlje na Čebine. Tu so obiskali zgodovinsko hišo, kjer

Slovensko planinsko društvo Gorica, iz govora predsednice Jožice Smetove:

Ko polagamo obračun poslovne dobe, z zadovoljstvom ugotavljam, da je bilo delovanje uspešno, čeprav nam je vreme zelo nagajalo, poleg tega pa še posledice potresa, ki nam niso pustile izvršiti celotnega programa. Slovensko planinsko društvo v Gorici ima za seboj 32 let neprenehnega delovanja, na kar smo lahko ponosni. Našim prednikom in vsem, ki so v težkih razmerah obdržali in vodili SPD Gorica na Goriškem, se moram toplo zahvaliti, da društvo danes stoji na trdnih temeljih. Hvala članom, ki so ostali zvesti SPD Gorici! Tako smo tudi v poslovnem letu z združenimi močmi uspešno delovali. Sicer pa je naša dolžnost, da ohranjamo narodnoobrambno delovanje našega društva. Planinci in drugi člani se srečujemo v gorah, na družinskih izletih, pri predavanjih, na srečanjih in drugih prireditvah, ki jih prireja Slovensko planinsko društvo v Gorici in sorodna planinska društva bodisi tostran ali onstran meje.

Sedanje stanje članov: 579.

Posebna točka v našem delovanju so družinski izleti, ki so sodeč po udeležbi zelo priljubljeni. Takih izletov ne smemo opustiti, saj omogočajo našim članom, ki ne morejo več v planine, da se občasno družijo. Prvi tak izlet se vrši že več let na velikonočni ponedeljek v Starem sedlu pri Kobaridu. Drugi družinski izlet je bil združen s počastitvijo 100-letnice rojstva Ivana Cankarja na Vrhnikih. Položili smo venec na Cankarjev spomenik. Obiskali smo tudi Škofjo Loko. Tretji izlet je bil na Jezerško, četrti v Celje, Rogaško Slatino in Kumrovec, peti nato na Socerb, Portorož, Piran in šesti v Gorico, Reko, Crikvenico, Kraljevico in Senj. Družinske izlete smo zaključili v Lipici s tradicionalnim »martinovanjem«, s srečolovom, večerjo in prosto zabavo. Navzočih je bilo 270 članov in prijateljev.

je bila ustanovljena pred 40. leti KP Slovenije. Ta skupina je prispela z avtobusom na Lisco in bila pri sprejemu štafete.

Druga skupina — 38 pionirjev in mladincev — je ponesla lokalno mladinsko štafeto iz Sevnice preko Loke in Lovrenca na Lisco in se pridružila najboljšim željam tov. Titu ob sprejemu zvezne štafete. 7. 5. Pohoda ob Zici partizanske Ljubljane se je udeležilo 55 mladih planincev, ki so bili navzoči pri proslavi na Trgu osvoboditve.

14. in 15. 5. je bilo na Mrzlici že drugič tradicionalno srečanje planinske mladine Posavja in Zasavja. V soboto je bilo na sporedu orientacijsko tekmovalništvo za pokal Mladi planinec. Tekmovalništvo je zaradi neugodnih vremenskih razmer odpadlo. Naslednji dan se je zbralo na Mrzlici čez 400 mladih in se kljub deževnemu vremenu udeležilo proslave in kulturnega programa, h kateremu so prispevali posamezne točke mladinski odseki vseh PD Posavja in Zasavja. Tega srečanja se je udeležilo 66 članov našega mladinskega odseka.

22. 5. V počastitev rojstnega dne tov. Tita se je proslave na Bohorju udeležilo 59 članov našega društva in mladinskega odseka. Bohor je bil izbran kot eden izmed 85 vrhov širom po Jugoslaviji v počastitev 85. rojstnega dne maršala Tita. S tem smo se planinci na svojstven način vključili v proslavljanje letošnjih jubilejev.

Planinska šola

Na osnovni šoli v Sevnici že od februarja potekajo predavanja planinske šole, ki jih poslušajo 12 pionirjev. Predavanja širijo njihovo osnovno znanje za varno hojo in gibanje v gorskem svetu. Na predavanjih se seznanjajo mladi planinci z lepotami naših gora, varstvom narave, orientacijah, prvo pomočjo in drugimi veščinami, potrebnimi vsakomur, ki se odpravlja v gore. Po uspešno opravljeni šoli, ki se bo verjetno končala v letnem taboru mladih planincev, bodo udeleženci opravili izpit. Kot priznanje za opravljeno šolo pa bodo prejeli lično značko in diplomu.

ALPINISTIČNE NOVICE

KURT DIEMBERGER ŠE NI SPREGEL

Kurta Diembergerja poznajo osebno tudi nekateri naši alpinisti. Po vojni je kmalu zaslovel kot dober poznavalec Himalaje, posebno Karakoruma, bil je izredno dobro informiran o vsem, kar je bilo treba vedeti o ekspedicionizmu, uveljavil se je tudi kot kronist, zgodovinar in inštruktor. Stopil je na dva osemtisočaka, na Broad Peak, 8047 m, in na Dhaulagiri, 8222 m. Vsekakor spada med najuspešnejše avstrijske alpiniste. Lani se je mudil v Nepalju in dosegel vrh Shartse (7500 m) blizu Everesta.

T. O.

TEKMOVANJE V PLEZANJU

V »ÖAZ« 1977 7/8 je izšel razpis za športno usmerjeno plezalsko tekmovalništvo. Razpis utemeljuje to avstrijsko prireditelstvo z ugotovitvijo, da se zadnja leta vedno bolj poudarjajo športne komponente planinstva. Tekmovalništvo je za šport samo po sebi umevno, pri plezanju pa se planinske organizacije obotavljajo, češ da ni pravih meril, da je pri plezanju treba gledati še na druge vrednote, da se pri športnem plezanju zahtevajo od človeka spretnosti, ki si jih lahko pridobi le z »akordnimi« metodami v treningu. Rekordni pa so za planinstvo lahko pot v zagato.

Avstrijci so se lotili te stvari zato, da bi dobili izkušnje v tej stvari, da bi se prikopali do realne osnove v diskusiji, ki se o tej stvari že nekaj let razvija.

Tekmovalništvo bo priredil ÖAC, elitni avstrijski alpinistični klub, 22. in 23. okt. 1977. Vodstvo in izvršitev tekmovalništva bo imela sekcija Kreds ÖAV. Tekma bo v plezalnem vrtcu Dürnstein nad krajem Dürnstein (Wachau, 90 km zahodno od Dunaja in 100 km vzhodno od Linza). Plezalni vrtec razpolaga s stenami od 30 m višine do 120 m. Kamen je granit — gnajs — migmatit, oprimki majhni, stene navpične, ca. 200 idealnih šolskih smeri. Smeri do 3 raztežajev so redke, vse so zelo težke, resne. Turističnih postelj je v bližini dovolj na razpolago, tudi kamp ob Donavi. Izvedba tekmovalništva se deli v kvalifikacijo in finalno plezanje. Kvalifikacija bo po težavnosti do IV, finale V, V+ stopnje. Smeri bodo označene, umik iz smeri pomeni diskvalifikacijo.

Varovanje od zgoraj omogoča personal tekmovalcev. Oprema in zanesljivost varovanja bo pred tekmo preizkušena. Udeleženci morajo prinesiti s seboj osebne dokumente, čelado, plezalski pas in sedež, 3 vponke, 2 pomožni vrvici (6 mm, s perlonskim plaščem, dve po 3 m), rokavice za spust itd. Dan pred tekmo bodo prijavitelji ponovno informirani o vseh pogojih, gledali bodo lahko predtekmovalce v vseh smereh. Kršitve tekmovalnega reda, padec v vrvi, nediscipliniranost ipd. se kaznuje z diskvalifikacijo, v sporih odloča žirija. Razredi tekmovalcev: AK I do 35. leta, AK II od 36. do 45. leta, AK III od 46. leta navzgor. Mešane naveze: dva moška in ena ženska.

Nagrade: medalje, plakete, pokali za prve tri najboljše v kategoriji. Posebne nagrade za starejše od 60 let.

Pristojbina: 30 ös za udeleženca, 20 ös za moštvo. Prijave se zaključijo 23. sept. 1977.

Tekmovalni komite: Vodja Gerhard Rumplmair, Krems; namestnik Erich Lackner, Dunaj. Naslov: G. Rumplmair, Kaserenstr. 23, A. 3500 Krems.

DIREKтна SMER V ZAHODNI STENI MÖNCHA (BERNSKE ALPE)

Zahodna stena Möncha je visoka 1000 m. Orografska poteka prvenstvena smer, ki sta jo naredila 6.—7. junija 1976 Bruno Fuch in Hans Peter Kohler, levo od stare smeri v zahodni steni. Smer je zares lepa: začenja se v divjem kotlu Guggikessel in gre direktno na zahodni greben Möncha. Smer objektivno ni ogrožena, niti ni pretežka. Ključno mesto je ocenjeno s V, drugo III, IV. Strmina v ledu: 45 do 55°, mestoma 55° do 65°. Švicarja sta plezala 16 ur, višinska razlika med vstopom in vrhom znaša 1200 m. Bivakirala sta v višini 3350 m. Izstopila sta pri izstopu znamenite gorske železnice na Jungfrau, znane mnogim našim alpinistom in izletnikom. Smer je lahko pregledati z grebena Sphinx (Sphinxgrat) na Jungfrauochu.

T. O.

GRAVINA

Minilo je blizu 20 let, kar smo jo omenili — Dorotejo Gravino — v zvezi z mednarodno žensko ekspedicijo na Čo-Oju (8153 m), ki jo je organizirala Claude Koganova.

Gravina je Angležinja iz Kenta in je še vedno na nogah. Na lansko srečanje alpinistov v Trento je sama prišofirala čez vso Evropo, a to niti ni vse. Redno zahaja v hribe, bavi pa se tudi z brodarjenjem po divjih vodah.

T. O.

HEINI HOLZER V VZHODNI STENI MT. BLANCA

(4. julija 1977 se je Holzer smrtno pone-rečil)

Vzhodna stena Mt. Blanca se imenuje Brenva. Znana je tudi nekaterim našim plezalcem. Zdaj ne spada več med velike preizkušnje, vendar je še vedno lep plezalski cilj. Nekaj čara ji je vzel Heini Holzer, ki se je 15 let specializiral za najdrznejše spuste s smučmi. O tem smo že večkrat pisali, toda ta dolomitski »prtilkavec« (156 cm, 48 kg) je vsako leto poskrbel za novo senzacijo, ki je šla skozi vse revije in časopise. Kar naprej je treniral, vsak teden je pretekel 80 do 100 km,

tekkel pa 20 km na uro. Iz Merana na Muthspitze (2264 m) je za gor in dol rabil ca. 20 km.

»Če teh 20 km pospravim gor in dol v dveh urah, potem je z mojo kondicijo v redu«, je govoril ta mali čudež. Leta 1973 se je spravil na greben Bianco, na »Nebeško lestev«. Na koči Tschierva je smučil skril, kajti konkurenca — Francoz Sylvain Saudan — bi lahko priletel s helikopterjem.

Njega se je Hölzer bal, kajti s helikopterjem se pride na vrh hitreje. Dva tedna zatem je prišel v Chamonix s prijateljem. Zagnal se je v 1000 m visoko Brenvo, ki ima nagib 40° do 50°, in jo preplezal v 4 urah (montblanški vodič jo ceni na 10—14 ur) in si zraven ogledoval, kako bo smučal po Brenvi navzdol. Za spust po Brenvi je rabil 45 minut. Pa se je opravičeval: »Če bi ne bila spodnja stran tako težka, bi rabil 20 minut manj.« Ob 13. uri je bil že v koči Torino, kmalu nato z žičnico v Courmayeuru.

Normalno za tako plezarijo, za dostop in sestop računajo dva dni.

Holzer si ni delal nobene reklame. Pisanje mu ni šlo od rok, tudi denarja si ni koval iz svojih uspehov. Do nedavno se je podil po Alpah z mopedom, potem je vozil 500 kubični avto in kot dimnikar zaslužil 800 mark na mesec. Skrajno skromno je živel, žena je z obema otrokoma odšla od njega, ni prenesla Holzerjevih tveganih pohodov. Samo leta 1976 si je do avgusta zapisal novih 11 zelo težkih smučskih spustov.

Saudan ima komaj 17 vrtoglavih spustov, vendar pa je to kar dobro spravil v denar: s firmami ima pogodbe, dobiva velike nagrade, o njem je izšla knjiga, ima drag dirkalni avto itd.

O Holzerju poročamo že drugo desetletje. Po postavi nizke, po uspehih pa velik, je Holzer v zadnjih 20 letih preplezal mnoge težke smeri predvsem v Dolomitih, že vrsto let pa presenečal alpinistično javnost z vedno bolj drznimi smuki po stenah in ozebnikih. Morda se je naveličal samotnih spustov, kajti pridružil se mu je 24-letni Heini Prenner iz Ore (Auer) na Južnem Tirolskem.

Spomladi leta 1976 sta s smučmi prevozila strmine, nad katerimi lahko — strmimo: S severnega vrha Cristallina v severovzhodni žleb (800 m, nagib 40° do 50°); severovzhodni žleb v Laaserwandu (350 m, 40° do 48°, zelo ozek); Comicijev žleb v Dreischusterspitze (650 m, 40° do 53°, v gornjem delu izredno ozek); severovzhodno steno Kapuzinerspitze (650 m, 40° do 52°); vzhodno steno Schwemerspitzte, (500 m, 40° do 48°).

Holzer pa je poleg tega sam tvegati naslednje: Ob štirih zjutraj je iz Merana zavil proti Civetti, se po normalni poti povzpela na vrh in se po isti poti spustil s smučmi (800 m, 40/50°), ob 17. uri isti

dan, pa je bil spet v Meranu. Zares — neverjetno, brez pretiravanja!
4. julija 1977 se je v Bernini spustil po severovzhodnem pobočju Piz Rosega. To pot 32-letni ekstremni smučar in alpinist ni dosegel cilja. Heinija Holzerja, ki ga je poznal ves alpinistični svet, ni več.

T. O.

RAZPRAVA O ŠESTI STOPNJI

Športni žurnalista Emanuel Cassarà, ki komentira v dnevniku »Tuttosport« vse od nogometa do alpinizma, je sredi 1977 v Torinu organiziral veliko srečanje alpinistov. Stvar je podprla znana tovarna »Martini — Rossi«. CAJ uradno ni bil zraven, je pa v sestaneke privolil z mešanimi občutki. Naloga srečanja: razprava o »modernem plezanju«, odkrivanje stališč, ki jih imajo do njega aktivni alpinisti. Srečanje sta vodila Silvy Metzeltin in Andrea Mellano, udeležencev je bilo okoli 300, samih aktivnih in deloma ekstremnih alpinistov. Messner, Gogna, Antonio Carrel in Franco Garda so poslali pismena stališča. Duhovi so se razdelili v dve smeri: eni so podprli športno ekstremno plezanje, drugi so se navduševali za množičnost. Filozofsko so stvari kolikor toliko jasne, CAJ pa ima pred seboj vprašanje varnosti v gorah, gorsko reševalno službo, planinsko in plezalsko šolanje — spricho naglega razvoja vsega tega ni možno prepuščati prostovoljnemu delu.

Zanimivo je bilo stališče reševalcev. Predlagali so lastno organizacijo, ki bi jo vodili reševalci, ne glede na planinsko organizacijo. Alpinisti, ki so ponavadi superindividualisti, so pokazali smisel za družbene probleme, ki nastajajo v planinstvu in pokazali voljo, da sodelujejo pri reševanju novih problemov, ki rastejo.

Vse referate in diskusije so snemali. Obľubljajo, da bo do aprila 1978 vse to v Milanu izšlo v knjigi na 139 straneh.

T. O.

ČEŠKI EIGER 1977

Od 6. do 23. marca se je četvorica Čehov borila za direktno novo smer v sloviti severni steni Eigerja: Leopold Váleníček, Jirí Pechouš, Karel Procházka in František Půlpán. V začetku poteka smer med Harlinovo in Heckmairovo smerjo do začetka dejanske vršne stene. Do zgornjega roba drugegi snežišča bi utegnili biti smer identična s poskusom Karla Mehringerja in Maxa Sedlmayrja iz avg. 1935. 9. marca so imeli drugi bivač na gornjem robu prvega snežišča. 11. marca so se morali umakniti na Kleine Scheidegg. 16. 3. so spet vstopili in si 18. marca uredili na robu tretjega snežišča bivač. V divjem vetru so vztrajali 4 dni, 23. marca pa so se vrnili vsi na

Kleine Scheidegg. Po češkem Eigerju 1976, s katerim je nastala češka smer (Češki steber) na skrajni desni strani stene, je v l. 1977 nastal ambiciozen poskus, kako potegniti v Eigerju smer direktno na vrh z izstopom desno od Harlinove smeri.

T. O.

ZIMSKI VZPON V SEVERNI STENI LES DROITES

Od 8. do 10. marca 1977 je trajal vzpon v 4000 m visokih les Droites v steni visoko 1060 m. Sepi Gwerder, Franz Zürcher, Karl Schuler in Hans Nievergelt so v 28 urah efektivnega plezanja opravili s steno, ki spada med najtežje v Alpah. Švicarji so v glavnem sledili Messnerjevo varianto do lijakastega snežišča v zgornji četrtini stene, na kar so plezali naravnost na vrh. Prvi bivač so si uredili pod velikimi kamnitim stebrom, drugi jim je bil 200 m pod vrhom na levem robu lijaka, tretji dan so v hudem viharju prišli na vrh v mraku. Severno steno les Droites sta l. 1955 v šestih dneh preplezala Michel Davaille in Philippe Cornuau. Z vzponom sta močno vzdignila dotedanje pojme o težavnosti v kombiniranem strmeh svetu. Od 1. do 4. jan. 1974 so jo prvi pozimi ponovili Švicarji Berger in dva Müllerja. Informator v »Alpinismus« 1977/8 pravi, da se ta vzpon še danes šteje k največjim dosežkom v zimskem plezanju.

T. O.

ARMAND CHARLET

»Montagne et Sports«, glasilo Ensa (Ecole Nationale de Ski et d'Alpinisme), ki ga izdaja športno in kulturno združenje iste organizacije (Association Sportive et Culturelle de l'ENSA), je v št. 3/1977 uvodni članek posvetilo Armandu Charletu z namenom, da ponovno označi pomen Charletove vloge pri vzgoji francoskih gorskih vodnikov. Charlet se je rodil na začetku tega stoletja v družini z vodniško tradicijo. Kot otrok se je navadil gorskih poti, devet let star je prislučal na col de Balme, z enajstimi leti je bil na Tour Noir, v naslednjih letih pa je uhajal v gore z mlajšim bratom, če ni bilo dela v gozdu ali pri košnji. V svoji knjigi »Vocation alpine«, ki jo je izdal leta 1949, pravi, da mu je kmečko delo, predvsem pa nošnja v breg utrdilo telo in značaj: delu se ima zahvaliti za vztrajnost, odločnost, drznost, previdnost in za vzdržljivost pri dolgih naporih. Kot vojak je splezal več klasičnih smeri. Potem je postal vodnik in kot tak naredil veliko kariero, ponovil vse klasične smeri in splezal več prvenstvenih, med drugimi prečil Aiguilles du Diable, severno steno Aig. Verte, uspešno se je preizkusil v centralnem stebri Grandes Jorasses. Lucien Devies ga je zelo dobro poznal. Izdal je

o njem pri Arthaudu knjigo »Portret vodnika«, v kateri med drugim pravi: »Od vsega začetka je bil član majhne skupine GHM (Groupe de Haute Montagne), ki je pred prvo svetovno vojno s svojimi uspehi dvignila francoski alpinizem na svetovno raven. Noben francoski vodnik do tega časa ni dosegel J. Knubla ali F. Lochmattra. Charlet pa je bil tak vodnik.

Bil je brez dvoma prvi francoski poklicni alpinist, ki se je uveljavil v vsakem pogledu. Bil je izreden v snegu, ledu in v kopni skali. Bil je neprestano na nogah, previden in drzen obenem, in je kot tak dosegel vrh možnosti.«

Tako Davies. Pisec članka v »La Montagne et Sports« 1977/1 pravi o njem: Leta 1945 je postal namestnik župana v Argentière in se izkazal s svojo ljubeznijo do rodne doline. L. 1944 je bil med ustanovitelji ENSA in v tej ugledni ustanovi 25 let služil kot pedagog, profesor. Bil je steber francoske vodniške organizacije in se je na vrhovno državno šolo navezal z vsem srcem. Ko so mu moči pošle, so ga hoteli še obdržati na zavodu, pa je odklonil in zagrenjen odšel. Drug znamenit francoski alpinist E. Frendo poudarja tehnične odlike Charletovega gibanja v steni: uporabo cepina, hojo z derezami in izredno hitrost, ki je bila zanj sinonim za varnost. Zato je bil tudi pristaš zgodnjega vstajanja, da je turo opravil pri »dobrem snegu«. Rad je imel prosto plezanje. Do svojih tečajnikov je bil zelo zahteven, zelo je cenil trdo šolo.

T. O.

JAPONEC POZIMI V SEVERNI STENI MATTERHORN

Smer bratov Schmidt v severni steni Matterhorna, znana tudi nekaterim našim vezam, je od 14. do 16. febr. 1977 imela v gosteh Japonca po imenu Tsuneo Hategama. Nekaj tednov poprej je bil v smeri Ivan Ghirardini (gl. PV 1977/2 str. 114), ki pa ni prišel na vrh, ampak je sestopil na greben Hörnli. Grozovito doživetje v Mrtvaškem prtju, o katerem smo obširno poročali, mu torej ni vzelo veselja do nadaljnjih velikih preizkušenj.

T. O.

ČOMOLUNGMA 1978

Poročali smo že, da si je za l. 1978 Everest zagotovil dr. K. Herrligkoffer. Pripravljala francosko-nemško ekspedicijo, njegov francoski namestnik v vodstvu pa bo sam dr. Pierre Mazeaud, veliko alpinistično in politično ime, manj pomemben pa je kot organizator in vodja ekspedicij. »Alpinismus« 1977/2 poroča, da se dr. Herrligkoffer boji zapletov, če bi nemška ekspedicija na Lhotse ne bila opravljena v pravem roku in če bo zajela v svoj načrt še

»skok« na Everest. Dr. Schmatz, vodja nemške ekspedicije, je dal pisмено izjavo, da kaj takega Lhotse 1977 nima za bregom. Zakaj naj bi dr. H. to iz trte zvil, s kakšnim namenom? Nepalska vlada je za take tihe »skoke mimo načrta« občutljiva. Pokazalo je to leta 1974, ko se je sekcija DAV Oberland mudila na Annapurni II.

V »Alpinismusu« 1977/1, je izšla notica, ki pravi, da ima »Nemška himalajska ekspedicija dva cilja: Lhotse (8511m), ki je doslej imel na vrhu obisk ene same ekspedicije, in Everest (8848 m).« Drugi cilj bi hoteli doseči s tem, da bi se povezali z nemško ekspedicijo, ki ima istočasno dovoljenje za Everest. Tudi do Južnega sedla bi šli obe ekspediciji istočasno. Počakajmo na nadaljnje novice in upajmo, da se Everest 1978 ne popularizira z vnaprejšnjimi senzacijami.

T. O.

MESSNER NA JAPONSKEM

Messner je postal svetovni pojem. Spričo današnjih informacijskih sredstev to ni več tako kot pred desetletji, vendar je še vedno veliko odvisno od osebnega »magnetizma«, od sloga v javnem nastopanju in izrednih dejanj, ki so brez premišljanja prepričljiva. Pri Messnerju se je vse troje združilo in danes ga vabijo na vse celine predavat. Tudi na Japonskem je dosegel velik uspeh, ko je predaval na več krajih o svojih vzponih in o svojih nazorih. Nastopil je dvakrat tudi na televiziji z razgovorom o smislu in možnostih malih ekspedicij. Japonce to še posebej zanima, saj so njihove naveze, odprave in odpravice vsako leto na delu po vseh celinah.

Messnerja je za tehničnega svetovalca najela velika športna hiša »Sport-Scheck — Der Bergsteiger — Scheck«, najboljšega, »kar jih je«, pišejo reklame te firme. (Firma zaposluje v Münchenu pet aktivnih gorskih vodnikov, ki strankam svetujejo in jih poučujejo). (Messnerjeva žena Uschi je šla z možem na Japonsko in se tam srečala z Uemuro, ki ga imenujejo najuspešnejšega japonskega alpinista, za seboj ima Walkerjev steber, Mount Everest, Aconcagua, Mt. Mac Kinley, Kilimandžaro, z Mt Blancom in še mnogo drugega. Uschi Messner je leta 1976 izdala mednarodni planinski almanah.)

Messner je iz Japonske potoval čez Aljasko. Ustavil se je v Anchorage in v 7 dneh junija 1976 z dr. Oelzem po novi smeri »čez steno polnočnega sonca« (Midnight Sun Wall) zavzel Mt. Mac Kinley. Prišla sta do West Butress (ca. 4000 m), nato pa sta splezala direktno na rog Kahiltne in pri tem zmogla strmo ledeno steno (1800 m nove smeri). Pod vrhom nista imela tabora, zato sta z delom nadaljevala in prišla na vrh opolnoči 12. junija. Po isti poti sta

takoj sestopila. (O tem smo na kratko že poročali.)
Prihodnje leto (1978) bosta Messner in dr. Oelz člana ekspedicije na Everest. Vo-dil jo bo Wolf Nairz.

T. O.

SAFETY JET

Ni več novost, a vendarle še ni povsem razširjena, kakor se zdaj zgodi z vsako stvarjo, če jo vrže v svet reklama, s katero razpolaga proizvodnja. Safety jet se pri-trdi na prednji del smuči takoj, ko se smuči za krivinami zravnajo, nekakšni ko-billici, katerih stranici se nagibata druga k drugi. Naprava onemogoča, tako se hvati, da bi se krivini prekrizali. Padeč zaradi prekrizanih desk torej — odpade, stabi-lizira se tek naravnost, posebno s »compact« smučmi, ki so zdaj že večinoma v rabi. Napravica duši in »požira« lažje sun-ke, ko smuči zdrsnajo čez manjše grbine in valovine na smučarskih progah. Safety jet nekakšen trapezasto privezan locenj, ki se snema in montira na smuči brez težav. Cena 18 do 30 DM!

T. O.

HUBER — ROBBINS

Hermann Huber, poslovodja pri športni trgovini »Salewa«, sicer pa ekstremni münchenski plezalec, se je poskusil tudi v El Capitanu v ameriškem plezalskem pa-radižu Yosemite. Z Amerikancem Robbin-son je v štirih dneh preplezal smer Sa-lathé, menda prvi Nемеc, ki je to zmogel. Ko so ga hvalili, jih je zavrnil: »Ne ma-ram, da bi se to štelo za velik nemški uspeh, saj bi brez Robbinsa ne bil prišel čez.«

Peter Habeler iz Mayerhofna, kdo ga ne bi poznal — je menda edini Avstrijec, ki ima za seboj Salathé. Sicer pa število

Evropejcev, ki so se obnesli v Yosemite neprestano raste. Tudi slovenski plezalci so se dobro odrezali in smo o tem v na-šem listu tudi poročali.

T. O.

NOV POKLIC — VIŠINSKI DELAVEC

Kaj naj počnejo plezalci, ki živijo v vele-mestu in ne morejo biti oskrbniki planin-skih koč, gorski vodniki in reševalci ali pa nosači? V Pragi so izmislili nov poklic zanje, tako da svoje hrepenenje po nevar-nosti višav lahko združijo s koristnim delom. Prebivalci praške četrti Letná so bili zelo presenečeni, ko so prvič zagle-dali delavce lebdeče na vrvi, spuščene iz najvišjih oken stanovanjskih hiš: njihova naloga je bila — obtočli brez odra nevar-no stari, krušljivi omet. To prvo »havarij-sko četo« so ustanovili v zavodu storitve-ne obrti v kraju Úvaly pri Pragi in grad-beniki so prav zadovoljni, ker delo teh »višinskih delavcev«, kot so jih poimeno-vali, je menda desetkrat cenejše kakor njegova »klasična inačica« z odrom. Dva od štirih članov te čete sta izkušena ple-zalca Procházka in Páleníček, ki imata za sabo med drugim ekspedicije na Makalu (1973 in 1976), Kavkaz, Pamir, Eiger in Kašmir. Njihova stvar pa niso same stare fasade; pleskajo tudi jeklene konstrukci-je, utrjujejo skale in pečine vzdolž želez-niških prog, skratka, pojavljajo se povsod, kjer preti »višinska nevarnost«. Posebno lepo so se baje počutili v vlogi pleskarjev na pozlačeni kupoli Narodnega muzeja na Václavskem náměstí: enkrateno, nepozabljiv razgled. Sicer pa, pravijo, da ni velike razlike med Makalujem in praško hišo, samo da za goro greš navzgor, za krušlj-i-vim ometom pa v glavnem navzdol.

V. B.

VARSTVO NARAVE

VARSTVO NARAVE V TRENTU

Leta 1948 je bila ustanovljena avtonomna pokrajina Trentsko — Južna Tirolska z last-nim statutom. Sestoji iz pokrajini Trento in Bolzano, prebivalstvo pa je italijansko, nemško in ladinsko. Pokrajinski zakoni so v tej zanimivi, narodnostno mešani pokra-jini skrbno uredili varstvo narave. Zelo so poskrbeli za ohranitev čiste vode v jeze-rih, rekah in hudournikih. V zadnjem času so na stalnih in premičnih postajah opravi-li 120 000 analiz v trentinskih vodah.

Stopnja onesnaženosti je nepomembna. Če se kje pojavi višja stopnja, kot na primer v jezeru Caldonazzo, takoj začne delovati kompleksna očiščevalna aparatura obenem z napravo za dovajanje kisika. Na vseh jezerih vzdržujejo t. i. »smetarske čolne«. Na jezerih, ki imajo površine manj kot 1 km², niso dovoljene vožnje s čolni, ki so opremljeni z eksplozijskimi motorji (bencin in mešanica), na večjih jezerih pa se smejo uporabljati samo čolni do 4 KS — vse za to, da bi te prirodne pogoje za oddih obdržali.

T. O.

Ohranitev voda je najozje povezana z ohranitvijo zdravil tal. Čez 25 milijard lir so določili za obsežen intervencijski program, za mrežo odtokov za odpadno vodo, za gradnjo naprav, ki ohranjujejo vodo bistro. Dela so že v teku. Odpadne vode se ne odteka več v reke in jezera, šele očiščena voda sme odtekati. Zelo precizna teritorialna politika skrbi za kontrolo smetišč za trde odpadke. V nekaterih krajih so že uvedli »ekološke čuvaje«, ki pazijo, da domačini in tujci ne kršijo ekoloških predpisov: mikrofavna, alpska flora, podrast in favna, vse to je pomembno za pokrajino in njen razvoj.

13 % pokrajine je že vključeno v naravni park — predvsem področje Adamello — Brenta in Pala di San Martino.

Dežela je ohranila bogato dediščino preteklosti. Tudi ohranitev tega bogastva je s predpisi in z nadzorom zajamčena.

T. O.

GORSKA RESTAVRACIJA NA JUNGFRAUJOCHU

Hotel na Jungfrauochu je pred leti pogorel. Zdaj raste tam nova gorska restavracija na višini 3454 m, preračunana na štiri etape v petih letih. Restavracija bo imela »lupino« velikega kristala, povezana pa bo z vertikalnim liftom do postaje Jungfrauske železnice, ki jo pozna, recimo, ves svet, saj približa turistični radovednosti svet Eigerja in njegove veličastne soseščine.

T. O.

PRVI CENTER VARSTVA NARAVE

V Švici! Odprla ga je na Walliser Riederalp Švicarska zveza za varstvo narave v slovitih »Villa Cassel«, ki jo je pred 70 leti sezidal angleški petičnik Sir Ernst Cassel na višini 2000 m nad najdaljšim evropskim ledenikom. S tega kraja je možen razgled in vpogled na rezervat »Aletschwald«. Tu se prirejajo dnevne ekskurzije, tečaji, študijski tečaji. Vila ima prostora za 60 ljudi.

T. O.

NARAVNI PARK HOHE WAND

»Der Bergsteiger« 1976/8 poroča, da je plezalska skupina na Terezijanski vojaški akademiji sredi leta omadeževala zavaro-vani plezalni vrtec v naravnem parku Hohe Wand. Ko so ga za vojaške namene odprli, se je v vznožju stene nabrala gruča častnih gostov, planinska društva in gorska reševalna družba. General major Nitsch je slavil zasluge vojaških akademikov za opremo plezalnega vrtca, posebno inštruktorje, visokokvalificirane gorske vodnike in vojake iz štabne komande. Med drugim so v plezalnem vrtcu

navrtali 200 lukenj za kline, kline vcementirali, prepleskali z rdečo barvo in zaznamovali težavnost smeri. Vse smeri so zaznamovane s križečimi pasovi bele, rumsne, modre in rdeče barve in 15 cm širokimi. Srednja črta na avtocesti je v primeri s temi zelo skromna. Ena najlepših sten v gori so spremenili v nekakšno kuliso »Pop-Grusikal«.

Poročevalec se ni spomnil na znano besedo generala Moltkeja, da vojska živi svoje posebno življenje — v miru in v vojni. Če bi se bil spomnil na to, ne bi bil poročila končal s pozivom, naj vojska tej »kulisi« čimprej vrne prejšnjo, naravno podobo.

T. O.

OČISTILI SMO GRINTOVEC

Odsek za varstvo narave in gorsko stražo, je organiziral dne 2. in 3. julija, množično očiščevalno akcijo. Lotili smo se najvišje onesnaženega vrha — Grintavca.

Z rednim avtobusom smo se v soboto, ob 16.25 odpeljali v Kamniško Bistrico. Tu nam je vodja izleta razdelil vrečke za odpadke. Ko je popustila vročina, smo se odpravili proti Kokrskemu sedlu. Kar tekmovali smo med seboj, kdo bo nabral več. Smeti resda ni bilo veliko, vendar nismo ostali praznih rok. Pregledali smo bližnjo okolico počivališč in našli še marsikaj skritega. Ob 21. uri smo prišli na sedlo. Po toplem čaju se je prilegla poštena malica. Pa tudi pesmi ob veseli družini ni manjkalo.

Vstali smo zgodaj, da bi se izognili opoldanski vročini. Na vrsti je bil še finalni del, vzpon na sam vrh. Po štirih urah nabitosti smo vsi prispeli na vrh. Uživali smo zaslužen počitek in prekrasen razgled. Vedrih korakov smo zapustili vrh in sestopili nazaj na sedlo. Seveda smo s seboj prinesli 6 polnih vreč pločevink, razbitih steklenic, kup polivinil vrečk, ostankov dvojnega C in še marsikaj. Na sedlu je bila akcija zaključena in pohvaljeni so bili najbolj marljivi »smetarji«.

V akciji je sodelovalo prek 15 mladih in starih. Tudi trije iz planinske šole so pripomogli k temu, da je vrh lepši.

Vsi so obljubili, da bodo prihodnje leto zopet prišli. Vsi pa se vprašujemo, kdaj bo zavest slehernega obiskovalca gora tako visoka, da bo, tisto, kar je prinesel, tudi odnesel s seboj.

Propagandni odsek
PD Kamnik

NOVE AVTOCESTE V ALPAH

Ne glede na mile glasove varstva narave in žalostinke o hrušču in trušču v gorskih svetiščih se kilometri avtocest v Alpah iz leta v leto množe posebno v tistih predelih, ki slove po svoji izredni lepoti. Seveda

se na teh cestah pobira cestnina: V Cine so z juga naredili zelo lepo cesto, zato je taksa ob izstopu kar mastna. Na Velikem Ahornbodnu v Karwendlu kasirajo cestarji kar dvakrat: 3 DM bavarski gozdni urad Fall, 3,50 DM pa Cestna skupnost Hinter-riss-Eng/Tirol.

Tak naslov si je nadalo gigantsko cestno gospodarstvo, ki dela cesto čez Lamsenjoch v dolino Inna. Z njo si obeta še boljšo kupčijo.

T. O.

MORAČA, ORJAŠKI KANJON

V »Alpinismusu« 1977/2 je v rubriki za brodarjenje po divjih vodah visoko ocenjena 40 km dolga, divja soteska Morača, ki se odpre blizu Titograda. Nemški strokovnjak za divje vode pravi, da je ta kanjon »ekskluzivna divja voda«, ki po svojih oblikah nič ne zaostaja za Taro in ima nekaj mest, ki Taro prekašajo. Če bo Taro zajetje za elektrarno deloma »potopilo«, bo ostala ljubiteljem Morača kot »ponosen ekvivalent«. Ima celo prednosti, blizu je cesta, vendar tako visoko, da njen hrušč ne prodre v samoto globoke soteske. Previsi nad vodo so na več mestih tako veliki, da s cestnega roba vodne struge ni moč ugledati. Iz Dubrovnika in Titograda dostop v Moračo ni težak, pri Moračkem Manastiru iz leta 1252 pa si brodnik lahko postavi šotor v bližini restavracije. Od samostana do Zlatice blizu Titograda je pot po vodi dolga 40 km. Ima eno mesto V. težavnosti, eno VI, eno mesto pa je z brodilom nepremagljivo, sicer pa je voda ocenjena s III do IV. Najboljši čas za vožnjo je od maja do julija. Blizu Morače ima brodnik poleg Tare še Komarnico s Pivo.

T. O.

JELENJAD SE SELI

V Abruzzih (južni del srednje Italije) so še v začetku 19. stoletja imeli črede jelenov in srn. Ker pa so se širili ovčji pašniki, se je srnjad in jelenjad odselila. Leta 1971 so v Italiji sklenili, da bodo to divjad v Abruzzih spet uvedli. Iz bavarskega nacionalnega parka so dobili ca. 150 jelenov in srnjadi. Dobro se je prijala in se optimistično množi. Tako poročajo iz Italije.

T. O.

NOVA CESTA ČEZ KAVKAZ

Cesta ima ime »Džava—Alesir« in se na nekaj mestih povzpne v višino 3000 m. Povezala bo južni del SZ s socialistično republiko Georgijo po najkrajši možni poti. Skozi masiv Roksker v višino 2000 m bo šel eden najdaljših predorov v SZ. Tudi Kavkaz se vedno bolj odpira. Takega planinskega prometa, kot ga izkazujejo Alpe,

pa najbrž še zlepa ne bo. V Alpah so, na primer, samo na avstrijskem področju naštel 50 milijonov turistov, ki so »prekoračili« prelaze s severa na jug. Seveda niso šli peš, temveč z vsemi mogočimi vozili. Velik delež sta imeli tudi moderni alpski cesti »Felbertauern« in »Tauerna-autobahn«, ne glede na visoke pristojbine, ki jih mora alpski »turist« tu odšteti.

T. O.

JELENJA GORA V KRKONOŠIH

V vojvodstvu »Jelenja gora« so Poljaki zgradili pogoje za množični planinski turizem, poroča »Der Tourist« 1976/10. V l. 1975 je v to področje prišlo 6 milijonov turistov. Ima 657 km markiranih poti. Med pokrajinske zanimivosti štejejo slapove »Kamienczyk« in »Szkklarka«, vrh Snieżka, Szrenica in vrsto drugih. Žičnica, sedežnice, restavracije, kavarne in celo zvezdarica — na voljo turistom je vse, kar moderen svet terja. Močno so se turistično razvile Pilchovice, kjer je 2,5 km² zajezone vode, najgloblje umetno jezero na Poljskem; iz njega so naredili center za vodni šport. Poleg tega jezera imajo v Jelenji gori še tri umetna jezera. Kraje ob njih tudi turistično izgrajujejo.

T. O.

Ranocelnik

Iz motivike ob 200-letnici Triglava

Risal arh. Vlasto Kopač

IZ PLANINSKE LITERATURE

KAMNIŠKE ALPE — RAVENSKA KOČNA, PLEZALNI VZPONI

Založilo Planinsko društvo Kranj 1977. Vsekakor za naše razmere pomembna izdaja! Agilno društvo Kranj je z njo odprlo novo stran v zgodovini slovenske vodniške literature, saj je samo poskrbelo za to, da del svojega alpskega prostora oskrbi s prepotrebno alpinistično dokumentacijo. Ta prostor je — mejni prostor, ni vseeno, kdo si ga s svojimi planinskimi dejanji neprenehoma prilasča in osvaja. Tako smo govorili v cesarski Avstriji, ko smo sklenili s slovenskimi postojankami dati svojim goram slovenski značaj in jih posloveniti, če so se tam zasidrle nemške. Tako smo na zadnji skupščini PZS slišali poziv, da hodimo po mejnih vrhovih z zavestjo, da hodimo tudi po svoji — čeprav mejni zemlji. V takem duhu smo že pred 20 leti in več ugotavljali, da je Mrzla gora slovenska le še na papirju, saj smo ugotavljali precejšen obisk z avstrijske strani. Zato je PD Celje leta 1957 speljalo plezalno pot čez Križ tako, da se je izognilo poti po avstrijskem ozemlju, poti, ki je edina vezala Okrešelj in Mrzli dol z Ledinami. Tista edina pot je morala biti všeč tistim, ki so bili zoper to, da bi Jezersko pripadlo Jugoslaviji, saj je drastičen ostanek namerne delitve naše zemlje. Novi »Kranjski planinski dom« na Ledinah je že zato vse pozornosti vredna postojanka.

Kranjsko PD je z domom ustvarilo potreben temelj za razvoj, kajti tja dolga leta skoraj da ni stopila noga slovenskega planinca. Priznati je treba, da sama pot čez Križ stvari ni dosti premaknila že zaradi obmejnega režima. Vprašanje je, v kakšnem stanju je in seveda tudi to, ali je še — spričo sproščenih obmejnih predpisov — potrebna.

Med obema vojnama so v tiste stene nad Ravensko Kočno zahajale redke plezalne naveze. Vodnik nas pouči, kako je bilo z razvojem planinstva v tem prelepem kotu, ki zdaj kljub vsemu že praznuje stoletnico planinskih in plezalnih obiskov. Treba je dati priznanje vsem, ki so pri tejlični, pomembni knjižici sodelovali. Gradivo sta zbrala Robert Gabršček in Matjaž Dolenc, fotografije Robert Gabršček, Tone Perčič, Franc Ekar in Geodetski zavod Slovenije, grebentski zemljevid je izdelal Aleš Seliškar, v pripravljalnem odboru pa so delali F. Ekar, E. Herlec, L. Trebušak, F. Benedik, R. Gabršček, M. Dolenc in M. Kapus.

Kako bi taka knjiga razveselila tiste redke slovenske plezalske naveze, ki so med obema vojnama rinile z bicikli na Jezer-

ske in tam iskale svoj planinski raj! Naj omenim le Majnika in Krča, Marjana Ogrizka, Ceneta Malovrha. Po vojni pa so se tu naveze pomnožile, nastopil je nov čas, katerega sad je tudi ta knjižica. Ima tudi svoj turističen in političen pomen.

Knjiga ima, kakor vsaka — habent sua fata libelli — svojo usodo. Pred desetimi leti je mislil nanjo Tone Škarja, ki je v Dolgem hrbtu splezal pomembno smer, leta 1968 je z zbiranjem nadaljeval Franc Ekar v imenu alpinistične komisije PZS, za njim se je z njo ukvarjal dr. France Maležič, na kar sta na pobudo PD Kranj delo speljala R. Gabršček in M. Dolenc.

Knjižica je izšla v 3000 izvodih, poleg tega je izšel nemški prevod v 1000 izvodih.

T. O.

LUBNIK. — Prva knjižica iz zbirke »Vodniki po Loškem ozemlju«. Muzejsko društvo v Škofji Loki, 1977

Potrebe po planinskih vodnikih so pri nas kar velike, čeprav je bilo takšnih izdaj že precej. Vendar se vsakega izida novega vodnika razveselimo in je navadno kmalu razprodan, kar kaže, da je za planinske vodnike zanimanje in da so potrebni.

Pred kratkim je bil natisnjen vodnik po Lubniku, prvi izmed vodnikov, ki jih namerava izdajati Muzejsko društvo v Škofji Loki v zbirki »Vodniki po Loškem ozemlju«. Najbrž ni slučajno, da so začeli pri Lubniku, saj je ta hrib dosti popularen in močno obiskan. Sledili bodo še drugi vodniki, po Blegošu, Poreznu, Ratitovcu in drugod.

Vodnik po Lubniku pa se nekoliko razlikuje od drugih naših planinskih vodnikov. Čeprav je že navada, da vključujejo planinski vodniki poleg opisov poti, koč, daljav tudi nekaj geoloških, zgodovinskih, umetnostno zgodovinskih in drugih podatkov, je vodnik na Lubnik izključno strokovna knjižica. Opis poti ali daljave kar preskoči in nas že v Škofji Lopi postavi v strokovni svet: kratka zgodovina Loke, iz kakšnih kamnin so nekateri portali in podobno. Tako gre potem tudi naprej. Kot na tekočem traku nas opozarja na geološke zanimivosti ob poti, spomni na številne kraške jame, poda celo njihov opis in načrt, popelje nas v rastlinski svet pa se mimogrede ustavi ob drobnem hroščku, seznanja nas z oglašanjem ptičev in nam pove, da so na Lubniku tudi gamsi. To še ni vse. Iz vodnika zvemo o pomembnejših dogodkih iz NOB, o starih gradovih nad Škofjo Loko, o zanimivih kmečkih domovih, o kozolcih, pa še marsikaj.

Prav nizanje strokovnih podatkov ob poti je posebnost vodnika na Lubnik in upajmo, da bodo tudi naslednji vodniki podobno pripravljani. Besedila so napisali priznani strokovnjaki dr. France Leben, France Planina, dr. Anton Ramovš, dr. Ivan Sedej, dr. Lojze Marinček, dr. Tone Wraber, dr. Jože Bole, Božidar Drovenik, dr. Peter Us, dr. Anton Polenec in Janez Gregori. Posamezne prispevke je na 103 straneh lepo povezal v celoto dr. Anton Ramovš. Strokovne podatke dopolnjujejo mnoge nazorne črno bele slike med besedilom, šestnajst pa je barvnih prilog.

Vodnik na Lubnik je razdeljen na tri dele. V prvem se povzpemo iz Škofje Loke na vrh Lubnika, od tam pa do Praprotnega v Selški dolini in nazaj v Škofjo Loko. Na tej poti sproti spoznavamo geološke, speleološke, etnografske, zgodovinske in še nekatere druge podatke. Drugi del je posvečen rastlinskemu svetu in nas takorekoč še enkrat popelje na isto pot kot prvi del. Tretji del pa opisuje mehkužce, hrošče, ravnokrilce, pajke in vretenčarje z lubniškega področja.

Namen vodnika na Lubnik je dobro označil njegov urednik dr. Anton Ramovš v uvodu, ko pravi: »Ta prvi poskus v Sloveniji in menda daleč naokoli, vsestransko prikazati obiskovalcu pokrajino in domačijo v njej, kamninsko podlago z okamenlim živiljenjem vred, podzemskim svetom in njegovim življenjem, pa še rastlinstvo in drugo živalstvo, je terjal veliko prizadevanj in truda, da bi bila knjižica čim boljši vodnik naravoslovcem in drugim obiskovalcem Lubnika.«

Ta namen je bil, kljub nekaterim manjšim pripombam, ki bi jih bralec lahko dal, dosežen. Težko bomo čakali naslednje knjižice izmed vodnikov po Loškem ozemlju. Upajmo samo, da bo Kulturna skupnost Škofja Loka imela tudi takrat toliko posluha kot sedaj. To se pravi, da bo izdajo naslednjih knjižic tako podprla, da bodo tako cenene, kot je vodnik na Lubnik.

Rajko Pavlovec

Branko Marušič, IZ ZGODOVINE TRENTE, založništvo Tržaškega tiska, — Goriški muzej, Trst — Nova Gorica 1977 (ponatis iz Jadranskega koledarja 1977) — str. 185 do 195, tiskala tiskarna Graphart, Trst v nakladi 2000 izvodov marca 1977. Avtor je s to brošurico, v kateri je zbral zgodovinsko gradivo o Trenti, naredil uslugo tudi planinski organizaciji, saj mimo zgodovine naših alpskih dolin — ne nazadnje Trente — planinska vzgoja v tečajih in planinski šoli ne bi smela iti. Častitljivi viri in literatura, ki jo navaja, so le malokomu dostopni, zato je takole zbrano gradivo, sporočeno s poljudno besedo in s poudarkom na dejstvih, ki so mikavnejša, res zanimi-

vo branje. Zanimivo — za primer — je vedeti nekaj več o rudarstvu in železarstvu v Trenti. Pritegniti je treba planinski zgodovini, ki prisoja iskalcem rude, kristalov in drugih kamnov največji delež v predzgodovini planinstva. Šlo je v veliki meri za ljudi, ki so v gorah iskali nove temeljne gospodarske vire v prosvetljenem veku, ne samo za planšarje in divje lovce. Pomembne za vzgojo in izobrazbo so tudi stvari, s katerimi avtor označuje socialno stisko Trente v zadnjih dveh stoletjih, zgodovino NOB v Trenti in poteze današnjih dni s sklepno ugotovitvijo: »Rešitev vsega tega je še vedno prepuščena bodočnosti, zgodovina pa lahko ugotavlja, da si družba že vsaj 100 let vneta, a brez konkretnih uspehov prizadeva pomagati Trenti in njenemu prebivalstvu.«

T. O.

NOVI STALNI SODELAVCI REVIEJE »ALPINISMUS«

Revija, ki jo izdaja dr. Walther Heering (Seebruck ob Chiemsee), je zadnje čase doživela nekaj sprememb. Za dve rubriki s podpisom »th« in »privat« še vedno odgovarja Toni Hiebeler. Za podpisanimi članki občasnih sodelavcev ni vselej mnene redakcije. Pri nenarodenih člankih revija ne jamči za objavo, zato naj avtorji prilože dvojno poštno pristojbino. Redakcija si pridržuje pravico, da poslane tekste spreminja in krajša. Med njene svetovalce je prišel tudi Dieter Hasse, dober znanec naše redakcije, svetovalec je ostal Toni Hiebeler, z njim še Pit Schubert.

Za Jugoslavijo in za nekatere druge države so navedeni novi stalni sodelavci: F. Avčin, N. Fajdiga, A. Mahkota, T. Mihelič, F. Savenc in dr. Peter Soklič.

»Alpinismus« ima v podnaslovu naznačeno tematiko: »Magazin za planince, popotnike in smučarje.« Veliko pozornost posveča tudi brodarjenju po divjih vodah.

T. O.

ZAKONCEV VARALE NI VEČ

Vittorio in Mary Varale smo v teh zapisih pred leti nekajkrat omenili. Mary Varale je bila priznana alpinistka, med drugim je s Comicijem prva preplezala Spigolo Giallo v Mali Cini. Njen mož Vittorio Varale je brezmejno občudoval alpiniste in bil pravi potujoči planinski leksikon. Njegova knjiga »Boj za šesto stopnjo« (La Bataglia del Sesto Grado) ima v Italiji še danes velik ugled, njegovo delo o velikih alpinistih pa žal ni izšlo. Pozornost mu je izkazal predsednik Saragat 1. 1969, ko mu je podelil priznanje »St. Vincent« za njegovo 50-letno delo v športnem žurnalizmu. Umril je 1. 1973 v 84. letu. Bil je 15 let reden gost trentskega festivala.

T. O.

RAZGLED PO SVETU

V ZNAMENJU TREKKINGA V NEPALU

Nepal je za današnje turiste nekakšna obljubljen dežela po lepoti gora, zanimivosti kulture in tudi zaradi svojih prebivalcev. Nekateri pravijo, da poleg Nepala samo Grönlandija na človeka napravi približno tako izjemen vtis.

V zadnjih letih je Nepal postal cilj tudi navadnih »trekkerjev«, izletnikov, turistov, ki bodisi posamič bodisi v manjših skupinah pa tudi pod vodstvom raznih »trekking organizacij« hodijo po Nepal gor in dol v višinah 2000 do 4000 m. Sem in tja je na sporedu tudi kak pettisočak.

V »Der Bergsteiger« 1976/9 poroča o današnjem Nepal U. Gruber — o deželi, o šerpah, nosačih, gospodarstvu, o spremembah, ki so tudi v tej stoletja, tisočletja zaprti deželi vtisnile v lice nove poteze in raze. Gruber pravi, da Nepala noče preveč hvaliti, da bi se tja ne zasukal še močnejši turistični val. Zdaj je še tako, da turist potuje ves dan in se zgodi, da ne sreča domačina.

Leta 1975 je Nepal obiskalo 9000 trekkerjev, od teh je bilo 2000 Nemcev, med temi pa je bilo 400 članov smučarske šole DAV, torej planinske organizacije. Nemci imajo nepalsko ambasado v Bonnu, konzulat pa tudi v Münchenu, s potnim listom ni problemov. V Kathmanduju pa mora trekker dobiti še »trekking-permit«, dovoljenje za pot, in to pri eni od organizacij, ki te poti organizirajo. Dovolilnica ima šest strani, dovolj prostora za žige v krajih, kjer jih je treba pritisniti (check-points). Od maja 1976 velja za trekkerje, da morajo vsak dan zamenjati 5 dolarjev v nepalsko valuto, se javiti pri eni od 13 trekking organizacij in pri njej plačati 8 do 12 dolarjev na dan za vodstvo in oskrbo. Posamičnih trekkerjev v Nepal ni več. Najbolj zanimivi so v Nepal ljudje, pravi Gruber.

11 milijonov prijaznih, skromnih, majhnih, rjavih ljudi, večji del vere »hindu«, je pa tudi nekaj budistov. Obe veri sta strpni in v Nepal lahko vsak živi po svoje: Nevari, Šerpe, Thamangi, Gurbhe, Tibetanci, 20 različnih ljudstev, ki se dobro razumejo, tako da jih tujec ne more spreti. »Vsi so ljubeznivi,« pravi člankar, vsak ima na ustih prijazni pozdrav »namasté«. Šerpe so predvsem nosači. Za ves dan nošnje — 4 do 6 ur — dobi nosač 15 rupij, to je 3 DM za breme 15 do 30 kg.

Kathmandu, glavno mesto, je zrastle na višini 1400 m in velja za eno najbolj zanimivih mest na zemlji. 100 templjev pri 140 000 prebivalcih! V zadnjih letih je mesto s turizmom marsikaj izgubilo, umazano je, preglasno, vsiljivo.

Zanimivo je letališče v Lukli, 40 minut leta od Kathmanduja. Pista je travnata in ni ravna, marveč strma. Strmina letalo zavira, pri odletu pa mu pomaga, da se hitreje »katapultira«.

»Everest-View-hotel« stoji na višini 3800 m, postavila ga je neka japonska družba pred osmimi leti; pravijo, da ima hotel na svetu največ nasprotnikov, saj ima zdaj v sedmih sobah vsega 14 postelj, nima ne vodovoda, ne elektrike, pač pa stalnega zdravnika, ki razpolaga s kisikovimi aparati na razgledišču. 20 minut od hotela je letališče Svangboče. Penzion za eno osebo je zabeležen: 65 dolarjev. Tople vode ni in če je deževno vreme, se gosti grejejo okoli velikega kamina, kajti temperatura v prostorih pade na 8° do 3°C. Zaseden pa je vse leto, zatrjuje oskrbnik. Sicer pa Nepal svojim gostom ne ponuja gora in surovih razmer v višinah, razkazuje jim nižinske predele, kulturo in svoja ljudstva. Spremembe so zajele tudi ljudi.

Do leta 1975 je bilo v Kathmanduju četvero turističnih podjetij (trekking), konec leta jih je bilo že trinajst. Eden od vplivnejših managerjev je Penjo Ongdi, 44 let star, doma iz Bhutana. Leta 1975 je skrbel za 1000 »trekkerjev«, pa tudi za italijanske ekspedicije na Lhotse 1975 in Dhaulagiri 1976.

Druga vidna usoda: Nara Badhur Khaka, eden od najboljših sirdarjev za Everest. Zelo dobro govori italijansko — živel je 4 leta v Italiji — in angleško, saj je služil angleško vojsko. Pravijo, neverjeten organizator in zgled prijaznosti! Je tudi izvrsten kuhar, v Kathmanduju je 5 let služil kot kuhar pri neki ameriški družini. V Evropo ne bom šel več, pravi Nara, tam so vsi nezadovoljni, vsak se poja za denarjem. To meni ni treba, hočem biti srečen tu, doma.

T. O.

EGGERJEV TORRE V PATAGONIJI

Toni Egger, ki se je smrtno ponesrečil v Patagonskih Andih, ima svoj »torre« v tej alpinistom sovražni deželi, ki je po razmerah podobna že Antarktiki. Prva je na Torre Egger prišla ameriška ekspedicija: John Bragg, Jim Donini in Jay Wilson. Povzpela se je najprej na Col de la Conquête med Torre Egger in Cerro Torre in sicer po smeri Egger—Maestri, nato pa so zavili v jugovzhodno steno in prišli na vrh 22. febr. 1973.

Leta 1974 je novozelandska ekspedicija poskusila priti na vrh po severovzhodni steni. Opremila je smer do tretjine stene.

Pa jim je zgrmel v ledeno poč plezalec Phil Herron. Reševali so, vendar ne dovolj hitro, bilo je težko in Herrona so potegnili iz mrzle temine mrtvega.

T. O.

JAPONCI V JANNU

Masacuku Koniši je s 14 Japonci prvi prišel čez »strašno« severno steno te lepe gore. 13 Japoncev je stopilo na vrh čez to zelo visoko in zelo razsežno, široko steno v 4 zaporednih dneh. Čeprav nam imena zvane zelo eksotično, je prav, če jih po »La Montagne« 1976/3 zapišemo. Bili so: Ogava, Sakašita, Suzuki, Kiniši, Konno, Samba in Šerpe: Pemba Tsering in Phurba, Akijami, Kavakami, Kavamura, Jofu, Fukata, Katahira, Sakano in Gyaldzen.

T. O.

HIEBELER O JETIJU

»Ali jeti je ali ni, zame ni važno. Rad bi pa imel denar, ki ga je človek doslej zapravil pri iskanju jetija,« je zapisal Toni Hiebeler v »Alpinismusu«. Če bi ta denar imel, bi si privoščil čudovita potovanja, toda jetija ne bi šel iskat. Kajti če jeti v resnici živi, je gotovo najbistrejše bitje na zemlji. Zakaj naj bi mi torej prišel pod roke?

In zakaj je najbrihtnejše bitje? Odgovor: »Ker doslej ni maral srečati človeka in se z njim kakorkoli zaplesti.«

T. O.

PRVENSTVENA ZIMSKA V MONT BLANC DU TACUL

Nastala je od 26. do 29. febr. 1976. Plezala sta jo Stephan Schaffer in Yvette Vaucher. Slednjo z zapisi zasledujemo že 15 let. Gotovo spada med najuspešnejše alpinistke na svetu. Največ je plezala s svojim možem, ženevskim profesorjem matematike. Smer v Taculu poteka po centralnem stebri v vzhodni steni. Prvi ga je poleti preplezal Cecchinel s tovariši. Vaucherova ocenjuje to zimsko turo v glavnem s IV in V, eno mesto A₁.

T. O.

BHUTAN IN FILATELIJA

Bhutan je majhna, neodvisna država med Indijo in Kitajsko. Filatelistično ni ravno ugledna, kajti neka ameriška agentura je odkupila pravico do izdajanja znamk in je kar preveč agilna. Število izdanih znamk je preveliko za 750 000 prebivalcev in za njihov poštni promet. Poleg tega je Bhutan z Indijo povezan z eno samo cesto. Za filatelista, ki zbira znamke z gorskimi motivi, pa je Bhutan zanimiv. Bhutan je izdal znamke, na katerih je npr. upodobljen sleč (rododendron). Rododendrona je kakih 400 vrst in to na vseh gorovjih sveta od Alp do Himalaje. V Bhutanu raste osem vrst in vse so upodobljene na znamkah: Rh. cinnabarium, Rh. campanulatum, Rh. fortunei, Rh. arboreum, Rh. arboreum, Rh. falconeri, Rh. hodgsonii in Rh. keysii.

T. O.

Vsem republiškim in pokrajinskim planinskim zvezam!

TABOR ALPINISTOV, GORSKIH REŠEVALCEV, GORSKIH IN MLADINSKIH VODNIKOV

Organizator: Planinska zveza Jugoslavije in Planinska zveza Slovenije

Namen srečanja: V okviru planinske organizacije v Sloveniji se je v minulih dvajsetih letih silno močno razvila vzgojna dejavnost. Predstavniki posameznih specializiranih vzgojnih smeri bodo svoje področje predstavili drugim republiškim in pokrajinskim zvezam. V odprtem pogovoru, ki naj tej informaciji sledi, se bodo dajale nadaljne informacije in prenašala izkustva.

Udeleženci: Vsaka republika bo sodelovala s tremi delegati, vsaka pokrajina pa z dvema. Izbor delegatov naj bo takšen, da bodo delegati lahko informacijo uporabljali pri svojem bodočem planinskem delu in v razpravi aktivno sodelovali.

Stroški: Potne stroške udeležencev krijejo republiške in pokrajinske zveze. Stroške za organizacijo, prehrano in namestitve prevzame Planinska zveza Jugoslavije.

Rok prijave: 1. 10. 1977 na naslov: Planinska zveza Slovenije, Ljubljana, Dvořakova 9. Prosimo vas, da v prijavi navedete imena in prilimke udeležencev.

IVERI

Dom pod Storžičem

— nastopata oskrbnik in tri deci belega vina.

S prijateljem pokojnim Mitjom Mejakom sem bil v Domu pod Storžičem. Tedaj ga je še oskrboval znani alpinist Marijan Perko. Tisti dan sva precej hodila. Bila sva na vrhu Storžiča in sploh je bilo lepo, ker je bila jesen in je bilo lepo vreme... Prišla sva pa kljub temu kar precej utrujena v kočo. Marijan Perko naju je po svoji prešerni navadi pozdravil in takoj želel vedeti, kaj bova pila. Naročil sem dva deci, da ne bi bilo zamere...

»Tri boš popil, fant,« je rekel. »Poglej mene« — možakarja je res za tri — »jaz zmeraj samo po tri...«

In mi je prinesel na mizo tri deci vina.

»Če ti ga bo pa kaj ostalo, ga bom pa nazaj vzela,« je še dodal.

Pa ni bilo treba.

Cojzova kočica na Kokrskem sedlu

— nastopata: Suhidolnikov pastir in pa njegov mrkač.

Suhadolnikov pastir, ki je pasel drobnico po Kočni in Velikem Grintovcu, za svojo postajo pa si je izbral Cojzovo kočico, je imel kaj čudno navado. Če si ga vprašal, koliko je do vrha Grintovca, si moral ponoviti vprašanje dvakrat, ker te sicer ni slišal, potem pa je odgovoril:

»Dve uri pa pol je do vrha Grintovca je dve uri in pol...«

Vedno je ponovil, pa če je bilo to potrebno ali ne. Nekega dne ga skupina planincev vpraša — megla je bila, ni se kdo ve kaj videlo — kje da je markacija. Ker Francetovih navad niso poznali, so vprašanje zastavili samo enkrat. France pa je bil tistega meglenega dne izjemno ustrezljiv:

»Ja, takoj!« je rekel. Kmalu pa se je spet prikazal iz megle. V naročju je nesel lepega jančka.

»Tule je mrkač, tule, če ga že hočete...«

Od markacije do mrkača res ni hudo daleč.

Kamniška kočica v Jermanovih vratih (1884 m)

— nastopajo: mlada planinka, helikopter in »kremšnita«.

Nori višek letne planinske sezone. Turistka nekje »s tujega« oskrbniku: »Oprostite, ali lahko dobim »kremšnito«?«

Oskrbnik je bil sprva ob sapo, nato pa je zelo, zelo prijazno odgovoril:

»I, seveda! Veste, »kremšnite« nimamo, moram ponjo v Kamniško Bistrico. Sem gor vam jo bo pripeljal helikopter.«

Turistka, ne da bi trenila z očmi: »No, če pa je že tako, potem naj helikopter pripelje dve »kremšniti«, da ne bo letal zaradi ene same...«

Zapisal Marijan Krišelj

POPRAVEK

V 9. številki PV na str. 542 in 543 je navedeno v članku »Odgovornost planinskih vodnikov« pod III. 1. 3. »... da lahko vodnik odgovarja kazensko (pred sodiščem) tudi v primeru, ko dejansko ne pride do nesreče...«. Ta stavek je uredništvo pomotoma prevzelo iz prvotnega nepopravljenega koncepta tez. Zato ga je treba črtati. Spada pa v poglavje o moralni odgovornosti pod III. 3. četrti odstavek, 5. vrsta za besedami »... nastala težka posledica.« In se ustrezno prilagojen glasi: »Pri tem je še važno to, da vodnik odgovarja moralno (pred častnim razsodiščem) tudi v primeru, ko dejansko ne pride do nesreče, npr. če spravi v nevarnost življenje ali zdravje ljudi, ki jih vodi (recimo, da vodi smučarje čez strmo snežišče v času in na kraju, kjer neposredno grozijo plazovi, čeprav se plaz ne sproži)«.

V istem članku pod III. 1. šesta vrsta popravite: »neenakomerno«, pravilno »nenamerno«.

Dr. Teodor Tomiňsek

ZLATOROG MARIBOR

Svilanit

KAMNIK

Izdeluje:

- frotir brisače
- frotir kopalne plašče
- modne kravate

GORENJE MUTA — GORENJE MUTA — GORENJE MUTA

VAM PREDSTAVLJA PROIZVODNI PROGRAM:

gorenje®

M U T A

TOVARNA POLJEDELSKEGA ORODJA,
KMETIJSKIH STROJEV IN LIVARSKIH IZDELKOV
N. SOL. O. MUTA

TELEFON POŠTA MUTA 87 840
TELEX 33257 YU LIMUTA
ŽELEZNIŠKA POSTAJA VUZENICA

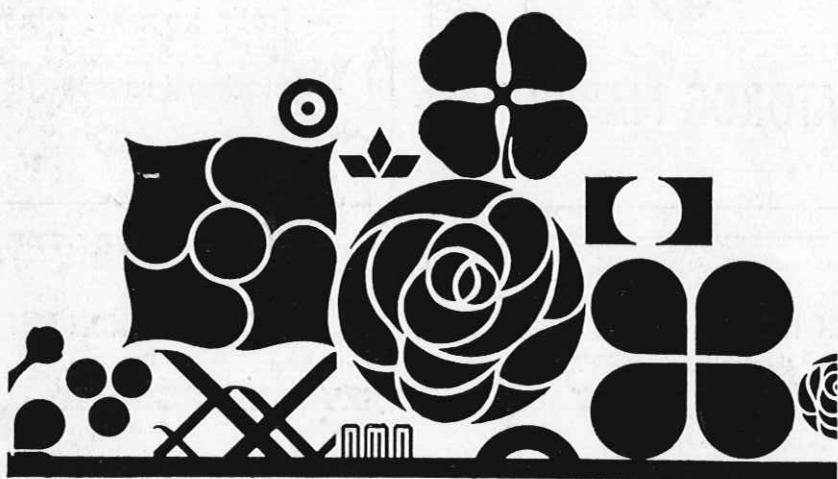
- Poljedelsko orodje
- Vrtno in cvetlično orodje
- Kmetijska mehanizacija —
motokultivatorji in kosilnice
- Razni odkovki
- Rotacijska kosilnica 48 cm
- Termično obdelan jekleni granulat
za čiščenje odlitkov in pločevine
- Odlitki iz sive litine za avtomobilsko,
elektro in strojno industrijo
- Napajalniki za živino
- Dimniška vratca

paloma®

sladkogorska

PAPIRNA KONFEKCIJA

- toaletni tissue   toaletni krep papir
 toaletni minikrep papir   toaletni papir
v paketičih   krep brisače, zložene brisače in
večnamenske tissue brisače   enoslojne
tiskane serviete   tissue serviete v barvah
 seti   ženski vložki   plenice   robčki